

de Hessencombinatie

Magazine voor Voor-Drempt, Achter-Drempt, Hoog-Keppel, Laag-Keppel, Hummelo en Eldrik

Henny Netjes:
'Al jong koos ik
voor de mooi'

En verder in dit nummer o.a.:

- Over stekels, onderduikers, hardlopers en gravers
- Moord op een spook in Achter-Drempt
- Landbouwbedrijf De Pasop gooit het roer om

uitgave 57 | december 2024

Bremer **Bouw**

Roy Bremer | Molenweg 10 | 6996 DN Drempt | M: 06-13380622 | www.bremerbouw.nl | info@bremerbouw.nl

CLAUS SPORT

IJsselkade 10-12 Doetinchem 0314 - 32 31 39
info@claus sport.nl

- gratis • sparen voor extra korting • eenvoudig verzilveren • exclusief voordeel
- aanbiedingen op maat • altijd inzicht in je saldo • en nog veel meer privileges

Fijne feestdagen en een gezond en duurzaam 2025

Garage Berns BV. Voor duurzaam rijden!

BERNS

www.garageberns.com

Van de redactie

Zowel in het september- als het decembern timer van 2022 kwamen in ons voorwoord de diverse problemen in de mondiale samenleving al aan de orde. De verwoestende oorlog in Oekraïne stond bij iedereen op het netvlies. Ook problemen elders, maar eveneens in ons land. Een jaar later was er nog niets verbeterd, sterker nog in oktober 2023 kwam daar ook nog eens de explosieve situatie rond Gaza en Israël bij.

De politieke situatie in ons land is nog niet stabiel of we zijn alweer in verwarring over wat er internationaal gaat gebeuren na de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten. Zorgen alom en de Kerst staat nog wel voor de deur, voor velen een feest van vrede en verdraagzaamheid.

Als redactie realiseren we ons dat we ongelooflijk trots mogen zijn dat we met ons magazine de saamhorigheid in onze dorpen telkens weer een gezicht mogen geven. Ongetwijfeld heeft iedereen weleens een probleempje of teleurstelling, maar we mogen zonder meer tevreden zijn over de wijze waarop wij hier met elkaar omgaan.

Telkens proberen we u als lezer weer deelgenoot te maken van bijzondere onderwerpen en personen in onze gemeenschap. Ook nu hebben we er weer naar gestreefd u een aantrekkelijk en leesbaar nummer aan te bieden.

We zijn in gesprek gegaan met enkele inwoners uit het gebied waar Defensie eventueel een munitiedepot, mede gebaseerd op bovenstaande ontwikkelingen in Europa, wil gaan realiseren. Vele tientallen gezinnen kijken met spanning naar de besluitvorming. In de aflevering over de bijzondere natuur is er nu aandacht voor de kleine zoogdieren. Ook schenken we aandacht aan 'ongewenste' natuur met een verhaal over de Grote waternavel in de Oude IJssel. Op de Pasop in Hummelo heeft men een zeer bijzondere manier van grasdrogen ontwikkeld.

In Achter-Drempt hebben we effe bijgekletst met Hans Hakvoort en in Laag-Keppel maakten we kennis met de bijzondere kunstuitingen van Henny Netjes. Tjin Koenders en Noa Schlieff laten weten dat ze gestart zijn met hun wereldreis. In de komende afleveringen zullen we over hun belevenissen meer vernemen. Een belevens in Achter-Drempt was in 1828 ook de moord bij boerderij de Helmaat aan de Zomerweg.

We vertellen in dit nummer ook over de gezamenlijke maaltijden in Drempt en Hoog-Keppel. En wellicht kent u de inwoner van Drempt die in 1970 in gesprek kwam met Simon Carmiggelt. Naast informatie van HC'03 en de dorpsraden, zijn er natuurlijk ook weer de meningen van onze columnisten en kunt u wellicht een keus maken uit onze activiteitenkalender.

Natuurlijk hebben we geen idee of we ons kunnen verheugen op een witte Kerst, maar in de dialectbijdrage kunt u in ieder geval lezen over de strenge winters in het midden van de vorige eeuw. Met of zonder sneeuw is er ongetwijfeld gelegenheid om rond Kerstmis ook onze puzzel op te lossen.

Ondanks het sombere begin van dit voorwoord wensen we u toch hele fijne en vooral gezellige dagen en alle goeds en gezondheid voor het komende jaar.

De redactie

Inhoud

3	Van de redactie
5	Colofon
7	Column Mart de Kruif
8	Mogelijke komst grootschalig munitiedepot Hummelo en Toldijk
17	Column van Gijs
18	Welke Dremptenaar was in 1970 in gesprek met Simon Carmiggelt?
22	In het dialect: Vrogger kon 't alderjokes kold waezen!
26	Bijzondere natuur: Over stekels, onderduikers, hardlopers en gravers
35	Column Jeroen te Lindert
36	Ff kletsen met... Hans Hakvoort
40	Drogerij voor jaarlijks 17.500 baaltjes kwaliteitshooi
44	Spread: Wij wensen u fijne feestdagen en alle goeds en gezondheid voor 2025
46	Tjin en Noa gaan acht maanden op reis
48	Al jong koos ik 'voor de mooi'...: Veelzijdig kunstenaar Henny Netjes
53	HC'03: Jong voetbalplezier op zaterdagmorgen
54	De Grote waternavel woekert en zorgt voor veel overlast
58	Moord op een spook in Achter-Drempt
65	Column Guinevere Wolvetang
66	Samen eten in Drempt en Hoog-Keppel: Eet smakelijk allemaal!
72	Varia
77	Column Jur Raatjes
78	Talentvolle voetballende meiden onder 12 krijgen training op het sportpark van HC'03
80	Van de dorpsraden
82	Kerstpuzzel
84	Activiteitenkalender

Grondwerk | Gazon Aanleg | Zaag- en snoeiwerk
 | Snipperen | Machinaal knotten | Stobbenvreezen |
 Klepelwerk | Machinaal hagen scheren

Loenhorsterweg 7E - 6999 DT Hummelo
 T: 06- 22 21 78 13 E: info@bohyl.nl I: www.bohyl.nl

DUURZAME (H)EERLIJKE BEEFBURGERS UIT DE STREEK

Rijksweg 88 Laag-Keppel
 0314 380050
 www.deoldeschole.nl

Dinsdag t/m Zondag geopend
 1200u -2100u
 Zomervakantie maandag geopend

Strengsche Veld 25
 6996 DK Drempt

T 06 - 12 99 60 05

E maurice@leisinkbouw.nl

I www.leisinkbouw.nl

Colofon

De Hessencombinatie

Magazine voor de inwoners van Voor-Drempt, Achter-Drempt, Hoog-Keppel, Laag-Keppel, Hummelo en Eldrik.

Redactie

Ceciel Bremer, Berna ter Horst,
Sanne Hetterscheid, Rinus Rabeling
en Henk ten Zijthoff
E-mail: dehessencombinatie@hc-03.nl,
telefoon: 06-51 32 99 78 (Rinus Rabeling).

Aan dit nummer werkten mee

Alieke Hilhorst, Gijs Jolink, Gerard van der
Kamp, Mart de Kruif, Jeroen te Lindert,
Gerard Maalderink, Jur Raatjes, Pierre
Seegers, Ine Snelder, Leo Tholhuijsen,
Guinevere Wolvetang.

Fotografie

Ceciel Bremer, Fred van Daalen, Duncan de
Fey, Floris Hazemeijer, Wim van Hof, Rinus
Rabeling, Jamie de Vries, Vyasa Wolvetang.

Advertenties/Marketing

Wim Fontein, Patrick Verheij
Voor vragen of informatie:
06-20 44 38 10 (Patrick Verheij)

Vormgeving en druk

Youprinting, Giesbeek

Auteursrecht

Overname van artikelen (of delen ervan)
uit deze uitgave is niet toegestaan zonder
uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming
van de uitgever. Dat geldt ook voor
vermenigvuldigen, kopiëren, publiceren op
internet of opslaan in een databank.
Dit magazine wordt met grote
zorgvuldigheid samengesteld. Ten aanzien
van de juistheid van de inhoud kan echter
geen aansprakelijkheid worden aanvaard.

De Hessencombinatie is een uitgave van voetbalvereniging HC'03 en verschijnt 4 keer per jaar, in een oplage van 2600 exemplaren, in het verspreidingsgebied: Voor-Drempt, Achter-Drempt, Hoog-Keppel, Laag-Keppel, Eldrik, Hummelo, Langerak en een gedeelte van Toldijk.

De volgende editie van De Hessencombinatie wordt verspreid rond 5 maart 2025

Informatie of klachten over bezorging

Monique Bruins, telefoon 0314-84 22 19.

Abonnement

Woont u buiten het bezorgingsgebied van De Hessencombinatie of wenst u het magazine op naam per post te ontvangen, dan is een abonnement voor 25 euro per jaar mogelijk. U kunt hiervoor telefonisch contact opnemen met de redactie: 06-15 44 53 41 (Ceciel Bremer) of een e-mail sturen naar: dehessencombinatie@hc-03.nl.

Website

www.dehessencombinatie.nl

PLUS AALDERINK STEENDEREN

1200 M² WINKELPLEZIER & 750 M² PARKEERRUIMTE!

PLUS LOKAAL, HET NIEUWE NORMAAL!

aalderink.steenderen@plus.nl
0575-451206
Dorpsstraat 14, Steenderen
www.plus.nl/supermarkten/steenderen_plus-aalderink_1033

PostNL punt / Staatsloten / Lotto / Telefoonkaarten / RDW Servicepunt /
Vispas / Stomerijservice / Bloemenhoek / Slijterij / Oplaadpunt elektrische
auto en fiets / Extra geldopname / Zelfzorg medicijnen / Hoge klantenservice
/ Bezorgservice via Plus online / Rustpunt fiets / Kinderhoek

Geopend op ma t/m za van 08:00 - 20:00 en op zondag van 10:00 - 17:00

www.rometron.nl

Pedicurepraktijk Pied-à-Terre

PEDICURE EN MEDISCH PEDICURE

Nank van der Boon
Hummelo

Komt ook bij u aan huis!
Vooral voor mensen met DM,
Reuma en COPD

Bel: 06 - 44 50 07 99

ProVoet
Brancheorganisatie
voor de Pedicure

BOUWMARKT **DE TOLBRUG**

Emmerikseweg 17
7227 DG Toldijk
T: (0575) - 45 16 55
F: (0575) - 45 26 79
E: info@bouwmarktdetolbrug.com
www.bouwmarktdetolbrug.com

De bouwmarkt met vele specialiteiten.

- Persoonlijke bediening en goede service
- Wij denken met u mee en geven graag advies
- Ook uw adres voor propaangasvullingen
- Hout en Plaat op maat
- Vele artikelen per stuk/ per meter verkrijgbaar
- Ongelooflijk veel materialen tegen scherpe prijzen

De Gouden Karper

HOTEL

CAFÉ

RESTAURANT

Dorpsstraat 9 - 6999 AA Hummelo - Tel.: 0314 - 38 12 14 - welkom@degoudenkarperhummelo.nl

www.degoudenkarperhummelo.nl

Het goede doen

*‘Vrijheid is niet
dat je mag doen
wat je wilt,
maar dat je in
staat wordt gesteld
het goede te doen’*

Op het moment dat ik dit schrijf, zijn de Amerikaanse verkiezingen op hun hoogtepunt. Misschien overdreven, maar ik zie het als belangrijke verkiezingen. Ook voor ons. Als Trump wint, is dat niet alleen voor ons in Europa en Oekraïne geen goed nieuws, maar ook voor de mensheid in algemene zin. Gesteund door Elon Musk met zijn vrijwel oneindige fondsen lijkt het alsof bij Trump de democratische waarden worden ingeruild voor de macht van het kapitaal. Geld dat massaal mensen kan (om)kopen, beïnvloeden of beledigen. Geld dat intelligentie, fatsoen en finesse vervangt door grofheid, kortzichtigheid en extreem egoïsme. Alsof de waarde van mensen zoals wij die kennen door de Verlichting in één klap naar de duisternis wordt verbannen.

Wat heeft dit met voetbal te maken? Te veel. Trump en zijn trawanten kunnen groot worden omdat het goede niets doet. Omdat het goede zwijgt. En omdat het goede wordt aangevallen. Ook in Nederland. Social media kunnen een zegen zijn, maar ook een vloek. Zeker als deze mensen anderen proberen te overtuigen wat ze moeten denken, in plaats van hoe ze moeten denken. Terwijl dat laatste cruciaal is. Een democratie heeft alleen toekomst als de nieuwe generaties wordt geleerd na te denken als vrije, zelfstandige mensen. Dat doen we steeds minder, want ook in ons land wordt bezuinigd op media, cultuur, onderwijs en sport. Alles wat de mens vormt als vrijdenkend wezen wordt afgeroomd.

En soms kunnen we dat zien op het voetbalveld. Scheldende ouders, aangevallen scheidsrechters, ruzie in het veld. Daar is dus werk te doen. Want vrijheid is niet dat je mag doen wat je wilt, maar dat je in staat wordt gesteld het goede te doen. In en buiten het veld. Laten we dat maar gewoon koesteren en onderhouden. Dan komt het toch allemaal goed.

Foto: Wim van Hof

Mart de Kruif

Mogelijke komst grootschalig munitiedepot Hummelo en Toldijk

Het ministerie van Defensie is op zoek naar een plek voor een munitiedepot in Nederland. Een van de zoeklocaties hiervoor bevindt zich in de gemeente Bronckhorst tussen de Zutphen-Emmerikseweg en de Muizengatweg op de grens van Hummelo, Toldijk en Drempt.

Dit najaar wordt bekend welke van de negen onderzochte locaties de voorkeur hebben. Misschien is dit bij het ter perse gaan van dit magazine inmiddels naar buiten gebracht. Begin 2025 wordt bekend gemaakt welke hiervan de voorkeurslocatie voor het munitiedepot is. Als de keuze op onze gemeente valt, dan betekent dit onder andere dat er ruim honderd huizen en bedrijfspanden gesloopt zullen moeten worden. We spraken enkele inwoners in dit gebied over wat dit nieuws voor hun betekent.

‘In februari hoorde wij van het depot en dachten: dat is een grap’

Ronald Pelgrom (48) en Petra Boomsma (44) wonen op de eerste rang van het voorgenomen munitiedepot. Ze zijn eigenaar van Ijsboerderij de Steenoven en een eigen yogastudio en NEI (neuro emotionele integratie) praktijk. Ronald is de vierde generatie die op die plek boert. Samen hebben ze drie dochters van 16, 14 en 5.

‘We zijn trots op wat we hier hebben opgebouwd. Alles wat we doen, doen we omdat het goed voelt. Het is ook fijn om dit plekje met mensen te kunnen delen. Als je je dan bedenkt dat dat weg zou moeten voor een munitiedepot is dat onwerkelijk.’

‘De brief lag nog ongeopend op onze keukentafel toen het losging in de buurtapp. Het was eigenlijk een gewone brief van de gemeente en we krijgen nogal wat post, soms ligt het er wel een paar dagen. Toen we de brief openden, voelde het een soort van surrealistisch. Eigenlijk

stond er weinig informatie in: Defensie heeft het gebied aangemerkt als een mogelijke locatie voor een groot munitiedepot en dat er een informatieavond was één of twee dagen later. Er ging een gevoel van ongeloof door ons heen en je gaat toch een soort kansberekening maken. In de brief stond ook een tabel. Hierin staat hoeveel huizen moeten wijken voor het munitiedepot. In Hummelo en Toldijk zijn dat de meeste. We konden zelf niet bij de informatieavond zijn. De informatie die daar werd verteld, kregen we via iemand uit de buurt. Eigenlijk hadden we toen pas het gevoel van: het kan dus echt hier komen.'

'Het is raar dat de gemeente ons niet eerder heeft ingelicht, want achteraf wist Ronald er al van. In januari had een vriend al gezegd dat er mogelijke plannen waren voor een depot in onze voortuin. Toen dacht hij dat het een grapje was. Als het toen al bekend was, moet dat toch ook bij de gemeente bekend zijn? Dat maakt het allemaal nog vervelender. De gemeente nam in eerste instantie geen standpunt in en dat is eigenlijk belachelijk: als gemeente moet je er zijn voor je inwoners. Dat gevoel hadden we nu niet. Toldijks Belang en Dorpsraad Hummelo hebben druk uitgeoefend op de gemeente en daardoor zijn ze in beweging gekomen. Heel goed dat mensen uit de buurt die taak op zich nemen, maar eigenlijk zou het niet nodig moeten zijn. Je verwacht dat de gemeente zich uitspreekt, te meer vanwege de grote impact voor deze omgeving. Wij kunnen ons voorstellen dat bij de uiteindelijke selectie van groot belang is wanneer een gemeente zich voor of tegen een depot uitspreekt. Als alle

andere gemeentes waar die optie ligt tegen zijn, dan maakt de locatie in Toldijk misschien meer kans. Het voelt toch beter dat de gemeente nu heeft gezegd: wij als gemeente zijn tegen het munitiedepot in Toldijk.'

'Na die informatieavond daalde het een klein beetje in wat de gevolgen kunnen zijn, al hebben we daar nog steeds relatief weinig informatie over. De communicatie is minimaal, we weten niet wat het tijdsplan is, waar Defensie naar kijkt en welke acties er al zijn ondernomen door de overheid. Dat maakt ook dat we gewoon blijven doen wat we altijd deden. Na het indienen van ruim 750 zienswijzen door directbetrokkenen hebben we gedaan wat we konden doen en hebben op dit moment geen invloed op de beslissing. We kunnen onze energie beter bewaren voor wanneer het echt nodig is. We slapen er niet slechter van en gaan door met het ontwikkelen van ons bedrijf. Dat is ook wat het zo dubbel maakt, aan de ene kant ben je er rustig onder en aan de andere kant heb je zo weinig informatie en weet je niet waar je aan toe bent. Wij gaan door met ons dagelijks leven totdat er een beslissing is genomen. Zelf praten we er nu ook niet meer zoveel over, maar mensen om ons heen vragen er wel veel naar. Dan denk je wel: 'oh ja, het munitiedepot'. Dat klinkt misschien alsof we het ontkennen. Maar hoe moet je omgaan met iets dat zo onzeker is? Onze kinderen zijn er ook vrij rustig onder. Toen we het ze vertelden, was de eerste vraag: 'moeten we hier dan weg?' en daar kun je dan geen antwoord op geven. Daarom hebben we het er ook niet zoveel over. Het heeft ook niet zoveel zin om ze nu bang te maken voor iets wat niet zeker is. Het is nog geen voldongen feit, dus we kunnen ons nu enorm zorgen gaan maken, maar dat lost niks op. Als de kinderen vragen hebben kunnen ze die stellen, maar eigenlijk leeft het niet zo bij ze.'

'Als dit echt de beste plek is in Nederland voor een munitiedepot, dan is dat zo. Vroeger zouden we hier misschien wel wakker van hebben gelegen, maar nu zijn we op een punt waarop we het kunnen relativeren. Ons geluk hangt niet alleen af van ons bedrijf. We zijn ervan overtuigd dat we overal weer wat op kunnen bouwen. Misschien dat dat ook een geruststellende gedachte is. Maar natuurlijk willen we hier niet weg en zou het een enorme klap zijn voor de leefbaarheid en bewoners van dit gebied.'

‘Als we dit hadden geweten, hadden we de verhuisdozen bewaard’

Eric Lieverdink (55) en Astrid Masselink (57) wonen sinds 1 augustus 2023 aan de Broekstraat. De woning is alles waar ze naar zochten en ze willen er nog minimaal twintig jaar wonen. Maar het munitiedepot kan daar verandering in brengen.

‘We zijn naar de Broekstraat verhuisd met het idee dat we hier minimaal twintig jaar nog zouden wonen. Dan zijn we rond de 75 en dan zien we wel weer verder. Maar met de mogelijke komst van het wapendepot lijkt dat misschien niet door te gaan.’

‘In 2023 liepen we dit huis binnen en voelde het gelijk goed. Zelf komen we uit Halle en waren op zoek naar een huis waar we kunnen genieten van ons pensioen. De locatie is prachtig, zo dicht aan het bos en de ruimte. Het is alles waar we naar zochten. Eric ging eerst alleen met onze dochter bezichtigen, maar diezelfde dag zijn we nog een keer samen geweest. Dit is ons plekje. We willen hier samen oud worden.’

‘We hadden eigenlijk net de verhuisdozen weggedaan toen op 12 juni de brief werd bezorgd door iemand in ‘burgerauto’. Toen dachten we al: dat is raar. Maar toch belandde de brief van de gemeente ongeopend op de keukentafel. Er komen wel vaker brieven van de gemeente die niet zo belangrijk zijn. Een dag later maakten we de brief pas open. Je schrikt je kapot als je zoiets leest. We hebben gelijk in de buurt nagevraagd of iemand hier al van wist en hebben ook de oud-eigenaar bericht. Misschien dat dit allang bekend was en is er informatie achtergehouden toen wij de woning kochten. Al snel bleek dat dit voor iedereen uit de lucht kwam vallen. De brief bracht de boodschap, maar we snapten pas wat het voor ons betekende toen de krant erover schreef. Defensie communiceert zo min mogelijk, maar er had meer informatie gegeven moeten worden. Waarom is dit een goede locatie? Wat voor gevolgen heeft het? Welk tijdspad is er? We tasten eigenlijk sinds 12 juni in het duister.’

‘Sindsdien hebben we projecten stilgelegd. We zouden graag een serre willen aanbouwen en hobbydieren zoals geiten en pony's houden.

Maar omdat we niet weten welke beslissing er genomen gaat worden, hebben we besloten te wachten. Als we moeten verhuizen, willen we niet met vier geiten in een chalet zitten. Ook het buitenschilderwerk hebben we uitgesteld. Het zijn allemaal dingen die ons dagelijks leven niet beïnvloeden, maar het zijn wel dingen die we al hadden gedaan als er geen munitiedepot zou kunnen komen.’

‘Defensie doet eigenlijk niks zomaar. De locatie in Hummelo en Toldijk is niet met een dartpijlje uitgekozen, dus het zal wel voldoen aan wat ze zoeken. De hele buurt is nu overgeleverd aan de NAVO en er valt niks meer aan te doen. Ergens denken we dat Defensie al een keuze heeft gemaakt en heel eerlijk hadden we dat misschien ook wel liever gehad. We proberen op de hoogte te zijn van alle ontwikkelingen, maar eigenlijk staat in alle artikelen en documenten hetzelfde. Op de site van Defensie komt ook geen nieuwe informatie. Nu zitten we in onzekerheid en in andere gemeentes is dat hetzelfde. De keuze moet snel gemaakt worden, trek de pleister er maar vanaf. Het is gewoon heel vermoeiend om na te denken over wat er kan gebeuren. De onzekerheid is vermoeiend. We hopen dat het voor niks is, maar wie zal het zeggen?’

‘We hopen hier nog vele jaren te mogen wonen, maar aan de andere kant zijn we ons er ook bewust van dat onze situatie anders is dan van sommige burens. Wij wonen hier nu een jaar met plezier, maar er zijn anderen van wie een hele familiegeschiedenis weggevaagd

kan worden. De sentimentele waarde is voor ons anders. We hebben nul intentie om hier weg te gaan, want we hebben lang gezocht naar iets zoals dit. Een huis met veel ruimte voor ons en onze drie honden en in de gemeente Bronckhorst. Dat vind je niet overal en we willen ook graag betrokken zijn bij het Hummelse dorpsleven. Mocht het munitiedepot hier komen, dan ontstaat er een zwart gat in Hummelo en Toldijk. Een plek waar altijd veel bedrijvigheid was, maar dan is het een leegte. Wat voor gevolgen heeft dat voor de mensen die 800 meter van het munitiedepot wonen? Die hebben opeens geen burens meer en wonen aan een doodlopende weg. Het is bizar om daar aan te denken.'

'We zijn niet van plan om ons leven te laten bepalen door de mogelijke komst van het munitiedepot, maar je kunt het ook niet helemaal loslaten. Toen we dit huis kochten, stopten we met het woningaanbod op Funda in de gaten houden. Nu staat de app toch weer op de telefoon.'

‘De eerste weken heeft het ons echt beheerst’

Peter (71) en Thea (68) van Nistelrooij-Berendsen wonen aan de Muizengatweg, langs de Groote Beek achter het bos. Hun huis staat precies op de plek waar de bunkers voor munitieopslag zouden moeten komen. De woning is het ouderlijk huis van Thea. Zij is geboren en getogen in het Muizengat. Ze zijn de derde generatie die het bewonen.

‘Ik ben hier geboren. Onze zoon is hier geboren. Mijn opa heeft het huis 100 jaar geleden gebouwd. Het zal toch niet waar zijn dat we hier straks weg moeten? In 1982 zijn Peter en ik met onze dochter die toen twee jaar was op het ouderlijk huis gaan wonen. Mijn broers, zussen, neven en nichten hebben bij deze plek allemaal het gevoel van thuiskomen op het ouderlijk huis. Het is heel bijzonder als familie dat te hebben. We hebben ieder jaar een familieweekend. Daardoor heeft de nieuwe generatie, de kleinkinderen, een speciale binding met het huis en de omgeving. De gedachte dat deze plek ophoudt te bestaan, vindt de familie dan ook heel erg.’

Peter: ‘In juni kwamen twee ambtenaren van de gemeente Bronckhorst bij ons op het erf met een brief. Hierin stond dat we middenin het gebied wonen dat als één van de zeven zoeklocaties is aangewezen voor de bouw van een munitiedepot voor Defensie. Ze kwamen de brief bij vier huishoudens, waaronder wij dus, persoonlijk bezorgen omdat wij middenin het zoekgebied wonen. Ik dacht eerst nog dat het om een grap ging, bijvoorbeeld van een kermiswagen voor Toldieks feest of zo. Maar ze vertelden ons ook dat er de volgende avond in Hoenderloo een informatiebijeenkomst van Defensie werd georganiseerd, waarin verdere uitleg over de plannen en procedures gegeven werd. Toen werd wel duidelijk dat het serieus was. We zijn met ongeveer vijftien mensen uit onze buurt naar Hoenderloo gegaan. Er werd eerst een algemene inleiding gehouden.

Daarna kon je inlichtingen krijgen over het onderdeel waar jij voor kwam. Defensie zoekt namelijk voor meer doelen geschikte gebieden, zoals bijvoorbeeld een laagvlieggebied. Bij de banner ‘grootschalige munitie-opslag’ stonden mensen om ons te informeren over de plannen. Onderweg naar huis landde alles eigenlijk pas. Het ging om 104 huizen in totaal en dat heeft grote gevolgen voor de dorpen Hummelo, Toldijk en Drempt. Ineens bekruipt dan dat gevoel: we kunnen dus maar zo worden onteigend... Een heel gek idee.’

Thea: ‘Toen dachten we: stel dat het écht zo is, dan moeten we wel ons verstand blijven gebruiken. De eerste weken heeft het ons echt beheerst. Je hebt het er veel samen over. Dit huis is meer dan een bak stenen, het is geschiedenis. Een eeuw aan herinneringen. Volgend jaar vieren we met de familie dat ‘ons’ huis 100 jaar geleden is gebouwd. Het was vroeger een stuk bos. Alle stronken moesten door opa eerst nog uit de grond worden getrokken voor ze met de bouw konden beginnen. Mijn voorouders, mijn hele familie is hier opgegroeid en onze zoon zou hier graag in de toekomst met zijn vrouw en kinderen willen wonen. Dat zou dan de vierde generatie zijn. Het is een gek gevoel dat dit op losse schroeven staat. Het is sowieso een gek idee dat je weg zou moeten, dat je daar niet zelf voor kiest. We zijn er altijd vanuit gegaan dat we zolang we niet hulpbehoevend zouden worden en onszelf nog goed kunnen redden, hier zouden blijven wo-

& **Garage
Schel** bv

SCHEL **BEDRIJFSWAGENS**
VERKOOP • LEASE • VERHUUR

wensen de lezers van
De Hessencombinatie

*gezellige
feestdagen
en een
gelukkig 2025!*

YOUR BIKE.
CUSTOM MADE.

**Compact,
stabiel en
veilig!**

Xycleservice

fietsenwinkeldoesburg.nl

Leigraafseweg 33f • 6983 BR Doesburg • t 0313 412 727

DIMMENDAAL

INSTALLATIETECHNIEK

Waterlux wateronharder

verzorgt onder andere:

- aanschaf wateronharders
- warmtepomp
- hybride cv ketel
- vloerverwarming
- gas
- water
- electra
- zinken of koperen goten
- dakbedekking

Zomerweg 36
6996 DR Drempt
06 - 83 33 61 57 (afspraken)
info@dimmendaalinstallatietechnik.nl

nen. Dat alles is ineens helemaal onzeker en dat geeft veel onrust. Maar we hebben ook samen afgesproken om er nuchter naar te blijven kijken. Als het gebeurt, dan gebeurt het toch. Tegen de NAVO begin je natuurlijk niets. Dat betekent niet dat we lijdzaam afwachten. We hebben tegen elkaar gezegd: alles wat we er aan kunnen doen, doen we.'

Peter: 'In de buurt werd natuurlijk contact gezocht met elkaar. Zoiets schept toch een band en het is ook fijn te merken dat er echt naar elkaar omgekeken wordt. De impact is voor iedereen groot en de betrokkenheid bij elkaars situatie doet de buurt goed. Er is een buurtapp waarin relevante informatie met elkaar wordt gedeeld. Daarnaast is er een kerngroep opgericht waarin mensen zitten uit het hele gebied, vanuit Hummelo, Drempt en Toldijk. Deze kerngroep informeert ons bij belangrijke zaken. Zo hebben zij juridische hulp ingeschakeld. Er is ingesproken tijdens een raadsvergadering bij het gemeentehuis en

er zijn 785 zienswijzen geschreven.'

'De onzekerheid werkt verlamdend. Laatst werd ik 's nachts wakker en hoorde als het ware ineens hoe stil het hier dan is. Hoe ik dat zou missen is een voorbeeld van de gevoelens die naar boven komen.' Thea: 'Dan loop ik buiten en kijk ik om me heen. Dan zie ik alles wat we zelf hebben neergezet, aangeplant en hebben laten groeien. Nou... dan val ik even stil hoor.'

Peter: 'We hebben een aantal jaren geleden een bos gekocht dat aan ons huis grenst. We hebben gerooid wat nodig was en weer jonge bomen geplant. We hebben weiland waar we de biodiversiteit voorop hebben gezet. Er lopen hier reeën, er vliegen vele soorten vogels en er zit zelfs een dassenburcht in ons bos. Het is een klein natuurgebiedje op zich. Daarom zou het niet goed voelen niets van ons te laten horen. Alles wat we als buurt konden doen, hebben we gedaan. Nu is het wachten tot er een beslissing valt...'

Tijdens de productiefase van deze editie van De Hessencombinatie werden velen in onze gemeenschap, met name natuurlijk in Hummelo, Drempt en Toldijk, verblijdt met een officiële mededeling van de gemeente Bronckhorst op 12 november om 20.58 uur:

gemeente Bronckhorst

Locatie Toldijk niet verder onderzocht door Defensie voor munitieopslag

De zoeklocatie voor grootschalige munitieopslag aan de Zutphen-Emmerikseweg/Muizengatweg in Toldijk wordt niet verder onderzocht door Defensie. Dit staat in een brief die Defensie op 12 november stuurde aan de Tweede Kamer. De militaire organisatie nam dit besluit op basis van de eerste resultaten van de milieueffectrapportage (planMER), bestuurlijke overleggen in alle provincies en gesprekken met inwoners in heel het land. De omwonenden krijgen van de gemeente woensdag (13 november, red.) een brief in de bus. En de gemeente informeert ook de betrokken dorpsbelangenorganisaties en de werkgroep munitieopslag.

Wethouder Gosselink:

'Ik ben blij met de keuze van Defensie om de locatie in Toldijk niet verder te onderzoeken. De impact van een munitiedepot in Toldijk en omgeving is te groot. Dat heeft onze krachtige samenleving duidelijk kunnen maken en dit hebben wij vanuit de gemeente ook volmondig ondersteund.'

Defensie noemt de locatie in Toldijk 'niet verder te onderzoeken'. Dit houdt in dat de locatie in deze fase van het onderzoek naar de achtergrond verschuift. De locatie valt niet definitief af. Mocht uit het vervolgonderzoek komen dat andere zoeklocaties afvallen, kan de zoeklocatie in Toldijk weer in beeld komen. Defensie noemt de kans hierop zeer klein. Bronckhorst blijft, ondanks deze uitkomst, het proces rondom alle onderzoeken van Defensie volgen en blijft aangesloten bij de Gelderse Kopgroep Defensie.

Laagvlieggebieden

Defensie zoekt niet alleen naar ruimte voor grootschalige munitieopslag. De Achterhoek is als regio ook in beeld als zoekgebied als laagvlieggebied voor helikopters. Op dit moment kan Defensie nog geen duidelijkheid geven over de laagvlieggebieden. We hopen eind dit jaar meer informatie te krijgen.

IJSSALON & AUTOMATIEK
MET BOERDERIJ PRODUCTEN
ELKE DAG GEOPEND VAN 8-22 UUR

• BROEKSTRAAT 2, 6999DE, HUMMELO • WWW.IJSVANDESTEENOVEN.NL •

Hendriks

Verzekeringen
&
Hypotheeken

Oranjesingel 4 te Doesburg
tel. 0313 - 484025

BERT
Evers
BLOEMBINDER

- | Bloemwerk
- | Workshops
- | Rouw- en trouwbloemwerk
- | Duurzaam bloemist
- | Bestellen via eigen website mogelijk
- | Uniek inkoopstelsel voor bedrijven

KEPPELSEWEG 51 | 7001 CE DOETINCHEM | TELEFOON 0314 - 393918 | E-MAIL: INFO@BLOEMBINDER.NL | WWW.BLOEMBINDER.NL

Een nieuwe naam, een nieuw gezicht, maar de handdruk blijft vertrouwd!

Te Lindert Notaris heet voortaan
Schipper Elan Notarissen.

We verwelkomen u aan de
Kraakselaan 5A, 6981 HA Doesburg, Tel.: 0313 - 484034

www.elannotarissen.nl

SCHIPPER
elan
NOTARISSEN

Foto: Duncan de Fey

Verbeeldingskracht door lezen

Met de Feestfabriek zijn we de laatste tijd veel in Doetinchem, onder andere voor ons creatieve bureau Carbid, een nieuw initiatief waarmee we ideeën voor derden verzinnen en waarvan we hopen dat het een heel mooi bedrijf gaat worden.

Mijn gedachten over Doetinchem gaan terug in de tijd, met mijn klasgenoten uit Hummelo naar de brugklas in de grote stad Doetinchem. Ik miste daar het warme gevoel van het dorp en verbaasde me bijvoorbeeld dat het iedereen groeten die je tegenkwam (nog steeds) ophoudt bij de Hummelse draai, daarna was het ieder voor zich! Haha.

Ook vond ik Doetinchem niet een hele coole stad en eigenlijk nog steeds niet. Als ik uit eten ga, ga ik naar het Wapen, de Krint of De Tol, die gun je het gewoon meer. Maar één ding is in Doetinchem een uitzondering. Ik had laatst voor Stichting Pak An een meeting in De Stek. 'Ken je dit gebouw nog?' 'Jaah, de oude bibliotheek!' Elke week ging ik naar de bieb, dus deze plek zat vol warme herinneringen.

Mijn leesstart was langzaam, ik hield meer van buiten spelen, en door mijn dyslexie, wat toen nog niet bestond, had ik moeite met leren lezen. Dus het begin was even op het tandvlees en dat is ook meteen de eerste tip: bijt door die zure appel heen! Lees, lees, lees, totdat je het goed kunt. En toen ik het kon ging ik het steeds leuker vinden. Als de bibliobus De Woordhof voor kwam rijden ging mijn hart sneller kloppen, nieuwe boeken! En doordat het leuker wordt, ga je ook sneller lezen. Ik had de kinderafdeling van de bus al snel leeg gelezen. Dus ging ik met m'n fietsje naar Doetinchem en die bieb was groot! Een misverstand is dat lezen vloekt met voetballen, crossen, vuurwerk afsteken, hutten bouwen en kattenkwaad, daar hield ik ook enorm van. Op de lagere school was ik een van de langzaamste lezers. Juf Van Eck en juffrouw Bosman

namen met zo'n metalen stopwatch op hoeveel woorden je in een minuut kon lezen, bij mij hadden ze een kalender in plaats van een stopwatch nodig. Maar al lezende ging het beter en beter totdat ik zelfs het snelst las van de klas.

Toen ik de hele jeugdafdeling uit had, ging ik volwassenenboeken lezen en zoog ik het op als een spons. Door lezen werd ik van een middelmatige dromer een *vernemstig en leergierig keertjen* dat zelfs op de universiteit toegelaten werd. Dus lezen is niet alleen gewoon heel leuk, het kan je ook ver brengen. Ik heb dat aan lezen te danken.

Maar er is meer. Door lezen leer je je beter inleven in anderen. Je krijgt empathie en je traint jezelf in denken en reflecteren. En het biedt troost in moeilijke tijden, die heeft iedereen wel eens, ik ook. En het belangrijkste, lezen is verbeelding; je stelt je iets voor. Dat geeft verbeeldingskracht. Je leert je iets voorstellen dat er niet was. Met imaginatie kan alles, je hoeft niet te reizen, niet te wachten en niets te kopen om je alles voor te kunnen stellen wat mogelijk is. Zelfs wat onmogelijk is. *Hoe smik ow den!* Dus begin lekker met lezen, het is nooit te laat. Een prachtig boek is bijvoorbeeld Phoenix van Bert Wagendorp.

Mooie feestdagen allen. En leesdagen!

van Gijs

Gijs Jolink (53) is bekend van de voormalige band Jovink & the Voederbietels en is mede-eigenaar van Feestfabriek, Alles Komt Goed BV, die o.a. de Zwarte Cross en Mañana Mañana organiseert.

De tapijten in de Joriskerk van Voor-Drempt

Welke Dremptenaar was in 1970 in gesprek met Simon Carmiggelt?

Inmiddels meer dan vijftig jaar geleden bedacht een Drempts echtpaar, of wellicht een Dremptse mevrouw, dat het zou lonen om een dagje naar Amsterdam te gaan. Ze had haar zinnen gezet op een mooi japonnetje en een hoedje. Doetinchem was blijkbaar niet hip genoeg en daarom togen ze samen naar de hoofdstad. Dat kon toen ook wel weer, de provorellen uit de eind jaren zestig waren immers geluwd, de rust was enigszins teruggekeerd.

We weten niet of de kooplust van onze modebewuste Dremptse volledig werd bevredigd, maar we weten wel dat haar volgzaam echtgenoot in een café in de buurt van het Centraal Station in gesprek raakte met een zeer bijzondere en bekende Amsterdammer: Simon Carmiggelt. Een ontmoeting in een

café dat blijkbaar diende als 'wachtkamer' tot het moment dat mevrouw was uitgewinkeld.

Bekend is dat het leven van Simon Carmiggelt is doorspekt met een 'warme belangstelling' voor diverse Amsterdamse kroegen. Het

toeval wilde dus dat bij een café in de buurt van het Centraal Station onze Dremptenaar met hem in gesprek raakte. Het ging hier waarschijnlijk om Café Scheltema aan de Nieuwezijds Voorburgwal, niet ver van het station en een van de vaste stamkroegen van Carmiggelt in die jaren.

De ontmoeting was voor Simon Carmiggelt aanleiding om hier in 1970 een Kronkel (de titel van zijn columns) aan te wijden in het Parool. Carmiggelt herkende aan de tongval van zijn gesprekspartner dat hij wel uit Gelderland moest komen. Niet verwonderlijk want Simon en zijn vrouw Tiny hadden een vaste kamer in Hotel Athlone in De Steeg en bezochten regelmatig Hotel 'de Engel' en café Hekkelman in De Steeg. Men ging ook vaak op bezoek bij Wim Kan en zijn vrouw Corry aan de Schietbergseweg in Rheden. Een enkele keer dronk men koffie in Doesburg. Drempt was bij hen onbekend.

Mocht u herkennen of ooit iets gehoord hebben over deze ontmoeting en/of deze Kronkel en weet u wellicht om welk Drempts echtpaar het hier gaat, ruim een halve eeuw geleden, dan vernemen we dat graag.

Onderstaand de Kronkel uit het Parool van 6 augustus 1970.

Verstaan

In een kroeg vlak bij het Centraal Station was de man met een diepe zucht op de stoel naast me neergezakt. Hij zei: 'Ach, ach - wat maken jullie een lawaai in die stad.'

'Ja, dat kunnen we goed,' antwoordde ik. 'En die stank,' riep hij. 'Nee, al gaven ze me een ton, dan kwam ik hier nog niet wonen. Ik zal de hemel danken als ik vanavond weer thuis ben.'

Naar zijn tongval te oordelen stond zijn huis ergens in Gelderland. Een grijzende, oergezonde man was hij, met een door weer en wind getooide kop en grote handen vol eerlijk eelt. 'Ik ben hier een dagje omdat de vrouw het wou,' zei hij. 'Maar we wonen in Drempt. Wel eens van gehoord, zeker?'

Ik schudde mijn hoofd. 'In de Achterhoek,' zei hij. 'Mooi dorp, meneer. En rustig. Je kunt er een speld horen vallen. En louter frisse buitenlucht.'

Maar ja - een vrouw wil wel eens wat kopen. Een japonnetje of een hoedje. En daarvoor moet je naar de stad. Ik zeg nog: 'Laten we naar Doetinchem gaan, daar staan kapitale winkels.' Maar nee, 't moest Amsterdam wezen.'

'Ik ben nou een uur hier, meneer. Maar ik voel me of ik een hele dag heb staan dorsen. Dat komt door dat lawaai. Dat valt allemaal over me heen. Ik heb hier voor de deur afscheid van de vrouw genomen. Ik heb gezegd: 'Ga jij de winkels maar af en haal me dan maar op.' Ik moet 't niet - Amsterdam.'

Hij bestelde een pils en vervolgde met een vertederd glimlachje: "t Is klein, Drempt. Dat geef ik toe. Maar mooi. En we hebben er een grote kerk staan. In de oorlog is-ie beschadigd. Dat is, toen 't vrede was, weer hersteld. Maar weet u wat toen bleek?" Hij zocht even naar het woord. 'De akoestiek was er uit,' zei hij. 'Of dat nou door dat herstellen kwam, ik weet het niet. Maar je kon de dominee niet meer verstaan. En dat wil je toch. 'm Verstaan, niet?'

'Ja,' zei ik. Het leek me een redelijk verlangen. 'Goed, we hebben de koppen bij mekaar gestoken,' zei hij - 'en een besluit genomen. Een meneer die van zulke dingen veel af wist zei dat we het ongemak konden opheffen door op de vloer en aan de muren tapijten te bevestigen. En dat hebben we voor mekaar gemaakt.'

'Hoe?' vroeg ik. 'Nou, alle vrouwen van de hervormde gemeente die handig waren knoopten een stuk van zo'n tapijt thuis. 't Was een heel werk. Maar het is gereed gekomen. Al die stukken zijn tenslotte aan elkaar gevoegd en in de kerk neergelegd en opgehangen.' Hij knikte voldaan. 'Mooi hoor,' zei hij.

'En hielp het?' 'Ja, het hielp,' zei hij. En met een wat wrang lachje: 'Maar nou ze de dominee kunnen verstaan komen er steeds minder mensen in de kerk.'

Hij haalde zijn schouders op. 'Da's de moderne tijd,' zei hij. 'Ook in Drempt. Maar een mooi gezicht is het wel, hoor, al die tapijten.'

Bezoekers Café Scheltema eind jaren zestig.

Simon Carmiggelt in 1970.

Hendriks

Administratie
Belastingadviseurs

Oranjesingel 4 te Doesburg
tel. 0313 - 479100

**AUTOBEDRIJF
OVERBEEK**

Verkoop nieuwe en gebruikte auto's
Reparatie
Onderhoud en schadeherstel
APK keuringsstation
Airco service
Total tankstation

Dorpsstraat 4 – 6999 AC – Hummelo – tel. 0314-381674
info@autobedrijfverbeek.nl www.autobedrijfverbeek.nl

Groenten

FRUIT

Streek
PRODUCTEN

Fijne Feestdagen

Achterhoek's
FRUIT

HORSTINK
FRUITBEDRIJF

BOERDERIJWINKEL

- GROENTE, FRUIT & STREEKPRODUCTEN
- MOOIE KERSTBOMEN
- LEUKE EN LEKKERE CADEAUPAKKETTEN

Prinsenmaatweg 3, Rha/Steenderen
0575-451643 - www.fruitbedrijfhorstink.nl

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 9-18 uur en zaterdag 9-16 uur

Elke zaterdag tussen 8 en 12 is onze winkel geopend!

Kom
langs
in onze
winkel!

Al het voer van Garvo is:

- Gemaakt met liefde voor dieren
- CO2 neutraal geproduceerd
- Van hoge kwaliteit dankzij zorgvuldig geselecteerde grondstoffen.

Wilt u passend voeradvies voor uw huisdier? Wij helpen U graag!

Bel ons op 0313-472321, stuur een mail naar advies@garvo.nl of scan de QR-code voor meer informatie op onze website.

Simon Carmiggelt in 1974, olieverf door Sylvia (Willink) Quiël.

Simon Carmiggelt

Carmiggelt wordt op 7 oktober 1913 geboren in Den Haag. Hij bezoekt de Handelsschool, maar haalt het diploma niet. Al heel jong wordt hij volontair bij het Haagse dagblad Het Vaderland. Daarna kon hij aan de slag als leerling-verslaggever bij Vooruit, het Haagse kopblad van de socialistische krant Het Volk. In 1938 leert hij Tiny de Goey kennen. Ze trouwden in 1939 en kregen twee kinderen. Tijdens de oorlog raakt Carmiggelt betrokken bij de illegale krant Het Parool. In 1944 verhuist het gezin naar Amsterdam, waardoor Carmiggelt nog dichterbij de Amsterdamse verzetskring rond Het Parool wordt betrokken. Carmiggelts broer Jan is in 1943 omgekomen in kamp Vught. Hij was door de SS gearresteerd wegens hulp aan joden. In het voorjaar van 1945 wordt ook Simon Carmiggelt zelf bij een razia opgepakt, maar hij wordt uiteindelijk vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs. Carmiggelt blijft de rest van zijn leven verbonden aan Het Parool.

Kronkel

Simon Carmiggelt dankt zijn bekendheid, naast de vele boeken en publicaties, onder andere aan de columns die hij vanaf 1946 onder de naam Kronkel publiceerde in Het Parool. Tot zijn dood op 30 november 1987 zullen er meer dan tienduizend (!) Kronkels verschijnen.

Carmiggelts' Kronkels zijn ironische, melancholieke teksten over 'kleine' gebeurtenissen in Amsterdam, die zich veelal in kroegen afspeelden. Volgens eigen zeggen 'citeerde' Carmiggelt slechts uit het leven zelf: 'Schrijven is maar de helft van het werk. De andere helft is onder de mensen te zijn om stof op te doen. Te schrijven, te luisteren, te noteren.' Vanaf 1965 las Carmiggelt wekelijks een Kronkel voor op televisie.

Zijn leven lang worstelde Carmiggelt met de drank. Zijn omzwervingen kwamen zijn gezondheid niet ten goede en in 1987 belandde hij in het ziekenhuis vanwege diabetes. Weer thuis werd hij getroffen door een hartaanval. Een tweede hartaanval werd hem uiteindelijk fataal.

Beeld van Simon Carmiggelt samen met zijn vrouw Tiny op een bankje in De Steeg (Wim Kuyl, 1990).

Simon Carmiggelt in De Steeg

In het begin van de zestiger jaren wist Wim Kan zijn vriend en schrijver Simon Carmiggelt over te halen om zijn geliefde Amsterdam af en toe in te ruilen voor de rust van het dorpsleven aan de IJssel. Simon en zijn vrouw Tiny hadden een vaste kamer in Hotel Athlone in De Steeg en verbleven hier vaak twee weken per maand.

Samen zaten Carmiggelt en Kan op gezette tijden in De Steeg aan de rivier. Ze spraken over het vredige verleden, als 'oude mannen die nostalgisch treuren omdat ze ons decor aan het afbreken zijn', waarbij ze onder meer doelen op de plannen om de bocht uit de IJssel te trekken en de aanleg van de nieuwe autoweg.

Carmiggelt schreef vaak over De Steeg. Meestal waren dat schetsjes over wandelingen door het bos, de mannen in de plaatselijke kroeg van Hekkelman of de wegwijnende vaste gasten in het Hotel De Engel.

Sinds enige jaren zit Simon Carmiggelt er weer, ditmaal met zijn vrouw Tiny. Op het bankje waar in vroegere tijden de voortuin was van café Hekkelman (Benvenuto).

Op 22 januari 2012 bleek dat dit beeld gestolen was. Op 25 januari werd het in schuren in de buurt teruggevonden, in ongeveer 100 stukken gezaagd. Wim Kuyl restaureerde het beeld, financieel ondersteund door een speciaal daarvoor in het leven geroepen stichting. Het herstelde beeld werd op 23 januari 2013 ingehuldigd op de oorspronkelijke plek.

Café Scheltema in latere jaren.

Ons dialect moeten we zoveel mogelijk koesteren. Het is een onderdeel van onze (cultuur)historie, in gesproken en geschreven woord. Het geeft eigenheid aan de streek en versterkt in hoge mate de saamhorigheid. Deze rubriek wordt gevuld met bijdragen in onze streektaal. Dit keer herinneringen aan de winters van vroeger.

Ijskoude dagen, wekenlang op de schaats en soms zelfs een Elfstedentocht. Al deze zaken waren typisch voor de Nederlandse winter, maar lijken nu te verdwijnen. Door klimaatverandering worden de winters namelijk steeds warmer. Maar hoe warm worden onze winters uiteindelijk en wat zijn de daadwerkelijke effecten op de manier waarop we kunnen genieten van sneeuw en ijs? Het is in ieder geval bijzonder om eens terug te kijken naar omstandigheden in de vijftiger jaren van de vorige eeuw. Nostalgie ten top, want... 'vrogger kon 't alderjebes kold waezen!'.

Vrogger kon 't alderjebes kold waezen!

Dickie Besselink en Joke Oijen op de slee bi-j de dubbele woning aan de Hessenweg in Hoog-Keppel 1952-1953.

Vrogger ha'j nog geen verwarming zoas wi-j dat in disse tied kennen. CV is now al weer knap olderwets, a'j nog niet aovergeschalkeld bunt op zonnepanelen en 'n warmtepomp loop i-j alweer beheurlek achter. As wi-j 's morgensvrog uut bed kwammen, mos eerst de kachel in de kleine kamer angestaoken worden. 'n Paar olde kranten, 'n betjen peterollie en wat anmaakhöltjes

Hessenweg 1-3

Ongeveer midden tussen de Hessenweg en de Burgemeester Vrijlandweg stond vrogger een tot dubbel woonhuus/verbouwde boerderi-j, Hessenweg 1-3. Umstreeks 1950 bewoond deur de families Besselink en Oijen. Op de foto is vrouw Mies Besselink in de deuraopening nog net te zien. De toegangsweg liep vanaf de Hessenweg, maor d'r was ook 'n paedje vanuut de Vrijlandweg. 't Huus is in 1972 afgebraoken en vervangen deur 't huus van de familie Goldschmeding. Ook disse woning is nog niet zolang gelejen afgebraoken en vervangen deur 't huidige huus.

In het dialect

Sneepop

d'r baoven op. As dat goed begon te branden gingen d'r wat briketen op. Een hötje later wieren dat eierkaolen of 'nootjes vier'. Nötjes vier was 'antraciet', dat was meestal veur 'n ni-jere kachel en klonk ons 'n betjen deftig in de oren. Staoken met kaolen had ook een vervaelende kant. As opschöttelingen mossen wi-j elke dag naor 't kaolenhok en d'r veur zörgen dat de kaolenkit gevuld was. Langzaam wier 't warm, vaak met de reuk van de peterollie en soms hing d'r ook nog wat rook in de kamer.

In de kökken wier ook het fenuus angestaoken, met holt. D'r stond altied een veurraadje holt näös 't fenuus kloor want 't fenuus was belangriek binnen 't gezin. As eerste wier d'r 's morges 'n kettel water opgezet. I-j kon ow dan 'n betjen um de snuut hen poetsen, vader kon zich scheren met scheerschuim en 'n krabbetje en 'n andere kettel was veur 'n eerste köpke thee bi-j de botteram of de Brinta.

As d'r melk gekaakt wier mos i-j altied goed oppassen, want as 't aoverkaakte dan wa'j d'r mooi kloor met. Dan mossen alle ringen van 't fenuus schoongemaakt worden en ko'j doornao flink aan de gang met kachelpoets. De aovergekaakte melk ko'j d'r haos niet afkriegen, maor blinken mos 't.

In de beginjoren viefteg wier op 't fenuus ook altied gekaakt. Maor 'n paar joor later wier een tweepits gasstel angeschaft en wier elke waek 'n fles 'kold gas' gekocht bi-j de cooperatie. Kaoken ging zo veul makkelijker. Tenminste... Mien moeder vertrouwde dat gas niet en vond 't allemaol maor gebeurlek. Dus mos de gasfles in de eerpelkelder gezet worden en de slang wat langer naor 't gasstel in de kökken. Maor in de winter was 't in dén kelder ontzettend kold en as 't gas dan ook steenkold wier wol 't gasstel niet branden. Dus was 't 'n heel gedoe um 't etten op tied kloor te hebben. Soms hielp 't wat um an de gasfles te rammelen of wier 'n daeken um de gasfles gelegd. Wat 'n gedoe was 't in die tied as 't zo vroor!

Bevroren wc

Vaak was 't zo kold dat ook de wc bevroor. Dat was in die tied nog 'n holten 'plee', of zoas ze dat nuumden, een 'huuske' met een emmer

onder een holten plank met 'n gat. Het was erg vervaelend as dén vanwaege de vorst niet gelaegd kon worden. Door kwam bi-j da'w in die tied ook geen wc-papier hadden zoas dat now 't geval is. We mossen ons behelpen met geknipte stökskes krantepapier of met 'n in repen gescheurde radiobode. Ik wet nog da'k flink op de duvel kreeg toen ik doorveur de Katholieke Illustratie in stukken had geknipt. 't Leek wel 'heiligschennis'...

Wat joren later kregen wi-j 'n echte wc. Dat was 'n onmundige verbaetering. Maor ook met disse wc waren er problemen as het vroor. Dan ko'j de boel niet deurspulen, vanwaege de bevroren buizen. Er was natuurlek alleen maor verwarming in de kamer en de kökken. Soms wier d'r in de eerpelkelder en op de wc met 'n peterollietelje wat 'gestaakt'. Maor erg völ schaat 't d'r niet met op.

Mien moeder vond 't staoken in de kelder bi-j dén gasfles natuurlek laevensgeveurlek. Maor vader vond dat de boel toch zo völ meugelek deuj mos blieven...

Sleeën, gli-jbaan, sneepop, sneehut

In de winter was 't natuurlek niet alleen maor kommer en kwel en koldigheid. As blagen vonden wi-j 't natuurlek spannend as 't weer begon te sneeën. Wi-j stonden dan 's aoves veur 't raam te kieken naor die grote sneevlokken die umlaeg dwarrelden. Bi-j 't flauwe licht van de lanteernpaol die bi-j ons veur 't huus stond ko'j 't buten 'n betjen volgen.

Vaak viel d'r 'n heel dik pak snee. Wi-j waren dan 's morges al vroeg uut de veren. De sneepop stond meestal as eerste op 't programma. 't Dikke pak goed plekkende snee zörgde d'r veur dat al gauw de sneebal veur ons as kleinere blagen te groot en veural te zwoor wier. Maor de grotere buurjonges stonden altied kloor um d'r verder met te helpen en de drie delen op mekaar te zetten. In die tied was 't nog 'n veurdeel da'w nog echte kaolen hadden veur de ogen en de mond. Uut de opgeslagen veurraad wottels van ons knientje wier 'n 'geschikte' neus gezocht. 't Huudje was vaak 't probleem. Maor 'n kale sneeman mos toch ook wel kunnen?

De grote buurjonges waren begonnen met 't bouwen van 'n echte sneehut. Eerst wieren grote langwerpige blokken snee gemaakt, wel meer as viefteg. Tegen twaalf uur begon dan 't stapelen en gruuide 't sneehuus. Met takken wier d'r zelfs nog 'n soort dak opgelegd. 't Zag d'r allemaol heel echt uut, wat waren ze altied trots op 't resultaat.

De deerns hadden zich op de stoep bezig gehollen met 't maken van 'n gli-jbaan, goed gelukt en spekglad. Niet alle buurleu wazzen door bli-j met. De meiden en ook sommige jonges konden gli-jen of glieren as de beste. Een buurjungske had 't steeds aover slieren, maor dén was ni-j in de buurt en kwam uut Diem.

Um de middag ging iedereen effe gauw naor huus um op te warmen, warme pannekoeken te etten en wat dreuge kleren (en ondergoed) an te trekken. 't Natte spöl wier opgehangen op 'n holten dreugrek um de kachel. En dan weer gauw naor buten!

's Middags was 't dan tied veur sleeën. Bi-j ons in de buurt waren vier kinderen die 'n slee hadden. Gelukkeg vonden ze 't altied goed um ook de andere buurkinderen af en toe te laoten sleeën. Spannend was 't um de sleeën an mekaar te knuppen en ze dan met zo'n

Met Doesburg Optiek kun je thuis met een digitale avatar jouw bril uitzoeken

De optiekwinkel van Edwin en Esther Teunissen aan de Meipootstraat in Doesburg is inmiddels een begrip in de stad. Het stel deelt de passie om iedere klant te voorzien van de juiste kijkoplossing, mede met hulp van de nieuwste apparatuur waardoor je je nieuw aan te kopen bril thuis op je gemak kunt beoordelen.

Sinds dit najaar staat de Visufit 1000 van Zeiss vooraan in de winkel bij de toonbank. Edwin en Esther zijn erg blij met hun nieuwe aanwinst, want met dit nieuwe apparaat kunnen ze nog nauwkeuriger en sneller brilglazen meten dankzij de negen camera's die erin zijn verwerkt. 'Als je met het gekozen montuur voor het apparaat staat, maakt de Visufit 1000 diverse foto's.

Op onze tablet die gekoppeld is aan het apparaat kunnen we je alle foto's laten zien en zie je bijvoorbeeld wat het effect is van gekleurd glas of spiegelcoating in je montuur. We kunnen een digitale avatar creëren die we samen met de foto's naar je e-mailadres sturen zodat je thuis op je gemak het montuur kunt uitzoeken dat perfect past bij jouw stijl', vertelt Edwin enthousiast.

Beter nachtzicht

Doesburg Optiek biedt een opvallend aanbod van brilmonturen van voornamelijk Europese ontwerpers, een droge ogenonderzoek om de oorzaak van droge ogen te achterhalen en tips om dat te verbeteren, en de optie om met

de nieuwste technologie meer helderheid en contrast aan te brengen in brillenglazen om in het donker beter te kunnen zien. Esther: 'Ook daarvoor werken we met een apparaat van onze Duitse glasleverancier Zeiss waarbij er een vingerafdruk van het oog wordt gemaakt. Zo worden alle oogfouten opgespoord die ervoor zorgen dat je in het donker onscherp(er) ziet. Op basis daarvan kunnen we glazen aanmeten die zowel 's nachts als overdag een optimaal zicht geven.'

Edwin en Esther nemen graag de tijd voor jou om je met hulp van de nieuwste apparatuur en een persoonlijk advies met de beste kijkoplossing de deur uit te laten gaan.

Meipootstraat 22A
6981 DK Doesburg
T: 0313-48 48 70
E: info@doesburgoptiek.nl
I: www.doesburgoptiek.nl

Laevertraon.

stuk of tien-twaalf kleine blagen d'r op, as 'n soort treintje deur de straot te trekken. Tegen vier uur wier 't al 'n betjen duuster en mos iedereen naor huus. Warm worden bi-j de kachel, erwtensoep of boerenmoes etten en al gauw stonden bi-j de meesten de eugskes dan op half zeuven.

Naor bed, laevertraon en 'n kruuk
Al gauw nao 't aovendetten was 't bedtied. Hoe mooi, spannend en gezellig de dag ook was gewes, 't slimste kwam now: 'n leppel laevertraon. As kinderen vonden wi-j dat 't smerigste en allervereselijkste wat ow kon aoverkommen. Zo'n leppel ko'j 't beste maor in één keer deursloeken..., 't was hardstikke gezond wier verteld. Um de nare smaak kwiet te worden kreeg i-j dan vaak 'n peppermuntje, dröpkje of sukerklöntje. En dan, naor bed.

Brrr, wat waren de slaopkamers en de bedden vrogger toch gruwelijk kold. Mien moeder had mien pyama al betieds bi-j de

kachel gelegd um 'op te warmen'. Ook had ze al 'n met heit water gevulde kruuk in 'n olde sok in bed gelegd. Zo stapten wi-j dan altijd in 'n lekker veurverwarmd bed. 'n Paar joor eerder gebruikten wi-j altied nog 'n in een handdoek gewikkelde grote steen die op de kachel flink heit geworden was. 's Morgesvrog nammen wi-j de lauwe krukken met naor beneden. As 't water op 't fenuus nog niet warm genoeg was dan wasten wi-j ons alvast met 't lauwe water uut de kruuk. Des te eerder ko'j ow de warme kleren antrekken. In disse kolde tied natuurlek ook met een gebreide warme borstrok!

Wat mien altied is bi-j gebleven is dat zich soms bi-j strammen nachvors op de daekes een läögske ies had afgezet. 't Was dan zó kold gewes, dat 't dakraam helemaal dichtgevroren was. Op 't slaopkamerraam van mien olders zat ook 'n dikke laag iesbloemen. A'j naor buten wol kieken of d'r nog 'n bult snee was bi-jgekommen, mos i-j

met ow warme aosem eers 'n stukske laoten smelten um zo 'n kiekgaetje te maken.

Iesvri-j en schaatsen op de gracht

Vrogger was d'r op onze school een regel dat vanaf 'n bepaolde temperatuur onder nul de school wier geslaoten. De lokalen waren dan niet meer warm te staoken. De kinderen gingen ook völ liever naor buten, woor de snee en 't ies 't beste spölgerei was wa'j kon bedenken.

As 't in de middag iets minder kold wier gingen wi-j naor de iesbaan op de gracht. Vaak met 'n olde krant achter de trui tegen de kolde wind.

Zelf was ik niet zo'n schaatser. 't Aanleren van 't schaatskunstje was niet zo aan mien besteed. Um meteen al van die dure friese deurlopertjes te kopen zat er niet in. Opa had nog 'n gebraken schöppestel staon van wilgenholt. Hiervan wier 'n stökske van 20 centimeter afgezaagd en daornao in de lengte in tweeën. 't Vlakke deel wier met 'n veter uut olde soldaotenkisjes uut de oorlog deur de gaetjes onder de schoenen geknupt. Op 't ronde deel van de onderkant mos i-j dan gli-jen as 'n echte schaatser. Ik wier d'r niet bli-j van en 't was nog alderjekes kold ook... Ik heb 't doornao nog één keer geprobeerd op 'n stuk ondergelopen weiland. De andere dag he'k heel gul mien 'schaatsen' weggegeven an 'n buurjungske; dén was d'r bli-j met...

I-j zölt begriepen da'k, ondanks 't plezier da'we met z'n allen in de winter belaeften, geen schaatskampioen bun geworden. As de deuj kump, kommen bi-j mien alweer de kriebels veur 't bouwen van 'n hut in 't bos en zo. Veural bezig zun met 'n bal had mien grote veurkeur en da's altied zo gebleven.

Achter 't fenuus.

't Dreugrek um de kachel.

Tekst: **Gerard van der Kamp**

Foto's/afbeelding: **PR, Rinus G.M. Rabeling**

Egel (*Erinaceus europaeus*).

Bijzondere natuur, zoogdieren [3]

Over stekels, onderduikers, hardlopers en gravers

Natuurorganisaties vragen regelmatig aan het publiek om hun medewerking bij het tellen van soorten. Of het nu gaat om tuinvogels, bijen, vlinders of andere dieren, in toenemende mate wordt aan de oproep gehoor gegeven. En dat is goed. Zo zijn er steeds meer data beschikbaar over het voorkomen van de soort, aantallen en verspreiding. We kunnen trends onderscheiden en er onze conclusies uit trekken.

Begin september was de nationale egeltelling 2024. Daarna verschenen er koppen in de krant als 'Meer egels geteld, maar goed gaat het niet'. Dat blijkt uit de structurele tellingen van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). In dertig jaar tijd is de egelpopulatie gehalveerd. En dat is jammer want egels zijn niet alleen leuke, maar bovenal ook nuttige dieren die we in onze tuinen kunnen laten scharrelen.

Minder tegels, meer egels

Het diertje – 20 tot 30 centimeter lang van kop tot staart – wordt

door iedereen direct herkend aan de vele stekels op de rug en de bovenkant van de staart. Waar deze ontbreken, is de huid bedekt met vrij stugge haren die op de buik geelachtig bruin van kleur zijn. Kenmerkend voor een egel is de kringspier waarmee hij zich bij gevaar direct kan oprollen tot een bal en de stekels overeind kan zetten. Een volwassen egel heeft wel zeven- tot achtduizend stekels van twee centimeter lang. De snuit verdwijnt dan geheel naar binnen bij de buik. Mocht je er een tegenkomen in de tuin en het diertje van dichtbij willen bekijken, dan is het optillen met tuinhandschoenen aan te

Egel (*Erinaceus europaeus*).

bevelen. Ze wegen tussen de 300 en 1.100 gram. Voor de winterrust moeten ze minstens 450 gram wegen om de koude periode door te komen. Overdag slapen ze en zijn moeilijk te vinden in een nest van bladeren, takjes of mos onder struiken of in hagen. Je kan ze soms wel horen door het snurken, snuiven of smakken. Egels komen in bijna alle landschapstypen voor: in onze tuinen, bosranden, struvelen of ondergroei van bossen.

Een groot deel van het jaar (november-april) zijn ze in winterslaap en zakt hun lichaamstemperatuur van 35°C naar 10°C. Af en toe worden ze wakker en gaan dan tevergeefs op zoek naar voedsel. In die periode vallen ze dan ook sterk af, maar dat wordt in de lente wel weer ingehaald. Ze eten rupsen, kevers, slakken en regenwormen die ze gemakkelijk kunnen vinden door hun goede reuk en gehoor. Ze zijn erg snel en leggen elke nacht wel enkele kilometers af in hun leefgebied waarbij ze vaste routes gebruiken. Sporen en uitwerpselen zijn daar dan ook vaak te vinden.

Egels zijn solitaire dieren en vormen geen vaste koppels. In de paartijd van mei tot augustus zoeken de mannetjes een vrouwtje op waarbij hij steeds maar om het vrouwtje heen loopt om haar over te halen te paren en dat gaat er erg luidruchtig aan toe. Tussen juni en oktober werpt het vrouwtje gemiddeld vijf jongen die blind en met witte stekels worden geboren. Na veertien dagen gaan de ogen en oren open. De stekels verkleuren naar bruingeel.

Binnen enkele weken al gaan de jongen met moeder op pad en na ruim zes weken staan ze op eigen poten. Wel blijven ze bij elkaar in

Egels zijn regelmatig slachtoffer van het verkeer.

het geboortenest om te overwinteren. Moeder zoekt een nieuwe plek om de koude te trotseren. De mannetjes bemoeien zich helemaal niet met het opgroeien van hun nakomelingen. Egels kunnen wel tien jaar oud worden, maar vele halen de vijf nog niet.

Egels komen in bijna heel Europa voor, zolang er maar voldoende groen is voor voedsel en schuilgelegenheid.

Hoe kunnen we egels helpen?

Met de groei van onze steden en dorpen zijn tuinen met veel groen en weinig tegels een steeds belangrijkere plek geworden als leefgebied voor veel soorten dieren. Een egelvriendelijke tuin bestaat uit rommelhoekjes met bladeren, houtstapels of takkenbossen waaronder een nest gebouwd kan worden. Heggen en hagen zorgen voor beschutting en dienen als looproutes. Een composthoop kan zowel voorraadkamer als slaapplek zijn.

Bloemen, struiken en planten zorgen op hun beurt weer voor het nodige voedsel in de vorm van insecten, slakken en andere bodemdierpjes.

Zorg wel voor ruime opening bij uw schutting of gaashekwerk en kijk uit met de robotmaaier. Al menig egeltje is daar het slachtoffer van geworden! Een huis met droge bladeren, mos of gras kan dienen als warm winterverblijf. Ook water mag natuurlijk niet ontbreken. Mocht je in deze periode een egel zien rondscharrelen, geef hem dan absoluut géén melk, maar droge kattenbrokjes en water. In het najaar bij het aansterken voor de winter, is bijvoeren ook gewenst.

Mol (*Talpa europaea*).

Mollen en molshopen

Hoe een mol eruitziet weet men ongeveer wel: zwarte fluweelachtige huid, grote graafpoten en spitse kop. Maar hem ook daadwerkelijk spotten is een ander verhaal. Mollen verblijven namelijk vrijwel hun hele leven onder de grond. Algemeen bekend daarentegen zijn de molshopen. Die 'vervelende' bergjes aarde in je grasveld.

In februari van dit jaar werden op de Landelijke Mollentelling bij 4.000 tellingen (in en buiten tuinen) maar liefst 80.000 molshopen doorgegeven. Dat zegt natuurlijk niets over het aantal mollen in ons land, maar wel geeft het inzicht in de verspreiding van het dier en de toe- of afname van de soort.

De mol komt overal voor waar de bodem geschikt is om in te graven.

Mol (Talpa europaea) met regenworm.

Niet te los of te vast, te zuur of te nat, geen stenen en met voldoende regenwormen. Vooral in graslanden en loofbossen, maar zeker ook in parken, tuinen en boomgaarden.

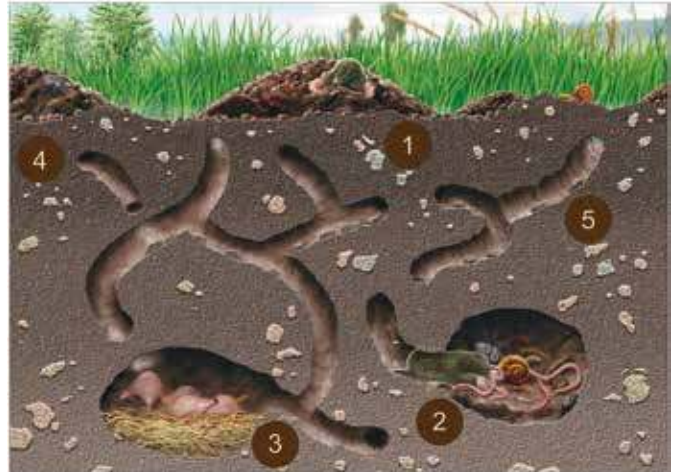
Zoals gezegd is de vacht van de mol zwart fluweelachtig en kunnen de haren alle kanten op bewegen. Hij loopt dan ook even gemakkelijk voor- als achteruit. De voorpoten zijn grote graafscheppen met vier vingers en een duim met puntige nagels waarmee hij heel veel grond kan verzetten. Zien kan hij slecht, maar hij is niet blind. Zijn kop is spits van vorm met gevoelige snorharen en tastzintuigen. Zijn oren zitten verborgen. Hij is niet groter dan 11 tot 16 centimeter met een klein staartje van 3 tot 4 centimeter.

De mol is een solitair dier dat zowel overdag als 's nachts actief is. Hij graaft een uitgebreid gangenstelsel dat voor mannetjes tot 3.000 m² en voor vrouwtjes tot 2.000 m² beslaat. Hij maakt zowel diepe als ondiepe gangen of tunnels, die wel tot een meter onder het maaiveld kunnen gaan. Al die aarde wordt via de zijkanalen omhooggewerkt en zo ontstaan de bekende hopen. Als de tunnels dicht tegen de oppervlakte liggen zijn ze vaak te zien in de vorm van 'mollenritten': omhoog gewerkte en gebarsten aarde.

Waar dient al dat gegrave voor?

De mol leeft alleen van dierlijk voedsel en de tunnels dienen als val voor de regenwormen, maar ook voor larven, insecten, spinnen en slakken. Hij loopt de gangen regelmatig na om zijn kostje bij elkaar te scharrelen. Per dag eet hij ongeveer de helft van zijn lichaamsgewicht (50-60 gram voedsel).

In de paartijd (februari-april) gaan de mannetjes op zoek naar het territorium van de vrouwtjes. Ze graven lange mollenritten tot ze een geschikte partner hebben gevonden. Net als dassen, vossen en konijnen maakt de mol een kraamkamer die bedekt wordt met gras,

Het ondergrondse verblijf van de mollenfamilie: 1. 'Hoofd'-molshoop, bovengronds; 2. Voorraadkamer voor het verzamelde voedsel; 3. Nestkamer voor de jonge mollen en tevens winterverblijf; 4. Uitmonding van de vluchtgang in geval van gevaar en b.v. hoogwater; 5. Jachtgangen. Ongeveer om de vier uur gaat een mol hierin op zoek naar b.v. regenwormen.

bladeren en mos. Na een dracht van een maand werpt het wijfje drie tot zes naakte en blinde jongen. Zij zorgt er in haar eentje voor dat de jongen zich ontwikkelen: vacht (na twee weken), ogen open (drie weken), spenen (na vier tot vijf weken). Zelfstandig verlaten de jongen na twee maanden het nest door loodrecht naar boven te gaan en aan de oppervlakte te zoeken naar een nieuw territorium. Ze zijn dan een gemakkelijke prooi voor buizerd, ooievaar, reiger, hermelijn of das. Niet meer dan een kleine 40 procent van de jongen wordt ouder dan een jaar. Volwassen exemplaren bereiken gemiddeld de leeftijd van drie jaar. Oorzaken: verhongeren, verdrinking, verkeer en de mens.

Hazen en konijnen

In het wapen van onze gemeente Bronckhorst staan twee symbolen, de toren en de haas. De keuze daarvoor wordt als volgt toegelicht: 'De levendige haas symboliseert het leven en de natuur. De standvastige toren staat voor cultuur, historie en dat wat sterk en blijvend is.' Natuurlijk is onze gemeente zeker en een haas kan je dan ook regelmatig waarnemen in het open veld, rennend of waakzaam stilzittend met de oren rechtoverend.

Uiterlijk lijken hazen en konijnen veel op elkaar. De haas is forser, heeft grotere poten en langere oren met een kenmerkende zwarte punt. Konijnen zijn kleiner en meer gedrongen met korte oren. Konijnen en hazen behoren tot de diergroep haasachtigen. Ze hebben namelijk in tegenstelling tot knaagdieren een paar aparte stifttanden achter hun grote bovensnijtanden en hun bovenlip is gespleten. Ook kunnen ze niet met hun voorpoten grijpen, wat knaagdieren wel doen.

Ze eten voornamelijk planten en kennen een dubbele spijsvertering. Naast de normale vaste ontlasting scheiden hazen en konijnen ook zogenaamde darmontlasting uit die zacht en vezelrijk is. Deze ontlasting wordt nog eens gegeten en verteerd.

De haas

Hazen komen in heel Europa voor op kleinschalig gras- en bouwland, open veld en bos, akkers en weilanden. In Nederland zijn ze algemeen verspreid. De populatie is sinds 1950 gehalveerd. Actief zijn ze vooral tegen de avond en 's nachts. Overdag rusten ze in een ondiepe uitholling, leger geheten, in bosranden, ruigten en onder heggen. Ze kunnen geweldig hardlopen en leggen vele kilome-

Haas (Lepus europaeus).

ters af op zoek naar grassen, kruiden, maïs, graan of aardappelen. Een vluchtende haas maakt, om aan het gevaar te ontsnappen, soms plotsklaps een haakse hoek van 90 graden en rent zo een andere kant uit.

In het voorjaar stormen de mannetjes achter een vrouwtje aan en kun je de vechtende rammen als bokseers tegenover elkaar zien staan. Er worden dan flinke klappen uitgedeeld. Na een korte dracht van zes

weken worden de jonge haasjes (drie tot vier) in het open nest geboren. Ze zijn dan al volledig behaard en hebben de ogen open. Na één of enkele dagen verlaten ze het nest, zogenaamde nestvlieders, maar komen er elke avond gedurende een maand weer terug om door de moeder gezoogd te worden.

De sterfte onder de jonge haasjes is hoog. Van de haasjes uit vier legfels blijven er in één seizoen vaak maar twee tot vier in leven.

Haas (Lepus europaeus).

Twee spelende hazen (Lepus europaeus).

Konijn (Oryctolagus cuniculus).

Belangrijke oorzaken zijn naast ziekten, de landbouw, het verkeer en de jacht.

Het konijn

Konijnen zijn ooit vanuit Midden-Frankrijk en het Middellandse Zeegebied ingevoerd en hebben zich over ons gehele grondgebied verspreid. Ze zijn algemeen en talrijk.

Konijn (Oryctolagus cuniculus).

Ze leven in hollen en hebben dan ook een voorkeur voor zandige grond waarin ze gemakkelijk kunnen graven. Bekende woonplekken zijn de duinen, maar ook bosranden, tuinen en parken. In de polders en waterland met veel klei ontbreekt de soort. Die hollen worden – net als bij dassen – gevormd door uitgebreide gangenstelsels met kamers (wrangen) en meerdere ingangen. Soms wordt een oud vos-senhol of dassenburcht gebruikt.

Konijnen leven in groepsverband met aparte kamers voor mannetjes en vrouwtjes, voor oudere (zwakke) en jongere dieren. Zo'n familie kan wel uit tien leden bestaan.

Actief zijn ze voornamelijk in de schemering en nacht. Het voedsel bestaat uit goed verteerbare plantendelen zoals scheuten en wortels

van grassen en kruiden, jonge loten van struiken en bomen. Door hun graasgedrag zijn konijnen van groot belang voor de verjonging en diversiteit in vegetatie.

In de eerste helft van het jaar worden in aparte, goed gevoerde kraamkamers de jongen geboren. De voedsters werpen meestal drie tot zeven jongen, die in het begin nog blind, doof en kaal zijn. Na veertien dagen verlaten ze het nest en na een kleine maand worden ze gespeend en staan op eigen benen. Per seizoen komen er bij twee à drie nesten maximaal 20 nakomelingen, waarvan er velen sterven door predatie van roofdieren, ziekte, kou en vocht. Berucht zijn besmettelijke ziekten zoals Myxomatose en VHS die een waar slagveld kunnen aanrichten onder konijnen en ook recentelijk onder hazen. De afgelopen decennia is gebleken dat de populatie haasachtigen zich na zo'n dip weer redelijk kan herstellen.

Twee spelende konijnen (Oryctolagus cuniculus).

Bronnen

Diverse edities tijdschrift 'Zoogdier' van de Zoogdierverseniging en Natuurpunt.

Algemene informatie Zoogdierverseniging, Tuintelling.nl en Egelstichting.

Tuincentrum Bloemendaal

www.tuincentrumbloemendaal.com

Rijksweg 14

6996 AC Drempt

0313 - 47 30 33

Tuincentrum

Bloemisterij

Hovenier

Kwekerij

Ernstige zorgen over de verhoogde hazensterfte

Sinds augustus is het aantal meldingen over zieke en dode hazen enorm gestegen. De meldingen komen ook uit onze omgeving. Het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) doet onderzoek naar de oorzaken en verspreiding van deze onbekende hazenziekte. Tellingen en meldingen van mensen uit het veld (wandelaars, agrariërs, jagers) en de dierenambulance spelen bij het onderzoek een belangrijke rol.

Welke symptomen hebben besmette hazen?

Bij veel zieke en dode hazen werden verdikking met ontstekingen gezien van de huid rond de ogen en neus en rond de anus. Zieke dieren gedragen zich apathisch, lijken blind en vallen om. Vaak werden dode hazen buiten hun leger aangetroffen. Bovendien werd bij veel hazen ook longontsteking vastgesteld.

DWHC heeft dood gevonden hazen getest op hazensyfilis en myxoma-achtige virussen. Alle geteste dieren bleken besmet met een myxoma-achtig virus, hoewel er ook enkele aanwijzingen zijn voor infecties met andere ziekteveroorzakers. Nader onderzoek moet uitwijzen wat de precieze veroorzaker is van de verhoogde hazensterfte, en in hoeverre verschillende ziekteveroorzakers hieraan bijdragen. Dit vervolgonderzoek moet duidelijke handvatten bieden voor hoe men moet handelen om verdere verspreiding te voorkomen.

Waar komt deze hazenziekte vandaan?

Sinds vorig jaar zijn er meldingen van een onverklaarde hazensterfte in Duitsland. Deze zomer lijkt de ziekte ook de Duits-Nederlandse grens te zijn gepasseerd. De grootste besmettingshaarden bevinden zich in de provincies Gelderland en Overijssel. Hoe de ziekte in Duitsland is ontstaan is nog niet bekend. Het DWHC werkt nauw samen met de Duitse autoriteiten bij de lopende onderzoeken. Daarnaast wordt afgestemd met onze oosterburen over eenduidige adviezen die gelden om verspreiding van de ziekte te voorkomen.

Wat moet ik doen bij een dood gevonden haas?

Omdat het een onbekende ziekte is wordt het zekere voor het onzekere genomen. Het actuele advies van DWHC luidt daarom dood gevonden hazen niet in het veld achter te laten en ook niet te begraven. Verpak dood gevonden dieren hygiënisch in een dubbele laag plastic en biedt deze ter destructie aan (grijze kliko voor restafval). Het aanbieden via de milieustraat wordt ontraden omdat onverpakt dieren lang blootgesteld zijn hetgeen mogelijk bijdraagt aan de verspreiding. Daarnaast is er een dringend oproep om dood gevonden dieren met bovengenoemde symptomen altijd te melden via <https://dwhc.nl/meldingsformulier/>.

Is het ook besmettelijk voor konijnen?

Op dit moment is onbekend of het virus bij hazen ook leidt tot besmetting en ziekte bij konijnen. Er zijn nog geen meldingen van dood gevonden wilde konijnen met verdachte symptomen binnen gekomen bij DWHC. Mocht u dode konijnen met verdachte symptomen aantreffen, bewaar deze dan in dubbel plastic in de koelkast en neem contact op met het DWHC via het hiervoor genoemde formulier. Om het zekere voor het onzekere te nemen gelden de volgende adviezen voor houders van tamme konijnen: zorg dat uw huisdieren gevaccineerd zijn en scherm het hok af met muggengaas. Daarnaast is het een slecht idee om gehouden konijnen in getroffen gebieden te verplaatsen.

Eetcafé BRUUT

BRUUT is gelegen in het oude historische centrum van Doesburg en wordt vaak het mooiste plekje van Doesburg genoemd. Eigenlijk is eetcafé BRUUT meer dan een eetcafé. Eigenaar Ruud Wijlhuizen: 'We zijn eigenlijk een horecagelegenheid met twee gezichten. Aan de ene kant het café met een bar, afgewisseld met hoge en lage tafels en een zithoek bij de open haard. Vanuit het café loop je door naar het restaurant, een gezellige huiskamer met authentieke nisjes, kroonluchters en oude stenen muren.' Partner en mede-eigenaar Carla Kranendonk vult hem aan: 'Je kan hier als gast komen, maar als je behoefte hebt aan een praatje, dan zijn we er ook voor je. In een huiselijke, gemoedelijke sfeer zorgen we ervoor dat je je direct op je gemak voelt.'

De oorsprong

Ruud is vanaf het begin eigenaar van BRUUT. Zo'n anderhalf jaar geleden ontmoette hij Carla. De passie die ze voor elkaar voelen, hadden ze blijkbaar ook beiden voor de horeca. Ruud vroeg haar of ze een avondje wilde helpen, niet wetende dat Carla ervaring in de horeca had. Hij was vol verbazing dat ze zich als een vis in het water voelde. Later gaf Carla toe vroeger zelf ook een horeca-onderneming te hebben gehad. Sindsdien runnen ze BRUUT eigenlijk met z'n tweeën. Afgelopen voorjaar heeft Carla haar baan als manager facilitaire zaken opgezegd en zijn ze beiden dagelijks druk met het ondernemen van BRUUT.

Gevarieerd menu

De menukaart is net zo gevarieerd als het pand zelf. Er staan populaire gerechten op zoals spare ribs, een Black Angus burger of een boerenschnitzel. Maar Ruud, Carla en hun team bieden ook bijzondere hoofdgerechten aan zoals een varkensriibroast van de kamado, runderwang of een pasta. Ruud: 'We bieden ook een mooie plek om feesten te geven van 20 tot maximaal 100 personen. Het leuke is dat je bij ons alles naar je eigen wens kunt afstemmen.'

Zo kunnen we een diner voor een groep verzorgen, eventueel aanvullend met een borrel. Of bijvoorbeeld een gezellig feest met live muziek. We hebben voor iedereen wat te bieden. Kom gezellig langs en maak kennis met BRUUT.'

Eetcafé BRUUT

Roggestraat 8
6981 BK Doesburg
T: 0313 471500
E: info@bruutdoesburg.nl
I: www.bruutdoesburg.nl

Breukdelengemeenschap

Het echtpaar was in 2015 gehuwd. Meneer had een omvangrijk vermogen, mevrouw een omvangrijk gat in de hand. Meneer werd ernstig ziek. Daarom werden de bestaande huwelijkse voorwaarden alsnog gewijzigd en werd afgesproken dat er een gemeenschap van goederen was, waarbij echter de man gerechtigd was tot 10% van het totale vermogen en de vrouw tot 90%. Meneer overleed vervolgens korte tijd later. Bij zijn overlijden was zijn nalatenschap nog maar 10% van het geheel en dus zou alleen hierover Erfbelasting verschuldigd zijn.

Enigszins gekunsteld zou u zeggen, maar het werkte wel: de Hoge Raad heeft (nogmaals) bevestigd dat er bij een wijziging van huwelijkse voorwaarden geen sprake kan zijn van een schenking en dus (ook) geen heffing van Schenkbelasting.

Overigens: In deze specifieke casus werd alsnog Erfbelasting geheven, namelijk op grond van 'fraus legis'. Vanwege het feit dat meneer bij de wijziging al ernstig ziek was en het overlijden zeer nabij, was duidelijk dat men met de actie uitsluitend het ontgaan van Erfbelasting voor ogen had. Er moet dus wel sprake zijn van enigszins gelijke sterftেকansen.

Maar het gaat even om het idee: het aangaan van een breukdelengemeenschap (een gemeenschap dus waarbij een andere verdeling wordt afgesproken dan de standaard 50/50) op zich is geen schenking. Dit biedt dus de mogelijkheid om grote vermogens over te hevelen zonder Schenkingsrecht of Erfbelasting. In het notariaat was dit echter al langer bekend en reparatiewetgeving wordt dan ook verwacht.

Maar hierin schuilt nog een andere mogelijkheid, namelijk het ontgaan van de legitieme portie!

U weet wellicht: de legitieme is het minimum erfdeel waar kinderen een beroep op kunnen doen. Al generaties lang wordt gedebatteerd over de vraag of de legitieme moet blijven bestaan, maar het is er nog altijd.

Even een veel voorkomende situatie: na uw echtscheiding hebt u eindelijk een nieuwe partner gevonden. Uw drie kinderen liggen zoals altijd echter weer ernstig dwars en u wilt hen dan ook zo min mogelijk nalaten. Maar ja, zij hebben wel recht op hun legitieme portie, dus wat te doen?

Stel dat u dezelfde huwelijkse voorwaarden maakt als hierboven: een gemeenschap waarbij 90% van uw nieuwe vlam is. Uw nalatenschap is nu nog maar 10% en op basis daarvan wordt ook de legitieme portie van uw kinderen berekend: 1/8 deel van die 10%, ofwel nog maar 1/80 deel van uw vermogen!

Enige voorwaarde: min of meer gelijke sterftেকansen. Dus wacht niet totdat u met één been op de drempel staat.

Let wel: 'gewoon even' vaststellen dat 90% van uw vermogen ineens van uw nieuwe partner is, is om begrijpelijke redenen niet verstandig. U hoeft de verleiding om tot echtscheiding over te gaan niet nóg groter te maken. Het is misschien vervelend als uw kinderen er na uw overlijden met 90% van uw vermogen vandoor gaan, maar het is waarschijnlijk nog vervelender als uw nieuwe lief er nog tijdens uw leven met 90% van uw vermogen vandoor gaat.

Maar ook daarvoor is best een oplossing te bedenken: u zou bijvoorbeeld kunnen afspreken dat, in het geval het huwelijk eindigt door overlijden, 90% van uw partner is, maar dat in alle andere gevallen waarin het huwelijk eindigt 90% van uzelf blijft.

Alhoewel, u wilt uw nieuwe lief er misschien ook niet toe verleiden om er dan maar voor te zorgen dat het huwelijk door overlijden eindigt. U zou zomaar ineens 's avonds wat argwanend kunnen gaan kijken naar het bord piepers dat u wordt voorgezet...

Foto: Wim van Hof

van de notaris

Mr. Jeroen te Lindert (51) is notaris te Doesburg. In zijn vrije tijd is hij zanger/pianist in een jaren 50 rock-'n-rollband.

Ff kletsen met . . . Hans Hakvoort

Hans Hakvoort is 50 jaar en woont sinds mei 2024 weer in Achter-Drempht. Hij woont hier samen met zijn vriendin Karin en zijn twee dochters Linne en Marle. Ook hebben ze sinds kort een nieuw familielid in huis: hondje Olaf. Op dit moment wonen ze tijdelijk in een woonunit, maar daar komt verandering in, want ze gaan namelijk een eigen huis bouwen.

Wat houdt jou bezig?

'Waar momenteel de meeste tijd in gaat zitten is mijn eigen bedrijf Viritec B.V. in Wehl. Daarnaast ben ik al enige jaren bestuurslid van de Stichting Hessenhal, van de Sinterklaasintocht in Laag-Keppel en sinds eind vorig jaar bestuurslid van onze regionale Ondernemersvereniging Hummelo, Keppel, Drempht. Het is leuk en leerzaam om betrokken te zijn bij de diverse activiteiten en initiatieven. Ik maak me samen met anderen druk om de leefbaarheid in onze regio Bronckhorst-Zuid. Goed voorbeeld is de Hessenhal en het Hessenbad. Deze draaien op vrijwilligers die samen één doel hebben: het in stand houden van deze accommodaties. Het heeft een flinke impact op veel mensen als deze plekken zouden verdwijnen. Verbindende locaties moeten gekoesterd worden, denk ook aan de overige evenementen daar zoals de Keppelrun, Focus op Zand beachvolleybal en het

start-/eindpunt van de mountainbike Kruisbergtocht van de Toerclub Steenderen. Daarnaast is het goed dat er echt werk wordt gemaakt van woningbouw in Drempht, Hummelo en Keppel om de jongvolwassenen te behouden en onze senioren prettig te kunnen laten wonen. Niet alleen wonen, maar af en toe een feestje is ook belangrijk. Daar heb je alle leeftijden voor nodig. Ik ben geboren in Drempht, woonde ruim 18 jaar in Hoog-Keppel, daarna 4 jaar in Hummelo en ben nu weer terug in Achter-Drempht. Best wat verhuisd dus, maar nooit ver!'

Wat is jouw favoriete plek in de Achterhoek?

'In de zomer zit ik graag op het terras van het Wapen van Heeckeren. Het is een prettige, ruime locatie onder de bomen. Toen Evert-Jan Oosterink er nog uitbater was, hebben we veel hilarische momenten beleefd. Hij deed alles op zijn eigen wijze. Destijds ging ik op zondag

mountainbiken met een groepje en sloten we de rit af met een biertje aan de stamtafel van Evert-Jan in onze modderige Westhoff fietspakken. Ik heb wat met die plek en kom er zo nu en dan. Een andere prachtige plek in de Achterhoek vind ik de Hessenweg. Met name de kruising met de Oude Zutphenseweg heeft iets bijzonders.'

Wat is de mooiste levensles die je ooit hebt geleerd?

'Ik heb ooit mijn baan bij Verhoeve in Hummelo opgezegd, wat ik behoorlijk eng vond. Binnen afzienbare tijd na dit zelfgekozen ontslag werd ik gebeld door relaties die gezamenlijk nieuwe klussen wilden oppakken met mijn nieuwe bedrijfje Waterslag. Ik heb in die tijd geleerd dat goede persoonlijke werkrelaties de bedrijfsrelaties kunnen overstijgen. Je eigen netwerk is dan sterker dan het bedrijf waar je werkt.'

Als je een tijdsmachine had, naar welke tijd zou je reizen en waarom?

'Ik zou naar de negentiende eeuw willen reizen. Rond 1850 werden Hessenwegen gebruikt voor het vervoer van textiel en andere goederen. De 'Hessenmannen' trokken met paard en wagen over de onverharde wegen. Sommige Hessenwegen waren wel zeven karrensporen breed. Ik had al die levendigheid met handelslieden, de rustplaatsen, de struikrovers en tolgaarders wel eens met eigen ogen willen zien. Vooral omdat we zelf ook een Hessenweg in de buurt hebben lijkt het me prachtig om naar die tijd te kunnen reizen.'

Waarvan word jij super enthousiast?

'Ik word enthousiast van het bedenken van nieuwe, innovatieve en maakbare ideeën. Hierbij is de technische creativiteit heel belangrijk en leuk. Wanneer zo'n idee dan werkelijkheid wordt, kan ik daar stil van genieten. Het realiseren van dingen vind ik mooi. De uitdaging is om net iets anders te zijn dan de rest. Ik kan ook blij worden van lekker eten, of het nou thuis is of in een restaurant. Mijn favoriete restaurant in de regio is 'De Peerdestal' in Ellecom. Ik kom er niet heel vaak, maar je kan er erg lekker eten. Ook een goede sfeer en gezelligheid is goede brandstof voor mij als persoon.'

Welke muziek zet je aan om even alles los te kunnen laten?

'Ik heb een hele brede smaak, maar ben geen diehard muzikliefhebber. Ik kan er ontzettend van genieten en ik hou niet van muziek als behang. Ik vind de oudere nummers van Bløf heel mooi, maar kan ook enorm genieten van Rage Against the Machine. Dit zijn wel echt twee uitersten natuurlijk. In 1993 heb ik Rage Against the Machine live op Pinkpop gezien. Ik kan je vertellen: zij zijn live nog beter dan op de cd. De energie die daarvan afstraalde was ongelooflijk!'

Welke drie dingen mogen nooit ontbreken in jouw dagelijkse routine?

'Een van de eerste dingen die ik doe, is een kop koffie drinken. Zonder koffie is mijn dag gewoon niet begonnen. In mijn dagelijkse routine vind ik het leuk om mensen te ontmoeten en ergens onderdeel van uit te maken. Contact hebben met dierbaren hoort hier ook bij. Wat tot slot niet mag ontbreken, is een goede nachtrust. Ik probeer op tijd naar bed te gaan, want mijn dagen beginnen soms vroeg. Met name aan het begin van de week heb ik een goede nachtrust nodig om optimaal te kunnen functioneren.'

Wat doe je het liefst in je vrije tijd?

'Ik ga graag mountainbiken richting Dieren of Montferland. Op deze

manier kan ik mijn hoofd helemaal leegmaken. Daarnaast vind ik het heerlijk om te klussen in en rondom huis. Ook heb ik een oude Volkswagen Kever uit 1970 opgeknapt waar we graag mee rondrijden. Vooral mijn oudste dochter Linne kan hier ook erg van genieten. Iets anders waar ik van kan genieten, is een biertje drinken op de kermissen en volksfeesten in de dorpen. Hier spreek je ook mensen die je niet vaak ziet maar toch binding mee hebt. Er moet heel wat gebeuren mocht ik hier niet heen gaan. Neem bijvoorbeeld de maandag van de Dremptse kermis of de doordeweekse dagen in Hummelo. Mensen nemen bewust vrij om naar de kermis te komen. Iedereen die daar is, wil daar ook echt zijn. Ik hou van die gezellige sfeer.'

Heb je een uitspraak die echt bij jou past?

'Die heb ik zeker. Op mijn werk hangt een tegeltje met iets wat ik ooit gezegd heb. Ik ben nogal snel enthousiast en altijd (veel te) druk. Toen heb ik het volgende een keer gezegd: 'Ik ben best gestructureerd, ik heb er alleen geen tijd voor.' Mijn collega's hebben hard gelachen toen ik dit zei. Dit tegeltje heeft mijn collega uitgeprint en opgehangen op mijn kantoor. Het is echt een uitspraak die precies omschrijft hoe ik ben.'

Beschrijf jezelf in drie woorden

'Er staat drie, maar eigenlijk heb ik er vier, mag dat ook? Ik heb thuis en aan mijn collega's gevraagd met welke woorden ze mij omschrijven. De eerste is 'enthousiast'. Als ik ergens enthousiast van word, ga ik er ook voor. Het tweede woord is daarom 'gedreven'. De derde is 'creatief'. Ik kan best aardig schrijven en ben creatief in het bedenken van oplossingen. Het vierde woord wat mij omschrijft, is 'ongestructureerd'. Dat tegeltje uit de vorige vraag is dan ook wel treffend. Ik kan snel aan iets nieuws beginnen terwijl ik het vorige nog moet afmaken. Dit is een minder goede eigenschap van mij.'

Welke uitdagingen of doelen heb je voor de toekomst?

'Een grote uitdaging is het bouwen van een nieuwe woning hier in het buitengebied van Achter-Drempt. Karin en ik zijn deze uitdaging samen aangegaan. We wonen nu in een woonunit, maar het plan is

Haarstudio no. 5

Karen van Maren
De Zuylenkamp 5
6999 CA HUMMELO

Alleen op afspraak

t: 06-31 38 39 80
e: info@haarstudio5.nl

**Fijne feestdagen en de
beste wensen voor 2025!**

Kaas en delicatessen winkel Delikasa. Hier vindt u allerlei binnen- en buitenlandse kazen, zelf gebrande noten, wijnen en andere delicatessen. Ook kunt u pakketten laten samenstellen door ons.

Kerkstraat 8 in Doesburg.

Etos Doesburg
Meipoortstraat 11A
6981 DH Doesburg
0313-475963

Wat je vraag ook is, we helpen je verder.

HOGENKAMP verpakkingen

vertrouwd in verpakkingen

**DOZEN, FOAM, REKWIKKELFOLIE, PAPIER,
ENVELOPPEN, PLASTIC, NOPPENFOLIE,
TAPE, OMSNOERINGSBAND**

*Geen verkoop aan
particulieren!*

Zomerweg 11, 6996 DD Drempt
T +31 (0)314 39 09 99 | **M** +31 (0)6 102 654 97
E info@hogenkampverpakkingen.nl
I www.hogenkampverpakkingen.nl

Petersolie.nl
smeermiddelen en specialiteiten

Alles op gebied van smering!

www.petersolie.nl
www.innoself.nl

geen verkoop aan particulieren
0313-475918 • info@petersolie.nl

InnoSELF® BENELUX

Langdurige zekerheid door innovatieve smeertechnologie

dat de bouw in 2025 start zodat we in 2026 in onze nieuwe woning kunnen. Daar zou ik graag een mooie schuur bij willen hebben waar ik lekker mijn ding kan doen. Over 10 of 15 jaar lijkt het me heerlijk om thuis te klussen en anderen te helpen met kleine klusjes. Ook zou ik dan wel smid willen worden bij het Openluchtmuseum in Arnhem. Ik moet dan mijn baard laten groeien, een leren schort voor doen, maar ook de opleiding tot smid volgen. Als ik daar de tijd en energie voor heb, lijkt me dat wel wat.'

Wat vind je het mooiste aan je werk bij Viritec B.V.?

'Met een eigen bedrijf word je gedwongen om na te denken over de toekomst in de markt waarin je beweegt. Als het niet linksom wil dan gaan we rechtsom. Ik ben heel erg trots op het team. We leveren een

mooie bijdrage aan allerlei projecten. We zijn met Viritec B.V. helemaal vanaf nul begonnen. Ik ben meer dan tevreden met alles wat we tot nu toe bereikt hebben.'

Wat is je favoriete maaltijd in de winter?

'Dat is andijviestamppot met verse andijvie en goed doorbakken speklappen. Ik vind het leuk om te koken en maak de andijviestamppot zelf. Tijdens de feestdagen vind ik het ook leuk om zelf te koken, maar ik vind het ook geen probleem als er voor me gekookt wordt.'

Hoe breng je de feestdagen het liefst door?

'Ik ben graag met mensen om mij heen. Ik laat me tijdens de feestdagen graag meevoeren door de dingen die gebeuren. Een beetje planning is fijn, maar voor mij hoeft

niet alles in beton gegoten te worden. Als de planning het toelaat vind ik het lekker om er aan het eind van het jaar een paar dagen tussenuit te gaan, maar dat hoeft zeker geen jaarlijkse traditie te zijn. Het carbidschieten in Hummelo vind ik een mooie traditie. Ik vind het gezellig om daar te zijn.'

Hoe kijk je terug op 2024?

'Wie had gedacht dat ik na lange tijd weer in Drempt zou wonen? Nu nog in een woonunit, maar hopelijk over twee jaar in een prachtig huis. Wie had gedacht dat de kans bestaat op een groot munitiedepot op het Muizengat? Ook hebben we ons in 2024 gerealiseerd dat dingen ineens heel anders kunnen lopen dan je van tevoren denkt. Heel cliché, maar genieten van de momenten die je samen hebt, is belangrijker dan je op het moment zelf denkt.'

Timme (20), Peter (55) en Yvonne (57) Vels.

Landbouwbedrijf Pasop gooit het roer om: **Drogerij voor jaarlijks 17.500 baaltjes kwaliteitshooi**

Het biologische landbouwbedrijf Vels aan de Tolstraat in Hummelo heeft afgelopen jaren een grote ommezwaai gemaakt. Van melkveebedrijf werd het een bedrijf met akkerbouw, vleesvee, boerderijwinkel en sinds kort een drogerij voor een hoge kwaliteit hooi.

‘Wat is goed hooi?’, herhaalt Peter Vels de vraag. ‘Dat hangt af waar het voor bestemd is: voor paarden of voor melkvee. Hooi voor paarden is liefst niet te suikerrijk, omdat ze daar gauw te dik van worden en hoofbevangenheid kunnen oplopen (een ontsteking tussen de hoofwand en het hoefbeen, red.). Dus telen we voor hooi grasmengsels waar niet te veel suiker in zit, zoals rietzwenk, kropaar en raaigrassoorten met weinig suiker. Ook rode en witte klaver. We laten ons hooi analyseren

voor we het afleveren bemonsteren. Er wordt gekeken naar percentage eiwit, suikers, fructaan, koolhydraten, structuur en ruwe celstof.’

Bij Vels gaat het tegenwoordig al gauw de diepte in als het over hooi gaat. Het bedrijf heeft afgelopen jaar een paar honderdduizend euro geïnvesteerd in een Oostenrijkse HSR hooidrooginstallatie. Het droogproces is hier geoptimaliseerd voor een topkwaliteit hooi. In principe

Een kraan met grijper in de nok van de schuur brengt hooi in en uit de hooibox (links).

kan het hooi voor allerlei bestemmingen zijn: koeien, schapen, geiten, paarden, cavia's, konijnen, alpaca's, dierentuinen. 'Maar', vertelt Peter Vels, 'de meeste klandizie denken we onder paardenhouders te vinden. Paarden zijn heel selectief in het hooi dat ze willen eten. Geiten trouwens ook.'

'Het hooigras mag iets langer dan normaal doorgroeien, waardoor het gras iets meer structuur krijgt. Voor goed paardenvoer is dat gewenst.'

Tamelijk eenvoudig proces

In aanleg is het kunstmatig drogen betrekkelijk eenvoudig. Het gras wordt gemaaid en één of anderhalve dag op het veld voorgedroogd, dan naar huis gehaald en in de hooidroogbox gestopt en met droge lucht droog geblazen tot een drogestofpercentage van 85 à 90. Daarna wordt het hooi tot balen geperst.

Eerste vraag is dan of het niet een stuk eenvoudiger is en kosten-efficiënter om gemaaid gras op het veld door de zon te laten drogen, zoals het al sinds mensenheugenis gaat. 'Het goedkoopst inderdaad is om het gras in de zon te laten drogen. Maar aan dat systeem zitten wat nadelen als je op kwaliteitshooi uit bent. Voor traditioneel hooien heb je een week tot tien dagen aaneengesloten droog en warm weer nodig. Vaak heb je dat niet, in ieder geval weet je nooit zeker of je dat weer zult hebben. Regen er tussendoor gaat ten koste van de kleur en de voedingswaarde. Met kunstmatig drogen zijn we veel minder weersafhankelijk. Daarmee is de kans op broei en schimmelvorming veel kleiner. Op dag één maaien we 's ochtends en schudden we 's avonds. De andere dag harken en opladen met de opraapwagens. Twee dagen is qua weer nog wel te overzien.'

Ander nadeeltje van velddrogen is dat met de zon erop het hooi wat bleekt, minder groen wordt, wat ongewenst is. De baaltjes in de schuur bij Vels ogen inderdaad nog groener dan die van goed gelukt klassiek hooi. Groen hooi ziet er aantrekkelijker uit en wordt daardoor wel als een kwaliteitskenmerk gezien.

Andere voordelen van kunstmatig gedroogd hooi is dat er minder stof, schimmel en zanddeeltjes in zitten en er dus sprake is van minder verliezen. Door regelmatig schudden 'breekt' gras op een gegeven moment, al helemaal is dat het geval bij de eiwitrijke klaver in het maaisel. Zeker bij klaverrijk najaarsgras valt winst te behalen. Door te drogen, worden de eiwitten een stuk bestendiger en dus beter te benutten door het dier.

Tot slot is bij drogen op het veld in de zon de kans niet ondenkbaar dat de temperatuur aan de grond tot boven 42 graden, waardoor eiwitten 'verbranden' en de voedingswaarde van het hooi afneemt.

Drie dagen nadrogen

Dus kunstmatig drogen. Na de veldperiode wordt het voorgedroogde gras in een dag of drie gecontroleerd nagedroogd. Een kraan in de nok van de schuur brengt het aangevoerde gras in één van de twee hooiboxen. Die meten ieder 10 x 10 x 5 meter. Onderin liggen op 60 centimeter van de vloer betonmatten op paaltjes. Daar komt het gras op te liggen en daar vandaan wordt er droge lucht doorheen geblazen. Sensoren op verschillende plekken meten de vochtigheid en temperatuur van de in- en uitgaande lucht. Op basis daarvan is het droogproces te volgen en wordt ook de computer aangestuurd die het droogproces zo efficiënt en energiezuinig mogelijk laat verlopen.

Opgewarmd door de zon

Buitenlucht wordt door een grote ventilator aangezogen via een afgetimmerde ruimte onder het dak. Door de zon op het dak wordt de aangezogen lucht opgewarmd. Dat is gratis warmte. 's Nachts komt er zo nodig een kachel bij en een luchtontvochtiger. De kachel wordt gestookt op houtsnippers van landgoed Enghuizen. Zonnepanelen zorgen voor extra stroomopwekking.

Als eenmaal het hooi droog is, haalt dezelfde kraan met grijper de boxen leeg en wordt het hooi via een doseerwagen naar de pers gevoerd. De door de kachel opgewarmde lucht mag niet warmer zijn dan 43 graden Celsius in verband met de kans op 'verbranden' van eiwitten.

New Holland pers die gedroogd hooi perst tot baaltjes van 20 tot 25 kilo.

RegioRijschool

www.regiorijschool.nl

- ✔ Voor auto, motor, automaat en theorieopleiding
- ✔ Voordeel-lespakketten, spoedopleiding mogelijk
- ✔ Vlotte rijopleiding: niet meer lessen dan nodig

Voordeel-
les-
pakketten

RegioRijschool Maarten Kolk

Van der Hardt Abersonlaan 10 - 6998 AX Laag-Keppel

T: 06 – 549 751 39 - I: www.regiorijschool.nl

**Rietdekkersbedrijf
Jan Jansen**

Voor al uw reparaties, onderhoud & nieuwbouw
Bel voor een gratis afspraak of advies

Beekstraat 11 • Toldijk • 06-23628732
janjansenrietdekker@outlook.com

MEE DOEN IN BRONCKHORST

Hulp, Advies en Activiteiten

Woont u in de gemeente Bronckhorst en u heeft vragen over wonen, zorg, welzijn, werk en geldzaken? Op de website www.meedoeninbronckhorst.nl vindt u tips en uitleg over allerlei regelingen en procedures.

www.meedoeninbronckhorst.nl wijst de weg naar een organisatie, instelling, vereniging, praktijk of hulpverlener die bij u vraag past.

Vrijwilliger worden?
Kijk bij de vrijwilligersvacatures.

Organiseert u zelf activiteiten?
U kunt deze eenvoudig op de website vermelden.

Nieuwsgierig geworden?
Neem een kijkje op

www.meedoeninbronckhorst.nl

Het droogproces is computergestuurd en kan van begin tot eind gevolgd en aangestuurd worden via de smartphone.

17.500 baaltjes per seizoen

Dit alles moet bij drie keer maaien van de 30 hectare die voor het biologische hooi beschikbaar is, resulteren in 17.500 baaltjes kwaliteitshooi van zo'n 20 kilo per seizoen. Zoals gezegd moeten die vooral hun bestemming vinden bij paardenhouders. Vels zegt zich te kunnen onderscheiden van de grote fouragehandelaren door smaak kwaliteit. 'Die grote handelaren kopen Duits en Frans veldgedroogd hooi en ontstoffen het. Wij maken in de basis kwaliteitshooi van eigen teelt, dus een regionaal product.' Vels' hooi kost € 0,40 per kilo, ofwel € 8,00 per baaltje van 20 kilo.

Met de hooidrooginstallatie kunnen ook andere producten gedroogd worden, zoals granen, lupine en veldbonen, houtsnippen etc.

Vijfde generatie op de Pasop

Het hooidroogen is een activiteit van Peter en zoon Timme. De laatste wordt de vijfde generatie boeren op de boerderij. Sowieso, maar zeker tegen die achtergrond is het belangrijk dat het bedrijf ook vanuit financieel oogpunt duurzaam blijft. Timme studeerde landbouwtechniek/agrotronica in Apeldoorn en gaat nu twee jaar naar de agrarische hogeschool Aeres in Dronten. Vanuit zijn opleiding in Apeldoorn kon hij zijn eindstage doen bij het Oostenrijkse bedrijf HSR Heutrocknung, dat de installatie leverde. Heel nuttig, hij heeft daar systemen mee aangelegd en aan het werk gezien. Hij hoeft hier in Hummelo niet helemaal blanco te beginnen. 'De melkveehouderij trok mij als opvolger niet aan. Vleesvee met wat akkerbouw en natuurbeheer en dit erbij is al heel anders. We hebben in de tijd van het melkvee ook al wel naar het hooidroogen gekeken. Nu zijn we er ingestapt, het is een hele investering geweest, ook in eigen werk. Maar we zijn vanaf het begin vol energie om het te laten lukken. Het afgelopen eerste seizoen hebben we al heel veel bijgeleerd. Dat en ook het overwinnen van teleurstellingen of tegenvallers geeft al een hoop energie. Positiviteit helpt. We proberen het goed neer te zetten.'

Het eindresultaat, droog, groen, broei-, stof- en schimmelvrij hooi uit Hummelo.

Wij wensen u fijne feestdagen en a

Ile goeds en gezondheid voor 2025

Noa en Tjin klaar voor vertrek.

Tjin en Noa gaan acht maanden op reis

Velen dromen ervan, maar kunnen of willen hun droom niet waarmaken door werk of andere verplichtingen. Tjin Koenders (25) en Noa Schlieff (23) uit Achter-Drempht doen het gewoon en gaan acht maanden op reis. Twee weken voor hun vertrek vertellen ze over de aanleiding voor hun reis en hun mooie plannen om meer van de wereld te zien. In onze uitgave van maart en juni 2025 leest u bovendien een persoonlijk reisverslag met foto's van al hun ervaringen.

Het is woensdag 18 september als ik Tjin en Noa spreek in het ouderlijk huis van Tjin aan de Zomerweg. Dit huis is sinds anderhalf jaar ook de plek waar Noa woont, want na een grote brand in haar ouderlijk huis aan de Tellingstraat was de woning niet meer geschikt om er met haar ouders, twee zussen en twee broertjes te wonen. Het is een hectische periode voor het stel. Beiden zijn bezig met hun laatste werkweek en verheugen zich op twee weken vrij voordat ze op zondag 6 oktober aan hun grote reis beginnen.

Wereldreis na afstuderen

'Ik heb nog geen rugzak en moet alles nog inpakken', vertelt Tjin een beetje gestrest. 'Het is fijn om in die twee weken nog even wat te kunnen voorbereiden en al onze spullen te verhuizen', lacht Noa. De ouders van Tjin zetten hun woning namelijk te koop en verhuizen naar de nieuwbouwwijk die even verderop aan de Zomerweg verrijst. Ook Tjin en Noa hebben daar een woning gekocht. 'Ik ga er vanuit dat mijn ouders hier niet meer wonen als ik volgend jaar terugkom, dus al mijn spullen en die van Noa moeten we inpakken en bij Noa's ouders neerzetten. Gelukkig is de verbouwing van dat huis bijna klaar.' Ruim twee jaar geleden leerde het stel elkaar kennen. Noa: 'Ik kende Tjin nog niet, maar onze ouders kenden elkaar al wel. Mijn moeder vertelde toen dat ze had gehoord dat Tjin na zijn studie een wereldreis wilde maken. Ik zei toen meteen als grap: kan hij mij niet meenemen? Want ik wilde heel graag reizen. Tijdens mijn studie ben ik ook twee maanden in Gambia geweest.' Via hun ouders kwam het tot een eerste date en sindsdien is het stel onafscheidelijk. Hun studies liepen gelijk en dus maakten ze al snel plannen voor een wereldreis als ze allebei afgestudeerd zouden zijn. Afgelopen zomer was het zover: Tjin is nu docent geschiedenis en Noa is huidtherapeut.

Azië

Voor Noa was het meteen duidelijk dat de reis naar Azië zou gaan. Tjin wilde wel graag met een auto door Oost-Europa reizen, maar dat plan viel toch al snel af. 'Op 6 zondag oktober vliegen we naar Sri Lanka, daar blijven we ongeveer een maand. Voor de eerste drie nachten hebben we een slaapplek geregeld, daarna zien we wel wat we doen. Een vereiste om Sri Lanka binnen te komen, is een bewijs dat je het land ook weer gaat verlaten. Daarom hebben we voor eind oktober al een vliegticket gekocht naar Maleisië', legt Tjin uit. Thailand, Cambodja, Laos, Vietnam en Indonesië staan verder nog op hun planning. Gaan ze er naar toe als toerist of is het de bedoeling

om er te werken om hun reis te betalen? Daar hoeven ze niet lang over na te denken. Tjin: 'We gaan niet werken. Het is echt een vakantie, ik wil de culturen leren kennen. Het enige dat ik absoluut wil doen, is leren surfen en duiken. Voor de rest doen we vooral niet zo veel.' Noa is het helemaal met hem eens. Via TikTok hebben ze zich laten inspireren en een bescheiden lijstje gemaakt van plekken waar ze graag naar toe willen.

Microvezelhanddoeken

Eigenlijk zijn ze allebei nog niet heel erg bezig met hun wereldreis. Tjin: 'Ik was de afgelopen vier jaar erg druk met mijn studie. Tussendoor heb ik zoveel mogelijk gewerkt bij de BUHA (brengpunt voor afval in Doetinchem) en bij de Pannenkoekenbakker om te sparen voor de reis. Ik wilde me vooral focussen op mijn studie. De reis stond gepland, maar de invulling moet eigenlijk nog komen in de komende twee weken als we vrij zijn.' Voor Noa gold hetzelfde. Zoveel als ze kon, werkte ze de afgelopen jaren bij Andros Clinics in Arnhem waar ze de administratie verzorgde, bloed afnam en klantcontact had. 'We hebben de vereiste vaccinaties gehaald, de rest komt wel.'

Via TikTok vonden ze ook praktische informatie over bijvoorbeeld visums, simkaarten, een internationaal rijbewijs, sandalen (want daar kun je de zee mee in) en microvezelhanddoeken (drogen sneller op dan badhanddoeken en nemen minder ruimte in beslag). 'Gewoon niet te veel meenemen, want we hebben allebei een rugzak van 70 liter en die zit zo vol', vat Tjin samen.

Rust en veel moois

Wat verwachten ze van hun reis? 'Rust, geen verplichtingen en gewoon kijken wat de dag ons brengt. Ik hoop veel te leren, ook van elkaar. En gewoon genieten van al het moois dat we gaan zien', zegt Tjin. Noa wil nieuwe dingen ontdekken. 'Ik heb nog nooit gesurft of gedoken en ik wil veel nieuwe lokale gerechten proeven.' En wat gaan ze het meest missen tijdens hun afwezigheid? Daar hoeft Tjin niet lang over na te denken. 'Mijn ouderlijk huis. Dit is het huis waar ik ben geboren en 25 jaar heb gewoond. De kans is groot dat mijn ouders er straks niet meer wonen als ik terugkom, dus ik neem echt afscheid van dit huis.' Het stel heeft ongelooflijk veel zin in hun reis, maar kijkt er ook naar uit om volgend jaar een eigen woonplek te hebben in het dorp. 'Op wereldreis gaan, is geweldig. Maar ik wil in Drempht blijven wonen', zegt Tjin stellig.

'Al jong koos ik 'voor de mooi'...

Veelzijdig kunstenaar Henny Netjes

Bij binnenkomst in het sfeervolle huis van Henny Netjes (71) in Laag-Keppel vallen meteen de vele kleurrijke schilderijtjes met jonge vogels op die de wanden van haar atelier sieren. In de vitrinekast staan potjes inkt en liggen tubes verf. Haar stoel staat voor het raam met uitzicht op de tuin met veel planten en natuurlijk meerdere waterschalen. Het atelier is ingericht om te kijken naar, en geïnspireerd te worden door, de natuur.

Henny weet sinds haar kindertijd al wat ze wel of niet wil. 'Een eigenschap die ik heel mijn leven al koester', zegt ze met een glimlach. Het heeft haar gebracht tot waar ze nu is. Een veelzijdige kunstenares, waar je bij wijze van spreken sneller klaar bent door te vertellen wat ze niet kan dan welke techniek ze wel beheerst. Zoals Henny zelf vermeldt op haar website: 'Ik hou van schilderen (aquarel, acryl, olieverf), tekenen en fotograferen.' En dan schrijft ze ook nog. Haar achttien geïllustreerde 'kinderboekjes' bevatten levenslessen.

Jeugd

Henny: 'Al jong koos ik 'voor de mooi'. Ik geniet en genoot van de schoonheid van iets. Als ik iets koop moet het een mooie vorm heb-

ben of een mooie kleur. Daar ga ik voor. Dat was niet altijd handig omdat niet alle aankopen even praktisch waren. Maar daar ben ik in de loop van de jaren door schade en schande wel wijzer in geworden.'

Vanaf haar kindertijd tekende en knutselde ze op de boerderij waar zij met haar ouders en haar twee zussen woonde. Multra aan de Oude IJssel was haar thuis. Er waren veel dieren op de boerderij. Daar is haar liefde voor de natuur geboren. Ze vond het ook heerlijk om in haar eigen tuintje bezig te zijn met bloemen en planten.

Op mijn vraag wat ze toen met name tekende, antwoordt Henny: 'Ik tekende de plaatjes uit de Donald Duck na. Ook de katten op het erf waren een geliefd onderwerp.' Ze vervolgt: 'Ik kijk met heel veel liefde

In haar atelier is Henny Netjes in haar element.

terug op mijn jeugd op Mulra. Ik ervoer de ruimte, de vrijheid. Ik heb ook mooie dingen meegekregen. Mijn moeder was heel zorgzaam. Van haar leerde ik bijvoorbeeld naaien. Mijn vader heeft me de liefde voor het klussen meegegeven en me geleerd om 'out of the box' te denken. Hij kon bijna alles repareren of van een oude motor bijvoorbeeld een heel ander ding maken. Hij was daarin heel creatief. 'Zie de mogelijkheden en voor alles is een oplossing, zei hij vaak.' Dat Henny van klussen houdt, zien we in de gang van haar huis. Daar is een bankschroef gemonteerd met daaronder een kastje met laadjes voor spijkers, schroeven, moeren, enzovoort. Alles keurig geordend en gemakkelijk vindbaar.

Kunstacademie

'Na de lagere school ging ik naar de mulo en daarna, omdat ik niet wist wat ik wilde studeren, een jaar naar de Vormingsklas. In die tijd kwam ik via mijn zus bij iemand die kunstenaar/illustrator was. Toen ik zijn werk zag, wist ik meteen: dit is wat ik wil!', zegt Henny. Mijn grote wens was om naar de kunstacademie te gaan. Maar daar was destijds geen 'droog brood' in te verdienen of zoals mijn vader zei: 't licht mot branden en dat geet niet as kunstenaar.'

Henny vertelt verder: 'Het compromis was om in Arnhem de opleiding lerares tekenen en textiele werkvormen te volgen en de akte nd (docent handwerktechnieken, stofversieren en tekenen, red.) te halen. Ik kon daarin wel mijn creativiteit kwijt. Gaandeweg kwam ik er echter achter dat ik me niet geschikt vond om voor de klas te staan. Leren schilderen en me daarin bekwamen was mijn grote wens. Ik vroeg toen een beurs aan om een voortgezette opleiding te kunnen volgen. Die werd toegekend en op mijn twintigste vertrok ik naar de kunstacademie Minerva in Groningen, waar ik door mijn eerdere studie de opleiding grafische vormgeving in vier jaar kon doen in plaats van in vijf.'

En zo verhuisde ze naar Groningen. Ze woonde het eerste jaar in een studentenflat en later had ze elk jaar een andere kamer. Zo leerde ze Groningen kennen en werd het echt haar stad.

Werk

Na het afronden van haar studie ging ze achtereenvolgens freelance werken bij een reclamebureau, een uitgever en een architectenbureau. Henny: 'Ik heb er heel veel geleerd en diverse technieken kunnen toepassen. Ook in mijn vrije tijd was ik met kunst en vormgeving bezig. Op de academie kregen we ook les in fotografie. Dat vond ik geweldig om te doen. We ontwikkelden en drukten zelf ook onze foto's af. Ik bouwde daarom thuis een eigen doka waarin ik de foto's

heel groot in zwart-wit afdrukte en vervolgens kleurde ik de delen die ik eruit wilde laten springen in met *airbrush*.'

Achterhoek

'Helaas werd ik in de jaren tachtig ernstig ziek en kon daardoor niet meer werken. Ik werd meerdere keren, zelfs in kritieke toestand, opgenomen in het ziekenhuis. Tot ieders verbazing overleefde ik deze crisis. In die tijd had ik een ervaring met God, God van de bijbel. Voor mij veranderde daarmee mijn leven. Deze ervaring beïnvloedde daarna ook mijn werk. Hierna kon ik helaas niet meer in het bedrijfsleven werken.

Gelukkig was er de BKR-regeling voor beeldend kunstenaars. Ik kon hierdoor vrij werken en in mijn eigen levensonderhoud voorzien. Vertrekken uit Groningen vond ik wel lastig. Het liefst wilde ik naar het midden of oosten van het land verhuizen. Uiteindelijk werd het Laag-Keppel waar ik mijn eigen huis en tuin kreeg, in de natuur in plaats van in de stad. Ik ging terug naar mijn *roots*. Ik ben blij met deze plek. Het is zo mijn huis.'

De fotocamera is altijd stand-by.

> AUTOGLAZ. RUITSCHADE DIRECT HERSTELD IN HEEL NL

Ruitschade wordt in heel Nederland snel hersteld door één van de 60 Autoglaz vestigingen. Er is altijd wel een vestiging bij u in de buurt. En anders komen wij naar u toe. De ruitschade specialisten van Autoglaz regelen alles voor: expertise, reparatie, kalibratie en afhandeling met uw verzekeraar.

STERREN IN GLAS

- ✓ Reparatie en Vervanging
- ✓ Levenslange garantie
- ✓ 24/7 bereikbaar
- ✓ Korte wachttijd

Hoge Wesselink 2
7221 CJ Steenderen
Tel. (0575) 451974

WASSTRAAT - ELKE WERKDAG OPEN

Het Bloemenlokaal

Uw lokale bloemist voor:

- * Losse bloemen
- * Boeketten
- * Planten
- * Glas- en aardewerk
- * Decoratie
- * Trouwarrangementen
- * Rouwarrangementen
- * Bloemabonnementen

Het Bloemenlokaal 0575-781234
Burg. Smitstraat 19 www.hetbloemenlokaal.nl
7221 BH Steenderen info@hetbloemenlokaal.nl

expert ELIESEN

- ▶ 3 winkels in de regio
- ▶ Ruim assortiment inbouw
- ▶ Eigen technische dienst voor wit- en bruingoed
- ▶ Ook Expert in airco in installatie

Expert Eliesen

Zutphen | Stationsplein 25 | 0575-543202
Hengelo (Gld) | Kerkstraat 2 | 0575-464261
Baak | Zutphen Emmerikseweg 46 | 0575-551000
expert.nl/zutphen | expert.nl/hengelo | expert.nl/baak

Exposities

Henny kijkt terug naar de afgelopen jaren en vertelt: 'Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw tot 2005 heb ik op meerdere locaties in het land met mijn werk geëxposeerd. Ik wilde dat wel graag blijven doen, maar door een val waarbij ik mijn rug brak, kwam daar een einde aan. Ik kon de grote schilderijen met afmetingen van 70x100 centimeter, niet meer maken, vervoeren en ophangen. Mijn schilderijen zijn nu digitaal te bekijken op mijn website www.hennynetjes.com.

Blog

'Door de val werd ik rolstoelfhankelijk en dat hield voor mij in dat ik 'moest' kijken naar andere mogelijkheden om mijn creatieve brein te laten werken. In 2005 ben ik gestart met een geïllustreerde weblog: Iwings (= *Eyes and wings*). Give my eyes wings: ik hou van alles wat vleugels heeft, vooral adelaars, maar ook andere vogels, vlinders, kevers en engelen. Op mijn weblog begon ik verhaaltjes te maken en deze te illustreren. Mijn verhaaltjes gaan met name over wat ik zie in de natuur, in mijn tuin. Soms is het de eekhoorn die zijn maal van walnoten komt halen of het is de merel die zijn dagelijkse bad neemt in mijn waterschaal. Het leukst vind ik het als de dieren jong zijn. Bij mijn verhalen komen foto's of illustraties.' (Zie: www.iwings.blogspot.com).

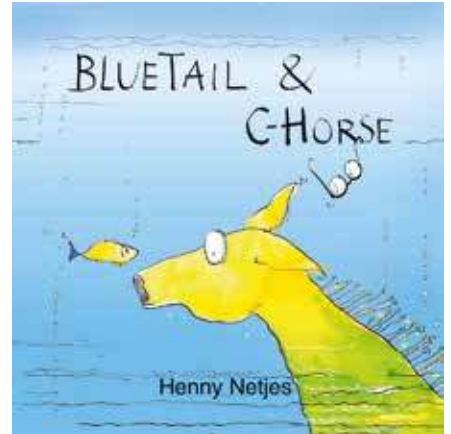
Henny vervolgt: 'Ik had daar een leuke en interessante ervaring mee. Ik zag een jong winterkoninkje dat nog niet goed kon vliegen, zo puur en een beetje onbeholpen nog en wilde dit fotograferen. Maar ik had mijn toestel niet bij me. Dus ik zei tegen hem 'blijf hier even wachten tot ik terug ben...' en zo gebeurde het. Het werd een prachtige foto en daarna een schilderijtje dat, mede door het verhaal erachter, heel lief is geworden. Leuk om nog even te vertellen: toen ik het

Twée omslagen van boekjes van Henny.

interview las en het woord hem zag bij winterkoninkje, schoot ik in de lach...: het moest wel hem zijn anders was het winterkoninkinnetje.'

Op de vele schilderijtjes in het atelier van Henny staan allerlei jonge vogels en vogels in de waterschalen. 'Ze zijn zo relaxed en lijken zich er totaal niet om te bekommeren dat hun veren in de war zitten en ze er helemaal verfrommeld uitzien', licht Henny toe. 'In mijn ogen zien ze er juist prachtig uit. Je ziet

ze genieten. Wat me daarin vooral fascineert, is dat ze vrij zijn. Ze zijn wie ze zijn, zonder pretenties, zonder maskers. Ze zijn gewoon zichzelf. En wat er morgen komt? Ze maken zich geen zorgen. Ik noem de serie: *The free cageless birds*.'

Geïllustreerde boekjes

Henny staat op en pakt een stapeltje boekjes, geïllustreerd met dierenfiguren. De verhaaltjes erbij schrijft ze ook zelf: in het Engels, maar ook vertaald naar het Nederlands. Haar blog is in het Engels. Henny vindt het Engels rijker, om de gevoelens uit te drukken die ze gebruikt in de verhalen. Als voorbeeld noemt ze 'delight'. Voor haar betekent dat meer dan plezier en blijheid. De boekjes bevatten vaak thema's die ze is tegengekomen in haar leven, zoals vrijheid, speelsheid en liefde. Henny zegt: 'Het is zo belangrijk dat je mag zijn wie je bent. En dat je weet dat je geliefd bent. Dat alles vind je terug bij mij, in mijn werk.'

Henny Netjes

ALEX KOENDERS
SCHILDERSBEDRIJF

SCHILDERWERKEN

GLASWERK

BEHANGWERK

SPUITWERK

PROJECTBEGELEIDING

VERKOOP VERF

Leigraafseweg 25, 6983 BR Doesburg ► T 0313 472 107
www.alexkoenders.nl

DE Honda specialist
van de Achterhoek!

Autobedrijf

Bergsma

- Verkoop van nieuwe en gebruikte auto's
- Reparatie en onderhoud van alle type auto's
- APK keuringsstation
- Schade reparatie & expertise
- Airco service

Autobedrijf Bergsma
Dorpsstraat 27, Hummelo
tel. 0314-381660
www.bergsmahummelo.nl
info@bergsmahummelo.nl

BOUWBEDRIJF

JOLINK HUMMELO

www.bouwbedrijf-jolink.nl tel: 0314-381309

Nieuwbouw | Verbouw | Onderhoud | Renovatie/Restauratie

De Bikkeltjes van HC'03.

Jong voetbalplezier op zaterdagmorgen

Natuurlijk is zwemles voor jonge kinderen belangrijk. Maar als jongens en meisjes al vroeg willen voetballen en ze zijn nog te jong voor de JO6 (jeugd onder 6 jaar), wat doe je dan?

Heel makkelijk: dan ga je deze kinderen op zaterdagmorgen (al is het in de regen) zelf trainen. Een aantal ouders hebben dit opgepakt en zo zijn de 'bikkeltjes HC'03' ontstaan.

Ik ben gevraagd om een artikel te schrijven over de bikkeltjes van HC'03 en ik zag op de site dat ze op zaterdagmorgen van 9.00 tot 10.00 uur trainen. Ik wil even gaan kijken, maar het is half oktober en het regent. Ik vraag me af of het wel doorgaat. Op de parkeerplaats zie ik een aantal stationwagens. Tuurlijk gaat het door, er wordt getraind! Wat een bikkels.

Een aantal ouders met paraplu's staan langs de kant. De kinderen, in shirts van Ajax, Feyenoord, PSV, De Graafschap, Messi en Ronaldo, staan te wachten om te beginnen. Hier kijken ze al enkele dagen naar uit. Ze gaan op vrijdagavond nog net niet met de voetbalschoenen naar bed, zegt een ouder.

Een warming-up is niet nodig. De (ongeveer 10) kinderen hebben energie genoeg en zijn al warm. De eerste oefenvorm is slinger-tikkertje. Twee tikkers houden elkaars hand vast en beginnen met het tikken van de anderen. Iedereen die is getikt, sluit zich aan bij de slinger van de tikkers en helpt met het tikken van de andere spelers. De slinger wordt steeds langer. De laatste speler wordt door de slinger ingesloten.

Na deze spelvorm moet één van de ouders nog snel even een paar veters strikken. Een hele jonge speler moet naar de WC. Dat is allemaal geen probleem.

Daarna gaan de kinderen dribbelen in een uitgezet vierkant. Er is, door leeftijdsverschil, wel wat verschil zichtbaar, maar het gaat allemaal goed en er wordt veel gelachen. Na het dribbelen wordt er afgerond op de goal met één van de trainers in de goal. Gelukkig helpt de keepende vader/trainer een beetje mee en wordt er veel gescoord. Dan komt er een belangrijk moment. De trainer zegt: 'Kom, we gaan ranja drinken.' Alle kinderen rennen het trainingsveld af voor een verdiende drinkpauze. Maar lang duurt deze drinkpauze niet, want ze zijn snel weer terug.

De training wordt afgesloten met een partijvorm. Na 10 minuten is goed zichtbaar dat de concentratieboog van de leeftijdsgroep nog maar heel kort is. Een aantal spelers houdt het voor gezien voor vandaag en gaat op een ongebruikte bal in het vangnet zitten. Na 15 minuten partij is de training voorbij. Was het leuk? Jazeker. Tot volgende week.

Aanmelden?

Wil jouw zoon of dochter ook meetrainen op zaterdagmorgen, kijk dan op hc-03.nl of neem dan contact op via info@hc-03.nl.

KNVB

Jongens en meiden spelen op deze leeftijd vaak samen. De kinderen in deze categorie van 4 of 5 jaar komen voor het eerst in aanraking met voetbal. Het allerbelangrijkste voor deze spelers is plezier en voetbal spelenderwijs leren. Daarom adviseert de KNVB om te spelen in wedstrijdvorm. Dan komen de kinderen veel aan de bal, scoren ze veel en hebben ze een hoge betrokkenheid bij het spel.

Advies van de Rijksoverheid

Bewegen is goed, maar meer bewegen is nog beter. Minstens een uur per dag aan intensieve beweging. Langer, vaker en intensiever is nog gezonder. Voorkom stilzitten. Probeer elkaar enthousiast te maken en te houden.

De Grote waternavel in de Oude IJssel bij Hoog-Keppel.

Een invasieve soort...

De Grote waternavel woekert en zorgt voor veel overlast

Leuk voor in de vijver dachten tuinliefhebbers een aantal jaren geleden: de Grote waternavel. Destijds, ongetwijfeld aangemoedigd door tuincentra, vijverspecialisten en tuinprogramma's op tv, volop te koop. De plant groeit echter zo snel, dat overtollige planten al snel in de natuur werden gedumpt om daar uit te groeien tot een ware plaag. Drijvende planten vormen een pakket van soms meer dan dertig centimeter dik op sloten en plassen, hetgeen de waterdoorvoer belemmert. Ook verstikt de plant andere planten die van nature in deze sloten en rivieren voorkomen.

Onlangs werden wij door enkele lezers van ons magazine erop geattendeerd dat zij tijdens wandelingen en fietstochten langs de Oude IJssel op diverse plekken, met name tussen Barlham en het slibdepot in Drempt, een uitbundige groei zagen van een voor hen onbekende

waterplant. Navraag en het speuren op internet leerde hen al heel snel dat het hier gaat om de Grote waternavel. De Grote waternavel is een invasieve oeverplant afkomstig uit Zuid-Amerika en ingevoerd als vijverplant. De soort werd in 1994 voor

het eerst waargenomen in de Nederlandse natuur. In 2000 was dat nog op een kleine honderd plekken maar inmiddels is de waterplant in bijna 1500 gebieden door heel het land te vinden.

Grote waternavor groeit vooral in voedselrijk stilstaand tot zwak stromend water zoals moerassen, vijvers, kanalen, sloten en kleine rivieren. Onder zomerse omstandigheden kunnen binnen enkele dagen meterslange uitlopers worden gevormd waardoor watergangen volledig bedekt worden met dichte, drijvende matten van enkele decimeters dikte.

Hoe kan men de Grote waternavor herkennen?

De Grote waternavor (*Hydrocotyle ranunculoides*) is een overblijvende oeverplant die vooral in de oever wortelt. De plant vormt lange stengels met brede, niervormige bladeren die op het wateroppervlak drijven. De bladeren kunnen tot wel 30 centimeter boven het wateroppervlak uitsteken. De bladsteel bevindt zich in het midden van het blad.

De soort is makkelijk te herkennen aan zijn brede en niervormige bladeren met een diameter van vier tot tien centimeter. De onregelmatig vijf-lobbige bladeren zijn aan de bladsteel ingesneden en de bladrand is licht gekarteld. De soort wortelt in de oever en/of bodem en vormt van daaruit meterslange, drijvende uitlopers. Onder normale Nederlandse omstandigheden bloeit de plant zelden (kleine witte bloemen in een enkel scherm).

De bescheiden witte bloem van de Grote waternavor.

Oorspronkelijk komt de plant voor in Zuid-Amerika en is in Nederland geïntroduceerd als vijverplant. Doordat sommige vijvereigenaars overvloedige planten in de vrije natuur dumpen kon de soort zich explosief verspreiden. Kleine fragmenten van de plant die met het water meedrijven, kunnen elders weer uitgroeien tot nieuwe concentraties. Vanaf de jaren negentig heeft de plant zich snel verspreid over Nederland. Inmiddels is de verkoop aan consumenten verboden.

Waar komt Grote waternavor voor?

De Grote waternavor komt voor in voedselrijk stilstaand tot zwak stromend water. Met name in wat bredere vaarten en sloten wordt de soort aangetroffen. In voedselarme omstandigheden is de soort minder concurrerend en is daar veel minder dominant. Inmiddels komt de plant dus ook in onze omgeving 'uitbundig' voor. De soort heeft onder gunstige omstandigheden, met zomerse temperaturen en voldoende voedingsstoffen, een enorme groei­kracht. Voortplanting gaat via wortelstokken en drijvende stengels. Ook afgebroken stengels lopen weer uit tot nieuwe planten. De overwinterende plant begint weer uit te lopen in het vroege voorjaar, vormt aanzienlijke matten in juni, watergangen kunnen volledig bedekt zijn in juli tot september. Binnen enkele dagen kunnen zich meterslange uitlopers vormen.

Door de Grote waternavor ontstaan er vele 'problemen' in haar leefomgeving. Licht en zuurstof kunnen niet meer doordringen in het water, waardoor ondergedoken waterplanten en fauna afsterven en er ontstaat voorts verdringing van inheemse plantensoorten langs de oevers. Ook heeft de plant een remmende werking op de aan- en afvoer van water waardoor de kans op wateroverlast toeneemt. Het vormt tevens een forse belemmering voor de scheepvaart en de vis- en zwemrecreatie.

Ter illustratie: de bestrijding van de Grote waternavor door een waterschap elders in ons land.

Preventie en bestrijding

Voorkomen is de meest kosteneffectieve aanpak van invasieve exoten. Dat wil zeggen dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat er nieuwe haarden van Grote waternavel ontstaan. Zo zorgen de waterschappen er voor dat ze bij eigen werkzaamheden de Grote waternavel niet verspreiden. Bijvoorbeeld door plekken met Grote waternavel tijdens maaiwerk voor alle zekerheid tijdelijk over te slaan.

Particulieren worden opgeroepen om geen 'lastige en afgedankte' vijverplanten in het oppervlaktewater te dumpen. Kleine fragmenten (tot enkele centimeters grootte)

van de Grote waternavel kunnen gemakkelijk weer uitgroeien tot nieuwe haarden en het wateroppervlak volledig bedekken met alle negatieve gevolgen voor de natuur, maar ook voor de waterkwaliteit en veiligheid. Heeft u te veel waterplanten in uw vijver of aquarium? Gooi ze dan in uw groencontainer.

Grote waternavel staat sinds augustus 2017 op de Unielijst van invasieve exoten. Dit betekent dat er een Europees verbod van kracht is op bezit, handel, kweek, transport en import van de soort. Het is dus verboden om overvloedige Grote waternavel uit een tuinvijver in het oppervlaktewater te gooien.

Daarnaast geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. Wanneer dit onmogelijk blijkt moet de populatie zodanig beheerd worden dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk voor het nemen van eliminatie- en beheersmaatregelen voor soorten op de Unielijst. Voor de aanpak van de Grote waternavel is een belangrijke rol weggelegd voor de waterschappen maar ook andere terreinbeheerders zoals gemeenten, private organisaties en particulieren hebben hierin een verantwoordelijkheid.

Reactie Waterschap Rijn en IJssel

Uiteraard hebben we navraag gedaan bij het Waterschap Rijn en IJssel in Doetinchem over het beleid en de plannen ten aanzien van de bestrijding van de Grote waternavel. Onderstaand de ontvangen reactie.

'Het Waterschap heeft de verplichting invasieve soorten op te sporen en te bestrijden. Of, als bestrijden niet lukt, ze te beheersen zodat verdere verspreiding zoveel mogelijk wordt voorkomen.'

De locaties waar de waternavel zich bevindt zijn bij ons bekend en het afgelopen jaar opnieuw geïnventariseerd. De afgelopen jaren heeft het waterschap de waternavel machinaal verwijderd met speciale boten en maaikorven.

Helaas zien wij ook dat – ondanks de inzet – de groei van de waternavel de laatste jaren toeneemt in onze watergang. Dit jaar zijn er testen gedaan met andere type machines en hebben we aanpassingen gedaan op onze werkwijze. De eerste resultaten hiervan zijn positief en zullen het aankomend jaar verder toegepast gaan worden. Daarnaast zal er meer handmatig nazorg gedaan worden. We verwachten dat er zo minder hergroei zal plaatsvinden.

De bestrijding van waternavel maar ook van andere invasieve soorten is een meerjarig kostbaar intensief proces. Het waterschap heeft vorige jaar al besloten extra Fte en budget vrij te maken ten behoeve van de bestrijding van alle aanwezige invasieve soorten.'

Het is nacht en er is maar heel weinig maanlicht.

Moord op een spook in Achter-Drempt

Levensdelicten zijn zeer helaas van alle tijden. Ook in Drempt, Hummelo en Keppel vonden delicten met een dodelijke afloop plaats. Het zijn ontwrichtende gebeurtenissen in onze kleine gemeenschappen, niet alleen nu maar ook in een grijzer verleden. In 1828 ging het er bijvoorbeeld in Achter-Drempt allerongelukkigst aan toe. Een poging tot reconstructie.

Achter-Drempt, 4 oktober 1828

Op het adres Drempt 63 (boerderij 'de Helmaat', nu Zomerweg 43, Achter-Drempt) is het na een mooie herfstdag bedtijd geworden. Boer Gerrit Hentzepeter en zijn echtgenote Gesina Evers zoeken hun bedstee op. Het is stil buiten, de maan staat in het laatste kwartier en geeft nog een beetje licht over de velden. Het is alsof de beroemde Duitse dichter Goethe aan de rand van het Dremptse veld staat en in zijn aantekenboekje de prachtige overdenking schrijft die in onze tijd nog altijd met enige regelmaat boven familieberichten te lezen is: *'Über allen Gipfeln ist Ruh, in allen Wipfeln spürest du kaum einen Hauch. Die Vögelein schweigen im Walde. Warte nur, balde ruhest du auch.'* Zo'n soort avond dus.

Het Duits van Goethe zal voor boer Hentzepeter het probleem niet zijn geweest. Zijn Duitse vader kwam uit Fulda in Hessen en diende in Nederland in het Staatse leger. Om precies te zijn in het 3e Bataljon Oranje Nassau, 2e Regiment. Nee, het is meer dat *'balde ruhest du auch'* in de Goethiaanse overdenking akelig voorspellend blijkt. Want wat gebeurt er?

Gesina en Gerrit horen 's nachts in de bedstee ineens kabaal buiten. Huh? Is er vee uitgebroken? Gerrit kruipt zijn bed uit en neemt poolshoogte. Zijn landstormlans (erfstuk van vader?) gaat mee naar buiten, maar hij ziet niets. Dan gilt echtgenote Gesina: 'Gerrit! D'r is iets an de andere kant

van 't huus!' Gerrit gaat eropaf en dan slaat de schrik hem om het hart. Er staat een groot paard en er zit iets op dat paard. Maar het is nacht en er is maar heel weinig maanlicht. Hij kan niet goed zien wat er aan de hand is. Een overval? Hij schreeuwt tegen de gestalte op het paard: 'Wie ben jij?' Geen antwoord. Dan nog maar een keer: 'Wie ben jij en wat doe je hier?' Geen antwoord en Hentzepeter wordt steeds angstiger. 'K..., k..., kan 't een spook zijn', flitst het door zijn brein. Zijn fantasie slaat totaal op hol als het spook ineens een behoorlijk mes trekt. Hentzepeter aarzelt niet meer. D'r an! Met de lans en knikkende knieën gaat hij op het angstaanjagende verschijnsel af.

Vanaf dat moment lopen de verhalen uiteen. Wat duidelijk is: Hentzepeter gebruikt zijn lans. Maar kwam het spook nu van het paard en viel het in de lans? Of kwam het spook met mes en al van het paard en liep het in de lans van Hentzepeter? Of ging Hentzepeter met zijn lans als een dolle stier op het spook af? Hoe dan ook: Hentzepeter heeft

Fatale ontmoeting op 3 oktober 1828 aan de Zomerweg in Achter-Drempt.

na fracties van seconden in de gaten dat het niet om een spook kan gaan, maar dat hij met een mens te maken heeft. Hij raakt in dolle paniek en vlucht weg naar de deel van de boerderij. 'Gottegotogot: wat heb ik gedaan?' zal door hem heen zijn gegaan. Dan herpakt hij zich en gaat richting het hoopje mens bij het paard. De burenen zijn ook wakker geworden van het kabaal en helpen Hentzepeter en zijn vrouw om het zwaargewonde slachtoffer bij één van de burenen naar binnen te brengen. Daar blijkt wie het slachtoffer is. Het is boer Johannes (Jan) Wigmans van boerderij De Eek in de Luur bij Steenderen. De toegesnelde burenen en Hentzepeter verzorgen de gewonde Wigmans en Hentzepeter gaat spoorlags naar Frederik Wilhelm Baron van den Borch van Helbergen. Die is burgemeester van Hummelo en Keppel en Hentzepeter vertelt hem wat hij heeft gedaan. De burgemeester waarschuwt een arts die het slachtoffer bezoekt. Wigmans is dan nog in leven.

Johannes (Jan) Wigmans

Fred Soeteman was in zijn werkzame leven rechtbankverslaggever van *De Telegraaf*. Hij schrijft in zijn zeer gemakkelijke boek *De Hoornse taart* uitgebreid over de juridische casus Hentzepeter. Johannes (Jan) Wigmans stond bekend om zijn veelvuldige dronkenschap. Ook de avond van 3 oktober 1828 is hij flink aan het innemen geslagen bij De Gouden Karper in Hummelo. Uiteindelijk klimt hij na het drankgelag straalbezopen op zijn paard en gaat op weg naar zijn gepachte boerderij De Eek aan de Eekstraat in de Luur. Onderweg raakt hij waarschijnlijk de weg kwijt en belandt hij bij de boerderij van Hentzepeter. Die boerderij staat nog altijd op dezelfde plek aan de Zomerweg in Achter-Drempt en heeft inmiddels het huisnummer 43.

Ik heb geprobeerd de route die Wigmans mogelijk volgde, vanuit Hummelo na te rijden aan de hand van topografische kaarten uit die tijd. Uiteraard zonder blonde rakkers en jonge klare in 't lijf! In 1828 is er helaas nog geen fatsoenlijke kaart van dit gebied gemaakt en er

Piek of lans zoals die rond 1820 in gebruik waren bij de (Vrijwillige) Landstorm.

blijken vele varianten mogelijk. Twee opties lijken mij het meest voor de hand liggen. Wigmans probeert vanuit de Roomstraat de Zomerweg over te steken en langs de boerderij van Hentzepeter dwars door de velden op de huidige H. Remmelinkweg te komen. De andere variant: hij pakt de Zomerweg vanaf de huidige Torenallee, vergeet rechtsaf de Hoefkensestraat in te slaan en mist ook de mogelijkheid om de huidige H. Remmelinkweg te pakken.

Was Wigmans met zijn mes in de aanslag een levensgevaarlijke kerel? Bij een kwade dronk komt onvoorspelbaar agressief gedrag vaker voor. Maar Jan Wigmans mag dan een drankprobleem hebben, hij is wel een succesvolle, niet onbemiddelde boer in de Luur. Hij werd in Groessen geboren, had percelen land in Lathum en de Luur. De boerderij *Eekheurne* (in onze tijd pal tegenover boerderijwinkel Horstink) is op het moment van zijn overlijden zijn eigendom. Nou ja, het is duidelijk dat Wigmans zijn tocht huiswaarts niet overleeft. *Balde ruhest du auch* noteerde Goethe met vooruitziende blik. Jan overlijdt een week later op zijn 51ste op 10 oktober 1828. Het is dan nieuwe maan, pikkedonker en waar hij precies overlijdt, heb ik niet kunnen achterhalen. Het wonderlijke is namelijk dat zijn overlijden wordt aangegeven in de gemeente Hummelo en Keppel en niet in Steenderen. Het lijkt erop dat Wigmans na de ongelukkige steekpartij vanwege zijn verwondingen niet meer vervoerd kon wor-

Boerderij 'de Helmaat' aan de Zomerweg in Achter-Drempt in februari 1965, in 1828 bewoond door Gerrit Hentzepeter.

Een koeienstal met onrustige koeien bij nacht bij afnemende maan.

den naar zijn eigen boerderij De Eek. Zijn echtgenote is Meggelt Telligen. Bij het overlijden van haar Jan wordt zij voor de tweede keer weduwe. Het scheelt dat het echtpaar 17,22 hectare land in bezit heeft plus een huis: de Eekheurne. Als u dit leest: pak een keertje de fiets en rijd naar het gebied bij boerderijwinkel Horstink en het groepsaccommodatie De Eek aan de Eek-

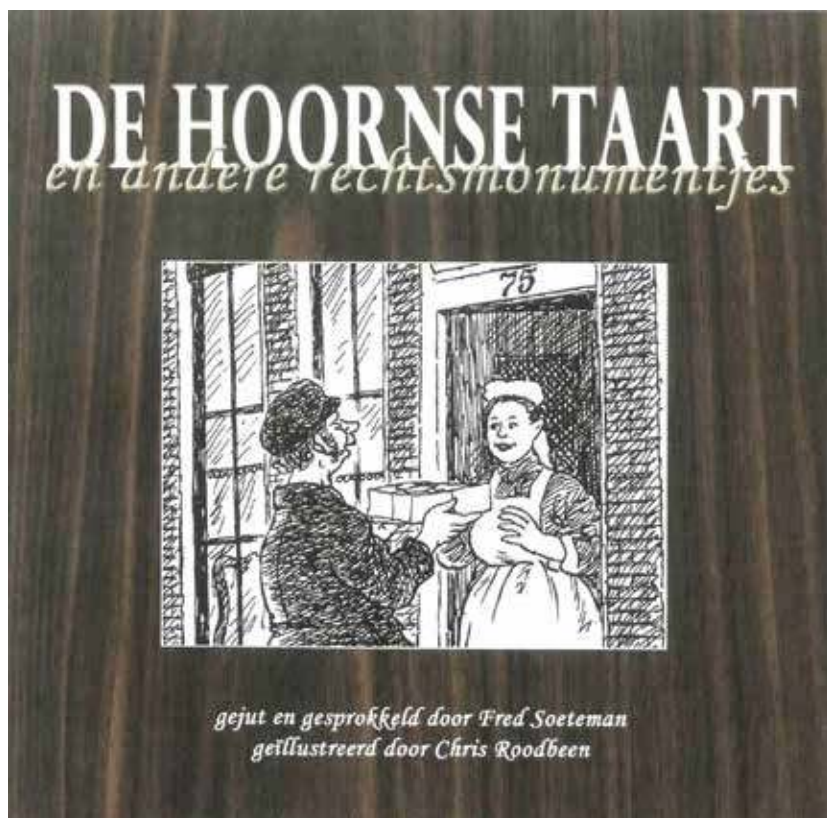
straat. Het zal u meteen duidelijk zijn waarom Meggelt op 1 mei 1829 na de dood van Jan met haar twee dochters van De Eek naar de kleinere Eekheurne verkast. De Eek is nog altijd een groot complex met tegenwoordig meerdere functies. Het echtpaar Wigmans had acht kinderen, waarvan de meesten het huis al uit waren. Zoon Hendrik Jan Wigmans volgt zijn vader op als pachtboer op De Eek.

Gerrit (Garret) Hentzepeter

Daar zit hij dan in Drempt, Gerrit Hentzepeter. Hij hoeft niet lang te wachten tot de politie langskomt en hem meeneemt naar de gevangenis in Arnhem in afwachting van het strafproces tegen hem. Op 9 december 1828 is het zover: hij verschijnt voor het Hof van Assisen in Arnhem. Een groot gezelschap dorpsgenoten komt als getuigen naar Arnhem. Hun namen zijn bekend: Peter Paul Melchior is de arts die eerste hulp bood. Rentmeester Japink uit Hummelo zal waarschijnlijk in de gelagkamer van De Gouden Karper hebben gezeten. D.W. Nijenhuis, eigenaar van De Gouden Karper. De burens zijn Lubbert en Lamert Jansjen, Gerrit en Hendrik Geerlings, dagloner Hendrik Jan Kappert en landbouwer Berend Berendse. De dienstmeid Agnita Smeek is ook present, net als de veldwachter van Hummelo en Keppel. Maar goeie genade: wat gebeurt er in Arnhem? De Procureur Crimineel is jonkheer mr. Hendrik Anthon van Rappard. Maar deze man is niet van de afdeling taakstraffen. Hij eist een schavotstraf wegens moedwillige doodslag! Die schavotstraf bestaat uit het *'zwaayen van het zwaard over het hoofd, met alle dezelfde voorbereidselen welke bij de onthoofding in acht worden genomen.'* Voor alle duidelijkheid: Nederland kent in 1828 nog de doodstraf. Na deze schijnexecutie

Boerderij De Eek (Eekstraat bij Rha/Steenderen, 2024), in 1828 bewoond door J. Wigmans.

mag Gerrit de cel weer in voor acht jaren tuchthuis. President van het Hof is Abraham Hertogh Huber. Huber is ook Raadsheer bij het Hoog Gerechtshof. In het Achterhoeks: *dan hej 't in orde, of niet dan!* Hoe advocaat mr. Kempnaer ook zijn best doet, het Hof volgt de eis van aanklager Van Rappard. 'Dit is ons oordeel en hier moet u het mee doen! En voor we het vergeten: de kosten van het proces komen voor uw rekening, heer Hentzepeter. Het kost u fl. 171,09.'

Soeteman schrijft in *De Hoornse taart* dat Hentzepeter zich niet kon beroepen op *nooddwang van wettelijke zelfverdediging of dwang door overmacht*. Deze mogelijke juridische gronden tellen niet omdat het geweld er niet echt wás en Hentzepeter alleen maar dácht dat het hem onmiddellijk bedreigde. Natuurlijk volgt een cassatieberoep maar dat beroep loopt spaak. Wat nu? Gerrit zelf, één van zijn zussen en zijn broer Hendrik Hentzepeter doen een gratieverzoek. De Commissie van Gratie zit in Den Haag en stelt op 18 juni 1829 in haar advies dat Wigmans niet op de landstormlans van Hentzepeter kan zijn ingelopen omdat de wond met kracht en stekend moet zijn toegebracht. Maar de Commissie vindt bij nader inzien wel dat Hentzepeter niet de directe bedoeling zal hebben gehad om Wigmans te verwonden, laat staan om hem te doden. En vervolgt: 'Het schijnt dat hij de man welligt voor een zogenaamd spook heeft aangezien en (...) in zijn bedwelmeling en verhitte verbeelding uit onberadenheid en vertwijfeling aan dat vermeende verschijnsel een steek met zijn piek zal hebben toegebracht...'. De Commissie van Gratie stelt nog wel dat Hentzepeter van onbesproken gedrag is en altijd een stil en vredelievende ingezetene is geweest. Tja, wat gaan we doen als Commissie? Vooruit dan met de geit: die schavotstraf is een beetje over de top en hoeft niet meer. En de tuchthuisstraf gaat van acht jaar naar vijf jaar. Mooi toch?

Maar daarmee is de zaak Hentzepeter niet afgedaan. In Den Haag is de briljante jurist mr. Van Maanen in die jaren minister van Justitie.

Hij heeft een enorme staat van dienst zowel in de Franse Tijd tot 1813 als daarna toen Nederland bevrijd werd van de Franse overheersing. Hij is een vertrouweling van koning Willem I die in 1813 aan de macht komt in Nederland. Hij duikt in de processtukken en komt tot andere conclusies dan de instanties die zich bezig hielden met de zaak Hentzepeter. In zijn dissertatie (1969) gaat mr. O.E. van Schravendijk nog eens precies na wat er in de juridische casus rond Hentzepeter speelde en hoe minister Van Maanen het voor elkaar kreeg om koning Willem I de hand over het koninklijke hart te laten strijken.

Abolitie voor Hentzepeter

Het juridische begrip abolitie is in deze tijden vrijwel vergeten. Kort samengevat gaat abolitie juridisch een stap verder dan gratie. Bij gratie wordt een straf voor een deel kwijtgescholden. De veroordeling blijft staan. Bij abolitie verdwijnt de straf helemaal 'uit de boeken'. De veroordeling heeft dus formeel niet plaatsgevonden en de aanvankelijk veroordeelde komt helemaal vrij zonder de last van een veroordeling. Hij of zij kan gaan en staan waar hij of zij wil, dus zonder strafblad. En abolitie is precies het juridische vehikel waarmee minister Van Maanen koning Willem I voor het blok zet. Hij schrijft: 'Noch twist, noch wraakzucht, noch de bedoeling om te beledigen of te verwonden, noch ook eenige andere ook genaamde misdadige of onbehoorlijke oogmerken hebben den veroordeelden Gerrit Hentzepeter tot de bedreven doodslag aangespoord. Alleen angst, vrees en ontsteltenis schijnen hem overmeesterd en buiten zichzelf gebragt te hebben en als enige oorzaak van die noodlottige daad te kunnen beschouwd worden.' Daarna somt Van Maanen nog een keer op dat Hentzepeter een stille en eerbare burger is, zelf de burgemeester meteen waarschuwde wat er gebeurde in de nacht van 4 oktober en samen met de burgemeester terugkeerde naar de plaats van het onheil. Bovendien besteedde Hentzepeter alle zorg aan 'de man die door zijn eigen gedrag in den laten donkeren avond aan den veroor-

Graf van D.W. Nijenhuis te Hummelo. In 1828 was hij bierbrouwer, eigenaar en uitbater van de Gouden Karper aldaar. Nijenhuis was getuige bij het proces van Gerrit Hentzepeter.

deelde zo grooten en waarlijk niet geheel ijdel en of zeer berispelijke schrik had aangejaagd.' Van Maanen besluit met de constatering dat hij zich 'niet bezwaard voelt om de koning te adviseren om de misdaad aan G. Hentzepeter ten laste gelegd en ter zake waarvan hij is veroordeeld geworden, met alle haar gevolgen en aankleven genadiglijk uit te wischen en denzelve alzoo te verlenen opene brieven van *abolitie* in communi forma.'

De koning sputtert nog een beetje, maar Van Maanen heeft de snaar weer eens precies goed geraakt: op 10 juli 1829 (!) wordt het koninklijke besluit tot *abolitie* voor Gerrit Hentzepeter bekend gemaakt. Gerrit Hentzepeter verlaat de gevangenis in Arnhem na 9 maanden detentie.

Voor juristen en geïnteresseerden: het bijzondere aan deze zaak betreft het juridische vehikel rond noodweerexces. Van Maanen was ervan overtuigd dat zich gevallen kunnen voordoen van noodweerexces, waarbij bestraffing niet gewenst zou zijn. En Van Maanen vond dat *abolitie* het beste middel was om in deze gevallen recht te doen. De casus Hentzepeter bereikte daarmee de status van een rechtsmonumentje. Er zijn ook nu juristen die *abolitie* geen slecht idee vinden.

Naschrift

Na krap 200 jaar blijkt dat er nog altijd sporen zijn te vinden van het drama in Achter-Drempt. De boerderijen waar Hentzepeter en Wigmans ooit woonden, staan er nog altijd. Zouden ze elkaar hebben gekend? Daar is geen bewijs voor gevonden. De kerkelijke achtergrond verschilde want Hentzepeter was hervormd en Wigmans was katholiek. Hentzepeter huwt in 1834 na het overlijden van zijn

echtgenote Gesina Evers met Mechteld Hoogkamp uit Steenderen. Hij overlijdt in 1852 op 65-jarige leeftijd. Wat opvalt: de Duitse vader van Gerrit Hentzepeter was bevriend met de vader van koning Willem I. Dat was stadhouder Willem V. Velen zullen zijn echtgenote nog wel kennen van de geschiedenislessen. Zij was die Wilhelmina die bij Goejanverwellesluis werd tegengehouden door patriotten, waarop zij woedend haar Duitse broer sommeerde om met zijn legers die vervloekte patriotten het land uit te jagen. En dat gebeurde want haar wil was wet! Nou ja, de patriotten kwamen in 1795 met de Fransen weer terug in Nederland. En Willem V vluchtte naar Engeland en Duitsland en kwam niet meer in Nederland. Dat klopt trouwens niet helemaal want na de Tweede Wereldoorlog werd zijn graf in Duitsland geopend en werd zijn stoffelijk overschot alsnog bijgezet in de grafkelder van de Oranjes in Delft.

Nog zo iets: de getuige bij het proces tegen Hentzepeter was de heer D.W. Nijenhuis, eigenaar van De Gouden Karper in Hummelo. Zijn zeer bijzondere grafsteen is tot op de dag van vandaag te vinden op de begraafplaats in Hummelo, in deerniswekkende staat van verval. Dit graf verdient het absoluut om gerestaureerd te worden. Zijn beroep staat op het grafmonument: bierbrouwer. Geen wonder dat Wigmans graag in Hummelo kwam! Soeteman schrijft dat het op 3 oktober 1828 broestig (onstuimig) weer was. De Leeuwarder Courant schrijft echter dat het die dag prachtig weer was en dat prinses Marianne van Het Loo in Apeldoorn naar Utrecht reed om daar in een open koets een grote militaire oefening met een macht aan hotemetoten (inclusief lunch!) mee te maken.

In De Hoornse taart beschrijft Soeteman Hentzepeter als een beetje sullige boer. Rechtbanktekenaar Roodbeen tekent Hentzepeter ook zo. Maar klopt dat beeld? Gerrit Hentzepeter was landbouwer, kleermaker, koopman en molenaar van de Runmolen in Doesburg. Dan Gerrit's broer Hendrik Hentzepeter. Hendrik moet een aparte gast zijn geweest. Want hoe kreeg hij het voor elkaar om in die tijd vanuit Drempt in Den Haag conciërge van het Mauritshuis te worden? Er is een prachtig portret van hem gemaakt door Raden Salèh, de eerste kunstschilder uit het toenmalige Nederlands-Indië die naam maakte. Hendrik Hentzepeter was bovendien een warm pleitbezorger van het oeroude Perzische Bahai geloof en publiceerde daarover. Kreeg Hendrik de minister plus de koning via persoonlijke connecties op het spoor van de *abolitie* voor zijn broer Gerrit? Wie het weet mag het zeggen.

Enige jaartallen ter aanvulling

Gerrit Hentzepeter, 1787-1852
Zijn eerste echtgenote Gesina Evers, 1784 -1833
Zijn tweede echtgenote Mechteld Hoogland, 1807-1870
Hendrik Hentzepeter, broer van Gerrit, 1781-1845

Jan Wigmans, 1788-1828
Zijn echtgenote Mechtild van Telligen, 1776-1848
Derk Willem Nijenhuis, eigenaar van De Gouden Karper, 1780-1843
Hendrik Willem Japing rentmeester in Hummelo, 1786-1845
Minister van Justitie, mr. dr. Cornelis Felix Van Maanen, 1769-1846

De Helmaat, Zomerweg 43 in Achter-Drempt, heeft in onze tijd een vredige uitstraling. Niets doet vermoeden wat hier bijna twee honderd jaar geleden heeft afgespeeld.

Bronnen:

- F. Soeteman: De Hoornse taart en andere rechtsmonumentjes. Met illustraties van Chris Roodbeen. Hentzepeter en het Spook van Drempt, Hoofdstuk XVII, pagina 171- 179. Raamsdonkveer, Verse Hoeven, 2000.
- O.E. van Schravendijk: Leemten in het Gratierecht. Proefschrift ter verkrijging van de graad van Doctor in de Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden. Pagina 281-285. Deventer, Kluwer, 1969. Uitgave met steun van de Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek (ZWO).
- ECAL Doetinchem met grote dank aan Bjorn Gosselink.
- Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg met grote dank aan Alex Koster en Bono Lammers.
- Databases van het Gelders Archief.
- Koninklijke Bibliotheek.
- Archief Delpher in de Koninklijke Bibliotheek.
- Database Moonphases van het U.S. Naval Observatory Astronomical Applications Department om na te gaan hoe het stond met de intensiteit van het maanlicht op 3 oktober 1828.
- Wikipedia, diverse lemma's.
- Uit de collectie van Rinus Rabeling drie publicaties van A. Metz: Olburgen. land, huizen en bewoners (Fagus, 2008), Rha. Huizen en bewoners (Geunhuis Producties, 2006) en De Luur en de Emmer, huizen en bewoners (Geunhuis Producties, 2013). Alle zijn titels uitgegeven door de Oostgelderse Stichting voor Genealogie en Boerderijonderzoek.

Kunstschilder Raden Salèh woonde van 1829-1839 in Den Haag. Hij maakte dit portret van Hendrik Hentzepeter. Hendrik was van 1824-1845 conciërge van het Haagse Mauritshuis. (Tropenmuseum Amsterdam, Collectie Koloniale Wereldtentoonstellingen, nr. 845).

MUZIEK Agenda 2024/25

HERFST - WINTER - VOORJAAR

ZONDAG
10
NOVEMBER

Mooi Wark + DJ Dre

ZONDAG
24
NOVEMBER

Høken met de Heinoos

ZONDAG
08
DECEMBER

Drukwerk

VRIJDAG
27
DECEMBER

Cabrio

3e kerstdag

ZATERDAG
28
DECEMBER

Kisjeskearls + Normaal top100

ZONDAG
12
JANUARI

Halsband + Hein van de Spitfires + dj harko

ZONDAG
09
FEBRUARI

De Paloma's

ZONDAG
09
MAART

LivinRoom

05+06
APRIL

Høken met de Heinoos

ZONDAG
25
MEI

Weissenbrink Wein und Bier Fest

DONDERDAG
29
MEI

Hemelvaartsdag

www.cafedetol.nl

Waarom is de vraag soms belangrijker dan het antwoord?

Middelbare scholieren sjokken met zware rugzakken richting de trein. 'Wat is het antwoord op vraag 2?' vraagt de een, terwijl het andere meisje door haar tas graait en haar klasgenoot een schrift aanreikt.

Waarschijnlijk kent u de uitspraak: 'Er bestaan geen domme vragen.' Ik heb die vaak gehoord, vooral tijdens mijn middelbareschooltijd. Toch denk ik dat er gradaties zijn in de aard van vragen. 'Wat is het antwoord?' vind ik minder spannend dan 'Waarom is iets zo?'

Nu ik stage loop op een basisschool, valt het me op hoe vaak jonge kinderen vragen stellen. En dan bedoel ik niet alleen praktische vragen als: 'Wil je mijn fles opendraaien?' of 'Wanneer hebben we gym?' Nee, ook vragen die voortkomen uit pure nieuwsgierigheid. Soms zijn ze zo verrassend dat ik er even stil van ben. Vragen zoals: 'Waarom blijft een spin niet vastzitten in zijn eigen web?' of 'Hoe ontstaat een regenboog?' Ik vraag mij dan af: Waarom stoppen we op een gegeven moment met het stellen van zulke vragen? Zijn we bang om dom over te komen? We kunnen toch niet alles weten? Zoals Socrates al zei: 'Hoe meer je weet, hoe meer je weet dat je niks weet.'

Te veel informatie

Ons werkgeheugen heeft zijn beperkingen. Onderzoek toont aan dat de meeste mensen slechts vijf tot negen items tegelijk kunnen onthouden, dit staat bekend als *'Miller's Law'*, het 'magische getal 7, plus of min 2'. Als we proberen meer informatie tegelijkertijd te verwerken, raakt ons werkgeheugen overbelast en werken we minder efficiënt.

Toch geloof ik dat nieuwsgierigheid ons jong houdt. We zouden iets kunnen leren van de onbevangen manier waarop kinderen vragen stellen. Hoe vaak vragen we onszelf nog echt dingen af? In mijn omgeving ken ik mensen die zich als detectives gedragen en alles willen opzoeken. Hun nieuwsgierigheid werkt aanstekelijk en vergroot ons wereldbeeld. In plaats van alleen met onszelf of onze kleine kring bezig te zijn, reiken we uit en ontdekken we de 'wonderen' om ons heen.

Natuurlijk hebben jonge kinderen ook hun egocentrische periodes, ze maken heel goed duidelijk dat ze iets nú willen, maar hun onbevooroordeelde manier van observeren en vragen stellen is iets waar wij volwassenen van kunnen leren.

Is het nog te redden? Absoluut! Onderzoek toont aan dat deze nieuwsgierigheid later in het leven vaak opnieuw opleeft, vooral bij mensen die zich bezighouden met intellectuele activiteiten of hobby's. Deze fase wordt gekenmerkt door een verlangen naar reflectie en begrip van grotere levensvragen. Het is dus nooit te laat om de (spinnen) draad weer op te pakken. Toch een prettig idee.

Nieuwsgierigheid stimuleert niet alleen kennis, maar ook probleemoplossend vermogen, mentale gezondheid en sociale interacties. Het maakt ons flexibeler en zorgt voor een dieper begrip van onszelf en de wereld om ons heen. En dat geldt niet alleen voor mensen. Dieren zoals apen, dolfinen, kraaien en octopussen gebruiken nieuwsgierigheid volop om te overleven en problemen op te lossen. Laten we het volgende vraagstuk oplossen: waarom blijft een spin niet vastzitten in zijn eigen web? Ik zou het antwoord kunnen geven, maar of u het gaat onthouden is de vraag. Geen zorgen, dit komt niet op een toets.

Het web van een spin bestaat uit twee soorten draden: plakkerige, cirkelvormige draden en niet-plakkerige spaken. Prooiën blijven vastzitten aan de plakkerige draden, terwijl de spin zelf over de niet-plakkerige spaken loopt, zodat hij niet verstrikt raakt in zijn eigen val.

Heeft u hier iets aan, ook al komt het niet op een toets? Dat kan ik niet bevestigen, maar ik geef u wel een vraag als huiswerk mee: moet alles in het leven nut en efficiëntie hebben?

Foto: Vyasa Wolvetang

Guinevere

'Guinevere Wolvetang (24) is geboren en getogen in Achter-Drempt. Ze is dol op taal, yoga en schapen en schrijft en reflecteert op het leven.'

Samen eten in Drempt en Hoog-Keppel **Eet smakelijk allemaal!**

Verbinden door ontmoeting. Dat is waar vrijwilligers in Drempt en Hoog-Keppel invulling aan geven door een maaltijdavond te organiseren. Iedere maand kunnen dorpsgenoten aanschuiven voor een driegangendiner en een gezellig samenzijn.

Drempt: Maaltijd voor alleengaanden

Als we binnenkomen in het gezellige dorps huis in Voor-Drempt zijn de lange tafels feestelijk gedekt. Ze staan klaar om de dertig gasten van vanavond te ontvangen. In de keuken wordt de laatste hand gelegd aan een heerlijke maaltijd. Tussen september en april is er elke tweede woensdag van de maand een bijeenkomst, genaamd maaltijd voor alleengaanden. Dit mooie initiatief om samen te eten en elkaar te ontmoeten ontstond rond 2015 en kwam van Thea Elshof. Het

werd al snel ondersteund door Joke van 't Bolscher en Dineke Derksen. De belangstelling voor de bijeenkomsten is vanaf het begin al groot. Maximaal dertig mensen kunnen deelnemen. Dat aantal wordt vanavond verwacht.

Nu, in 2024, hebben de leden van het enthousiaste en betrokken team dat bestaat uit Pieter van Voorst, Gerrit Jansen, Gonnie en Jan Maalderink en Ellen Heijting een eigen taak. Pieter coördineert, zorgt voor de financiën en is tevens gastvrouw en Gerrit helpt

Ellen Heyting is druk bezig in de keuken.

bij het opruimen en afwassen. Gonnie en Ellen doen de inkoop en koken. Gonnie en Jan nemen het creatieve deel voor hun rekening: Jan maakt de menukaartjes en Gonnie zorgt voor de sfeervolle aankleding van de tafels. Het thema en het maandmenu bedenken ze met z'n allen. In oktober is het een herfst-menu met 'oma's soep', een preischotel en bloemkoolshotel en een heerlijk toetje met appeltjes uit de tuin van Ellen op een bedje van speculaaskruiden.

Gonnie en Ellen: 'We doen ons best om verse ingrediënten te vinden tegen een goede prijs. Daardoor kan er door de gasten worden gegeten voor 7 euro.' Pieterneel: 'Extra fijn is het dat we gesponsord worden door Dorpsraad Drempt. Daardoor kunnen we nog eens wat extra's doen. Ook het Dorpshuis steunt ons

door een schappelijke prijs te rekenen voor het gebruik van het café en de keuken en niet te vergeten, de assistentie van beheerder Frank.'

Pieterneel: 'Wij willen mensen samenbrengen door een maaltijd te verzorgen waar alleengaanden welkom zijn. Zo brengen wij gezelligheid en dragen wij een steentje bij aan het verkleinen van eenzaamheid. Er is ruimte voor maximaal dertig gasten. Vaak zijn het vaste mensen, maar er zijn ook regelmatig nieuwe deelnemers, zo ook in oktober. Onze gasten komen uit Voor- en Achter-Drempt en Doesburg.'

'Zonder Ellen is er geen bijeenkomst. Ellen is de chef, ik de sous-chef', zegt Gonnie met

een grote glimlach. 'Ik assisteer Ellen en gezamenlijk serveren we het eten. Er gebeuren ook nog wel eens verrassende zaken. Zo aten wij enige tijd geleden spaghetti, hele lange slierten... Frank maakte van het opscheppen van de borden een toneelstukje door op een trap te gaan staan en de slierten aan een vork op de borden te leggen. Hilariteit natuurlijk.'

Ellen: 'Ik kook heel graag, het is echt een hobby van me. En als ik dan die blijde gezichten zie en de bedankjes krijg aan het eind van de avond, heb ook ik een hele fijne avond. Ik ben sinds 2018 betrokken bij deze avonden. Na een korte inwerkperiode door Joke van 't Bolscher, heb ik het van haar overgenomen. 'Versterking van het team is wel erg welkom. Ik doe bij deze dan ook een oproep. Vind je het leuk om te koken voor een groep mensen die genieten van een avondje uit, meld je dan bij Pieterneel. Wij maken graag een afspraak.'

Mensen zijn heel lovend over de diners hoorde Pieterneel recent van een vaste gast. 'De bijeenkomsten zijn zo gezellig. De tafels zijn feestelijk gedekt en het eten is zo lekker, het lijkt net een restaurant', vertrouwde zij Pieterneel toe. 'Mooier kun je het niet hebben toch, zo'n spontane uitspraak. We hoeven ook geen extra aandacht te geven aan de avonden, de mond-tot-mondreclame is al meer dan voldoende. Wel kondigen we de maaltijd elke maand aan in het *Contact* en de *Regiobode*. Dat is bedoeld als herinnering voor de deelnemers.' Dat de gasten het team waarderen, blijkt ook wel uit de enorme bos tulpen die de vrijwilligers aan het eind van het seizoen krijgen.

De deelnemers

Doortje Bremer-Snelder (89) en Truus Hoppenreijts-Willemsen (78) uit Achter-Drempt zijn inmiddels vaste gasten van de maaltijd voor alleengaanden in Drempt. Co Langenhof uit Voor-Drempt (85) was er afgelopen oktober voor het eerst bij.

Doortje vertelt: 'Ik herinner me nog goed dat Thea Elshof uit Voor-Drempt het initiatief hiervoor nam. Deze zijn op de tweede woensdag van de maand, van september tot en met april. Het sprak me gelijk aan. Ik ga dan ook al sinds de start naar deze gezellige avonden toe en kijk er echt naar uit. Het is fijn om vaste gasten te spreken maar ik vind het zeker ook heel interessant en leuk om nieuwe dorpsgenoten te ontmoeten.' Truus beaamt dit van harte. 'Ik heb ook een aantal nieuwe dorpsgenoten leren kennen sinds

ik twee jaar geleden voor het eerst ben 'aangeschoven.' De laatste woensdag van de maand ga ik naar Open Tafel, ook in het dorps huis. Dat is voor mij ook een vast uitje geworden.'

Co vertelt dat hij de woensdag in oktober voor het eerst naar het Dorps huis ging om samen met zijn dorpsgenoten te eten. 'Ik vond het heerlijk en zo gezellig. Blij dat ik gegaan ben. Het viel me op dat de mannen in de minderheid waren. Ik geloof dat we met z'n zessen waren. Met mijn vrouw Hermien, die afgelopen 29 april is overleden, ging ik gedurende lange tijd al naar Open Tafel, het diner dat wordt georganiseerd door het Dorps huis zelf. Dat ik nu een tweede keer in de maand kan genieten van een maaltijd buitenshuis vind ik heel gezellig en fijn.'

De rode draad door de verhalen van deze deelnemers is dat de avonden van maaltijd voor alleengaanden perfect georganiseerd zijn, met heerlijk eten, prachtig gedekte tafels met een bloemetje, waxinelichtjes, servetten passend bij het thema van de maand en menukaartjes. Voor de dames zijn de toetjes de kers op de taart. Die zijn altijd weer verrassend. Doortje laat nog even het mooie servet en het menukaartje zien van de maand oktober met het thema herfst.

Dat deze Dremptenaren ook genieten van andere activiteiten die georganiseerd worden in het Dorps huis wordt tijdens het gesprek duidelijk. Doortje vertelt dat zij naar de spelmiddag voor 60-plussers gaat en daar meedoet aan het solokaarten. Truus speelt die middag rummikub. Co gaat al jaren naar de bowlingmiddagen en hij zegt:

'blij dat we geen geraniums hebben.' Truus, Doortje en Co delen de liefde voor de muziek. Truus en Doortje zingen al ruim 50 jaar in het koor van de Willibrorduskerk. Co zong 56 jaar bij Zanglust, het inmiddels opgeheven gemengd koor in Drempt.

Hoog-Keppel: Samen tafelen

Vind je het gezellig om dorpsgenoten te ontmoeten, met elkaar aan tafel te gaan en leuke gesprekken te voeren tijdens het eten? Dan is Samen tafelen iets voor jou. Alleen of met z'n tweeën, oud of jong, iedereen is van harte welkom.

Wanneer: elke tweede woensdag van de maand koken we met verse producten, veelal biologisch en vegetarisch

Waar: Kerkhuis Hoog-Keppel, inloop vanaf 18.00 uur en om 18.30 gaan we aan tafel.

Kosten: € 10,00 per persoon voor een twee- of driegangendiner met koffie of thee na. Overige drankjes worden apart afgerekend. Aanmelden kan via mail of telefoon.

Zo luidt de tekst van de flyer van Samen tafelen.

En dat deze uitnodiging graag wordt aangenomen, blijkt wel uit het aantal deelnemers tijdens Samen tafelen in oktober. Er worden maar liefst 22 gasten verwacht, horen wij van de enthousiaste groep die betrokken is bij deze bijeenkomsten. Vanavond zijn Hanneke Kruisink, Bouwien Oosting, Margriet van Uiter, Chantal Matser en Helene

Akkerboom aanwezig. Daarnaast maakt Jenneke Hoebe deel uit van het team. Prompt om 18.00 uur op 9 oktober melden zich de eerste gasten in het Kerkhuis. Sommigen komen in de stromende regen te voet, anderen gebruiken de auto of de fiets. Iedereen verheugt zich op een gezellige avond met een heerlijke maaltijd. Gestart wordt er met een welkomstdrankje. Daarna gaan de gasten aan de feestelijk gedekte tafel.

Samen tafelen ontstond in 2019 op initiatief van Hanneke Kruissink. Bouwien en Hanneke kenden elkaar al van andere sociale activiteiten en samen namen ze de organisatie van deze avonden op zich.

Hanneke: 'Ik liep al langer met het plan, met de wens, om elkaar op een andere wijze te ontmoeten dan bijvoorbeeld op straat of tijdens een feest. Samen tafelen wil een plek

zijn waar mensen elkaar ontmoeten en waar verbinding tussen mensen ontstaat. Vanuit verbinding met elkaar kan je ook omzien naar elkaar.'

Bouwien: 'We zijn gestart in café Spirit in de Hessenhal. Dat was op dat moment de enige beschikbare plek. Al snel gingen we op zoek naar een andere locatie. Dit omdat er op de woensdagavonden gesport werd in de hal en de keuken niet voldoende voorzieningen had om een goede maaltijd te bereiden. Zo kwamen we, via dominee Karin Spelt, terecht in het Kerkhuis van Hoog-Keppel. De Protestantse gemeente was gelukkig bereid om dit aan ons te verhuren. Nu hebben we sinds twee jaar een mooie ruimte waar we maximaal 22 mensen kunnen ontvangen.

Hanneke vult aan met wat informatie over de beginperiode. Hoe bereik je de mensen

die graag mee willen eten? 'Reacties als: 'Ik ben er nog niet aan toe' en 'Deze keer niet, volgende keer wel' hebben we regelmatig gehoord. Nu is dat niet meer aan de orde. De mond-tot-mondreclame doet zijn werk. De gasten vinden het gezellig en delen het met dorpsgenoten. Soms moeten we zelfs mensen teleurstellen omdat er teveel aanmeldingen zijn. Dat is jammer. Maar dan kun je de keer erop zeker mee-eten. Naast dat we genieten van het eten, delen we ook gebeurtenissen met elkaar die ons raken. De ene keer is dat een verdrietige, de andere keer een feestelijke.'

Margriet: 'We koken vegetarisch, het hele jaar door en vers uit het seizoen. We nemen ieder een deel van het menu voor onze rekening. En dat wisselt steeds. Heb ik vandaag het toetje gemaakt, de volgende keer bereid ik

Dineke Pelgrom
huidverzorging puur natuur

Hulsevoortseweg 7
6996 DG Drempt
06 126 949 70

*All-round schoonheidsspecialiste
met specialisaties
acne en de donkere huid*

info@dinekepelgrom.nl www.dinekepelgrom.nl

Wij zijn voor lunch en diner geopend van donderdag
tot en met maandag vanaf 12.00 uur.

Graag tot ziens
Team Den Bremer
Tel. 0575-451205

www.denbremer.nl

**LOONBEDRIJF
SEEGER**

DREMPT 0313-47 25 85

**Waar kunnen we
u mee helpen?**

Installatietechniek E&W

Bronboringen en
bodemenergie

Waterbehandeling en
pompinstallaties

Warmtepompen en
hybridesystemen

Beregening

Ontijzing

Brandputten en
bluswatervoorziening

Service en onderhoud

Zutphen-Emmerikseweg 13b ■ 7227 DE Toldijk

T: 0575 452041 ■ info@verheytoldijk.nl ■ www.verheytoldijk.nl

Helene Akkerboom en Chantal Matser bereiden de maaltijd voor.

de soep.' Er wordt thuis gekookt. Helene en Chantal hebben deze woensdag thuis een linzencurry gekookt. In het Kerkhuis wordt de laatste hand gelegd aan de gerechten. 'Leuk om ook nog te melden is dat we in de zomer bij mooi weer aan een lange tafel buiten eten, onder de bomen van het plantsoen aan de Burgemeester van Panhuysbrink. Bij zomerse temperaturen en vogeltjes die fluiten: je waant je in Italië. Dat maakt het Samen tafelen nog specialer.' Dat het werk van het team gewaardeerd wordt, blijkt wel uit de reacties aan het eind van de avond. En veel gasten komen iedere tweede woensdag van de maand terug. Vind jij het leuk om mee te koken of mee te denken: aarzel niet om dan contact op te nemen.

Contactpersoon: Bouwien Oosting, bereikbaar via samentafelen24@gmail.com of 06-1301 0405.

De deelnemers

Sinds de start in 2018 van Samen tafelen in Hoog-Keppel komt Dineke Derksen-Gribbroek (87) elke tweede woensdag van de maand naar het Kerkhuis. Om daar samen met gemiddeld zo'n twintig dorpsgenoten te genieten van een heerlijk diner met een voorgerecht, hoofdgerecht en een dessert. 'Hanneke en Bouwien waren destijds de initiatiefnemers. En wat verrast het team vrijwilligers mij/ons weer elke maand met vegetarische gerechten. Het is ook zo gezellig met feestelijk gedekte tafels met een bloemetje en een lichtje. Vooraf drinken we een glaasje en we sluiten af met koffie of thee. Het is voor mij ook een fijne manier om

andere dorpsgenoten te leren kennen.' Dineke vertelt dat ze vanaf het begin betrokken is geweest bij Eten voor alleengaanden in Drempt. 'Het initiatief kwam van Thea Elshof. Joke van 't Bolscher en ik kookten: Joke bedacht het menu en kookte de basis, ik verzorgde het verse groentendeel. Wat genoten de gasten toen al van deze avonden. De tafels werden feestelijk gedekt met bloemen en waxinelichtjes.' Dineke staat op en laat ons de menukaartjes zien die ze vanaf september 2016 ingeplakt heeft. En ze vertelt dat dit niet de eerste bijeenkomst was. Die was in 2015. Toen aten ze gehaktballen, herinnert ze zich nog.

'Toen wij een jaar bezig waren, werden we door *Omroep Gelderland* gebeld over dit mooie initiatief om mensen die alleen zijn de mogelijkheid te bieden om samen met dorpsgenoten te eten en zo ook nieuwe contacten te leggen. Of ze ook mochten komen kijken? En daar waren ze, met drie man. Een van de vragen: 'Zijn er al relaties ontstaan?' Dineke antwoordde: 'Nee, het zijn allemaal ouderen. Daar gaat dat niet zo snel.' Een daverend gelach volgde.

'Wat ik mooi vond, was dat er ook toen al alleengaande mannen naar de avonden kwamen. Een van die mannen vertelde dat hij nog nooit rijst had gegeten. Wij besloten toen om voor hem aardappelen te koken. Totdat hij de rijst had geproefd en zei: 'Ik wil eigenlijk liever rijst dan aardappelen.' Zeven jaar geleden nam ze afscheid van Eten voor alleengaanden in Drempt. Het

maandelijks diner in Hoog-Keppel is een van de activiteiten waar Dineke aan deelneemt. Daarnaast gaat ze, als het kan, elke maand naar de door Karin Spelt georganiseerde filmvoorstelling in het Kerkhuis en voor de beweging naar tai chi en gym voor ouderen. De bijeenkomsten van Vrouwen van Nu mist Dineke bijna nooit.

Miep Bruinsma-Kleinveld (88) en Ria Grob-Giling (81) uit Hoog-Keppel zijn in oktober voor het eerst te gast bij Samen tafelen. De uitnodigende flyer bracht hen op het idee om zich aan te melden voor de avond in oktober. Bouwien werd gebeld en gelukkig was er plek.

In de stromende regen komen beide dames, burens en vriendinnen, aan bij het Kerkhuis. Ze worden opgevangen door Margriet Uiter en voelen zich meteen heel erg welkom. De warme atmosfeer, de lange gedekte tafel met bloemen en lichtjes, zo gezellig. 'Dit wordt vast een mooie avond', zeggen ze tegen elkaar. En dat werd het. 'Al tijdens de 'borrel' maakte ik kennis met een aantal mededorpsbewoners', zegt Ria. 'Nieuwe ontmoetingen met interessante verhalen.' Miep vertelt dat ze ook kennis heeft gemaakt met een aantal inwoners van Hoog-Keppel die ze niet eerder had ontmoet. Jongere mensen die ze in het appartement niet tegenkomt.

Vegetarisch koken doen Miep en Ria soms. Ook eten ze al een aantal jaren niet elke dag meer vlees. Ze zijn heel benieuwd naar de drie gangen van het diner. 'En wat was het lekker en gezellig', zegt Ria na afloop. Miep vervolgt: 'Aan de grootte van de porties moest ik wel wennen. Normaalgesproken eet ik minder.' Ria beaamt dit.

Ria en Miep bridgen al een groot aantal jaren samen. En een deel van de gasten kennen ze dan ook uit de clubs waarvan ze lid waren of waarmee ze nog steeds thuis bridgen. Miep vertelt dat beiden regelmatig uitjes voor zichzelf en vrienden organiseren. Als er een week te weinig activiteiten zijn, bedenken ze wat ze kunnen 'uitspoken'. Daarbij hoort dan ook een lunch. 'Vraag mij waar je goed kunt lunchen en ik geef je een aantal adressen', zegt ze met een grote glimlach. Dat Ria en Miep actief zijn en van gezelligheid houden is duidelijk. 'Het leven moet gevierd worden', besluit Miep. Ze is dan ook lid van de landelijke organisatie Vier het Leven en gaat met hen een aantal malen per jaar naar de schouwburg. Beide dames lezen ook veel. Ze hebben de nieuwste romans op hun e-reader.

Grondige restauratie Dorpskerk in Hummelo *Help je mee?*

‘Of je wel of niet gelooft, menig Hummeloër draagt de kerk een warm hart toe. De kerk is beeldbepalend voor ons dorp. Als je iemand hier de weg moet wijzen, zeg je vaak: bij de kerk links- of rechtsaf. Ik hoop daarom dat veel inwoners van Hummelo en omgeving wat over hebben voor de restauratie van de kerk om het monument zo in stand te houden’, spreekt Ben de Vries de wens uit. De Hummeloër is medebeheerder van de Hummelose Dorpskerk, die in eigendom is van de kerkelijke gemeenschap, en hij is de contactpersoon voor Gelderse Kerken, de eigenaar van de kerktoren.

Stichting Monumentenwacht inspecteert jaarlijks alle monumenten en constateerde in 2022 houtzwam in de Hummelose kerktoren. Houtzwam is een schimmel die in hout leeft en kan de hele constructie in gevaar brengen als dit niet wordt behandeld. De toren kan op den duur dan instorten. De vondst van de houtzwam leidde tot nader onderzoek door een gespecialiseerd bureau. Ben: ‘Uit dat onderzoek kwam naar voren dat er vleermuizen in de toren zitten. Daardoor liep de restauratie vertraging op. Er zijn nu rondom de kerk nestkasten opgehangen om de vleermuizen een nieuw huis te geven.’

Monumentenwacht constateerde ook dat er onderhoud aan de kerk nodig is. Zo moet onder andere het metselwerk en pleisterwerk worden hersteld, de waterafvoer moet worden verbeterd en het tegelwerk en de beglazing van de vensters moet worden hersteld. Als de steigers voor de restauratie van de toren er toch staan, wordt meteen het belangrijkste onderhoud van de kerk meegenomen. De rest volgt in een later stadium. De totale restauratie wordt uitgevoerd door Timmer- en aannemersbedrijf De Vries uit Hummelo en is een gezamenlijke actie van de Protestantse Gemeente en Gelderse Kerken.

Uiteraard is er subsidie aangevraagd, maar 40 procent van de totale kosten moet door de gemeenschap zelf worden gefinancierd. ‘Toen in 2012 het kerkgebouw multifunctioneel werd gemaakt met daarbij de aanbouw van De Ruimte bleek duidelijk hoe betrokken de Hummelose bevolking is.

Stichting Vrienden van de Dorpskerk Hummelo is toen opgericht en draagt regelmatig bij aan het behoud van het monument. Ik hoop dat we die betrokkenheid nu weer gaan zien, want de kerk maakt onlosmakelijk deel uit van ons leven: de Dorpsstraat is mede dankzij de kerk uit 1838 beschermd dorpsgezicht, met de kermis wordt hier bij de kerk het vaandel geslagen en met Vive la France is de kerk beeldbepalend voor het evenement. Dit is mijn dorp en mijn kerk’, zegt Ben stellig. ‘Ik hoop dat andere inwoners er net zo over denken en een steentje bijdragen zodat we de bijna 190-jarige Dorpskerk in stand kunnen houden.’

Steun de restauratie van de Dorpskerk in Hummelo

Onderhoud van nestkastjes

De ligweide van het Hessenbad in Hoog-Keppel had ook in 2024 huisvestingsmogelijkheden voor stelletjes koolmezen. Dit jaar waren er veertien nestkastjes. Elk najaar worden de kastjes door vrijwilligers uit de bomen gehaald en schoongemaakt met heet water en waar nodig heel kort met een crème brûlée brander van binnen behandeld tegen parasieten. Daarna gaan ze weer de bomen in. De kastjes worden in de winter vaak als schuilplaats gebruikt door vogels als het koud weer wordt. Voor de statistiek: in het Hessenbad zijn twaalf kastjes gebruikt door voornamelijk koolmeesjes. Een successcore van 85% tegen krap 90% in 2023. In 2024 was er geen enkele overlast meer van de eikenprocessierups op de ligweide. Dat is een prachtig resultaat dankzij de gevederde vriendjes! Heeft u ook nestkastjes? Wacht er dan niet te lang meer mee om ze voor de winter nog even schoon te maken van parasieten. Heet water met een beetje soda of groene zeep is genoeg.

Pelgrom Hummelo, hoofdsponsor van HC'03, ontvangt belangrijke Massey Ferguson award

V.l.n.r. Jerome Aubrion, directeur marketing MF Europe and Middle East, Thierry Lhotte, vicepresident MF, Joop Savelkouls, regiomanager MF, Erik Pelgrom, Mark Pelgrom en Marco Mazzaferri, directeur sales MF Europe and Middle East.

Tijdens een internationale tweedaagse voor dealers van Massey Ferguson in het Franse Chantilly heeft de directie van Landbouw- en mechanisatiebedrijf Pelgrom uit Hummelo begin november een belangrijke Massey Ferguson award in ontvangst mogen nemen. Deze award is door het management van Massey Ferguson toegekend aan het team van Pelgrom als blijk van waardering voor de grote inzet van het bedrijf om in de afgelopen tien jaar in hun werkgebied een hoog marktaandeel voor de Massey Ferguson producten te realiseren. De uitreiking vond plaats tijdens een groot Europees evenement waarbij naast aandacht voor de ontwikkelingen binnen de organisatie veel aandacht was voor nieuwe productontwikkelingen zoals de presentatie van de nieuwe Massey Ferguson 5M serie.

Mark Pelgrom: 'Deze prestatie kon alleen tot stand komen door met de grote inzet van ons verkoopteam en het hele aftersales-/serviceteam te zorgen voor een hoge klanttevredenheid in ons werkgebied. Hiervoor hebben we felicitaties van de complete Massey Ferguson organisatie in West-Europa in ontvangst mogen nemen. We zijn enorm trots dat we deze award hebben ontvangen en dat we dit met ons hele team van Pelgrom voor elkaar hebben gekregen.'

HC'03 feliciteert het hele team van Pelgrom en is trots dat onze hoofdsponsor deze prestigieuze prijs in de wacht heeft gesleept.

Het Hessenbad sluit het jaar in Hoog-Keppel af met een oliebolactie

Op maandag 30 en dinsdag 31 december houden vrijwilligers van het Hessenbad een oliebolactie met de lekkerste bolletjes in Keppel en omstreken. Die bolletjes worden gebakken door bakker Lurvink en ze zijn te koop in Hoog-Keppel bij de tent in het Hessenbad. Bakker Lurvink zwemt in het seizoen ook graag in Hoog-Keppel en sponsort de actie. Doel van het festijn is om het Hessenbad een financieel steuntje in de rug geven.

Slaapspecialist Drempt, hoofdsponsor van HC'03, viert 30-jarig jubileum

Op vrijdag 8 november vierde Slaapspecialist Drempt haar 30-jarig jubileum. Willem Sessink startte op 8 november 1994 het bedrijf aan de Rijksweg in Voor-Drempt. Tot die tijd maakte hij bedden bij een meubelzaak aan de Eekstraat in Doesburg. Het bedrijf ging failliet en Willem besloot in datzelfde pand zelfstandig verder te gaan en bedden te blijven produceren onder de naam Slaapspecialist Drempt. Zijn zoon Dennis: 'Mijn vader deed alles zelf: produceren, verkopen en 's morgens voor openingstijd of 's avonds na sluitingstijd bezorgen. Hij maakte lange dagen en deed alles om de kosten te dekken. Langzaamaan ging het steeds beter maar het kostte hem veel moeite om de kwalitatief goede merken in zijn assortiment op te nemen. Leveranciers moeten je dat echt gunnen. Maar mijn vader hield vol en bleef de vertegenwoordigers van met name Svedex

en Auping regelmatig bellen om te vragen of hij hun producten mocht verkopen. Uiteindelijk ging Svedex overstag en mocht mijn vader het 'proberen' zoals ze dat zeiden. Hij verkocht meteen heel goed en zo kwamen er steeds meer bekende merken bij.'

Naarmate het aanbod in merken en producten groeide, groeide ook de klantenkring. Op een gegeven moment kon Willem het werk niet meer alleen aan en vroeg hij zijn zoon Dennis om voor hem te werken. Dennis verruilde zijn baan voor het bedrijf dat zijn in 2017 overleden vader eigenhandig opbouwde. Het pand aan de Eekstraat werd al snel te klein en Slaapspecialist Drempt verhuisde daarom in 2006 naar een veel groter pand aan de Rijksweg in Drempt. Op precies 8 november 2007 nam Dennis de zaak van zijn vader over en sindsdien biedt hij met zijn team een oplossing voor iedere slaapbehoefte.

HC'03 feliciteert hoofdsponsor Slaapspecialist Drempt met dit mooie jubileum.

Nieuwjaarsconcert Hummelo met Vincent van Amsterdam en Quirine Viersen

Op 1 januari 2025 organiseert de Stichting Nieuwjaarsconcert Hummelo voor de zestiende keer het Nieuwjaarsconcert in de kerk in Hummelo. Dit jaar een concert met een bijzondere combinatie van instrumenten, te weten de accordeon en cello. Twee heel verschillende klankwerelden waarin de musici elkaar uitdagen, aanvullen, maar ook hun stemmen kunnen laten samensmelten.

Vincent van Amsterdam

Een veelzijdige accordeonist die het klassieke en moderne op een unieke manier samenbrengt. Zijn passie voor het instrument hebben vele componisten geïnspireerd om speciaal voor hem te schrijven, zowel voor solo-optredens als voor kamermuziek en orkestwerken. Van Amsterdam

staat bekend om zijn gedrevenheid om de grenzen van het accordeon te verkennen en zijn instrument op innovatieve wijze te introduceren in verschillende muziekstijlen.

Quirine Viersen

Viersen behoort tot de absolute top van Nederlandse cellisten, met een internationale carrière die gekenmerkt wordt door samenwerkingen met gerenommeerde musici. Haar spel kenmerkt zich door muzikaliteit en diepgang. 'Het overbrengen van de puurheid en essentie van de muziek is mijn grootste drijfveer,' zegt Viersen. 'Het is mijn manier om het publiek mee te nemen op een reis, waarbij we samen de muziek in al haar kracht ervaren.'

Kaarten

Kaarten voor het concert zijn te bestellen via de website van het nieuwjaarsconcert Hummelo en kosten € 25,- per stuk. Kijk voor meer informatie over het concert op www.nieuwjaarsconcerthummelo.nl.

Coffee Fresh uit Voor-Drempt ontvangt predicaat Hofleverancier

De directie van Coffee Fresh met in het midden Henk-Jan Westhoff en zijn moeder Gerrie, links burgemeester Van der Tas.

Op 4 augustus 2024 bestond Coffee Fresh uit Voor-Drempt 100 jaar. Voor dat bijzondere feit en hun uitstekende en innovatieve ondernemerschap kreeg het bedrijf uit handen van burgemeester Marja van der Tas het predicaat Hofleverancier uitgereikt. “Bij de koffieautomaat gebeurt het, daar hoor je de laatste nieuwtjes. De koffieautomaat is de plek binnen een bedrijf om samen te komen, want koffie verbindt”, zo stelde de burgemeester in haar toespraak. Algemeen directeur Henk-Jan Westhoff onthulde samen met zijn moeder het wapenschild dat hoort bij de status van hofleverancier. Daarna tekende hij namens de directie voor ontvangst van het predicaat. De burgemeester wenste hem en het hele team nog vele mooie koffiemomenten toe.

Historie

Henk-Jan Westhoff nam het predicaat dankbaar in ontvangst en vertelde de aanwezige medewerkers en relaties in vogelvlucht iets over de 100-jarige geschiedenis van het bedrijf. Die begon met de beslissing van zijn grootvader Paul Westhoff om als boerenzoon, geboren in Westervoort, geen boer te worden maar in de leer te gaan bij kruidenier Eggink met vestigingen in Doesburg en Hummelo. Hij werkte een paar jaar mee in de winkel en kreeg toen de mogelijkheid de vestiging in Hummelo over te nemen waar hij met zijn vrouw vooral koffie, thee, tabak en meel verkocht. “Hummelo telde in die tijd 300 inwoners, drie kruidenierszaken, drie bakkers, drie slaggers en drie veevoederbedrijven. Er was dus veel concurrentie”, schetste de algemeen directeur.

Verhuizing

Toen de tweede generatie Westhoff de zaak overnam, was de concurrentie nog groter en was het noodzakelijk te innoveren. Zo stopte het bedrijf in 1967 met de verkoop van veevoer en startten Geurt en Gerrie Westhoff met de verkoop en exploitatie van koffieautomaten, Westhoff Automaten Service en Kantinedienst was geboren. Vier jaar later stopte het stel met de kruidenierszaak. In 1995 nam zoon Henk-Jan op 28-jarige leeftijd het bedrijf over dat zijn grootvader in 1924 was gestart. Twee jaar later verhuisde de onderneming van de Dorpsstraat in Hummelo naar de Rijksweg in Voor-Drempt met toen 17 medewerkers op de loonlijst.

Na een aantal naamswijzigingen viert het bedrijf dit jaar het 100-jarig jubileum. Coffee Fresh heeft bijna 100 medewerkers in dienst en is in het hele land actief als aanbieder van koffie, koffiemachines en overige kantinebenodigdheden. Jaarlijks worden er zo’n 1.500 installaties geplaatst die 400.000 kopjes koffie per dag zetten. Met de Coffee Fresh Foundation zet Coffee Fresh zich in voor een duurzame wereld rondom koffie en een deel van de omzet wordt afgedragen aan de stichting om duurzame initiatieven en projecten te steunen. Over twee jaar hoopt het bedrijf naar Doetinchem te kunnen verhuizen want ook in Voor-Drempt is de locatie inmiddels te klein geworden.

Jaarlijkse worstenactie De Blauwe Snep

Zaterdag 25 januari gaan leden van Carnavalsvereniging De Blauwe Snep in Drempt langs de deuren met de bekende rookworsten en metworsten.

Prins Dylan, adjudant Luuk, Jeugdprins Jurre, adjudant Laura, de Raad van 11 en de leden van de vereniging zullen vanaf 10.00 uur weer de rondes maken door Voor- en Achter-Drempt. De worsten zijn te koop voor 4 euro per stuk, of drie voor 10 euro. Met het kopen van de worsten steunt u deze plaatselijke vereniging.

*Uw verdriet kunnen wij
niet wegnemen...
wél de zorg van de uitvaart*

Dag en nacht bereikbaar via tel. 0313-474909

Het maakt niet uit of en waar u verzekerd bent.

Rouwcentrum: Meipoortstraat 74, Doesburg

Email: info@patrimoniumdoesburg.nl

**Uitvaartverzorging
Patrimonium Doesburg**

www.patrimoniumdoesburg.nl

Dé lederwaren speciaalzaak
terSteeg
lederwaren

berba
bags & wallets

aunts & uncles

BEAR
BRUNNEN

Costello & Barone

Herschel
SUPPLY CO. BROS.
TRADE MARK

SACCOO
signature on leather

mywalit
the wallet you never forget

GAB'S

**FRED DE LA
BRETONIERE**

ARCADIA
MADE IN ITALY

HESTER VAN EEGHEN
- AMSTERDAM -

SHABBIES
AMSTERDAM

voi
leather design

SECRID
Made in Holland

Meipoortstraat 4 • Doesburg • www.ter-steeg.eu

autoschade
Frits Bloemen

- Wij repareren voor alle verzekeringsmaatschappijen
- Vervangend vervoer • Ruitservice
- Uitdeuken zonder spuiten • 24 uur bereikbaar

FABRIEKSTRAAT 20B • 7005 AR DOETINCHEM • TEL.0314-340637 • WWW.FRITSBLOEMEN.NL

**Achmea
Schadeservice**

FOCWA
EUROGARANTBEDRIJF

**SCHADE-
CARANT**

**GLAS-
CARANT**

UNIVÉ
VERZEKERINGEN
Univé Schade Service

De luiken

Bijna tweeënzeventighonderd euro. Of, om precies te zijn: € 7.187. Dat is de prijs die je in de duurste gemeente van Nederland betaalt voor één vierkante meter om te kunnen wonen. Dat kan niemand in de westerse wereld, op één zo'n metertje, dus heb je wat meer nodig. Wil je nog een beetje je... kunnen keren dan moet je al gauw voor twee personen zo'n 50 m² hebben, ofwel bijna € 360.000. En wat is dan 50 m²? Vijf bij tien meter. Zeven bij zeven. Misschien even groot als de woonkamer waarin u nu dit verhaaltje leest.

Op welke plek in Nederland zijn die meters zo duur? Hier om de hoek, in Amsterdam. Verslaat met glans bekende toppers als Laren (€ 6.327) en Bloemendaal (€ 6.053). Dit alles uiteraard op het moment van schrijven van deze column, meestal zo'n twee maanden vóór publicatie. In die twee maanden zullen de tarieven ongetwijfeld al weer iets gestegen zijn, want de huizenmarkt staat onder druk, kopt bijna elke zichzelf respecterende krant in Nederland.

Natuurlijk kijk je dan ook even nieuwsgierig geworden naar de onderkant van de lijst: daar staat Pekela in Groningen met een prijs van € 1.995. Reken je dat terug vanaf de zojuist beschreven woning in Amsterdam, dan heb je daar in het trillende hoge noorden een woning voor van 180 m². Ruim drie keer zo groot. Zeer riant, zeg maar.

In de top 25 aan de boven- en onderkant komen geen plaatsen in de Achterhoek voor. Maar het is bekend dat je voor de prijs van een eenvoudig appartement in Amsterdam (en ook bij ons in Amstelveen) een mooi vrijstaand huis in de Achterhoek kunt kopen. Prijs u gelukkig, beste lezers, dat u daar woont. Het is hier onbetaalbaar, veel te druk en zoals eerder beschreven rijden de fatbikes je de veters uit de schoenen. Toch wonen we hier met plezier en komen af en toe tot rust in de Achterhoek bij hotel De Gouden Karper.

Het bovenstaande kwam allemaal in mijn gedachten toen ik van mijn goede vriend Rick Huber (destijds wonende aan het Nachtegaalplein in Laag-Keppel, ken hem nu zo'n 60 jaar) een alleraardigst boekje cadeau kreeg van een voormalig schoolgenootje van ons van de openbare lagere school in Hummelo, Evelien Willemsen. *Achter de luiken van Hummelo* heet het, een aanrader voor de inwoners van de voormalige gemeente Hummelo & Keppel en lezers van dit magazine.

Ze beschrijft daarin op uiterst onderhoudende wijze de verhalen van de bewoners van de boerderijen en woningen met de prachtige geel-rood-groene luiken in de kleuren van het landgoed Enghuizen.

De kleuren die ik nog steeds een warm hart toedraag. Want als iets er met de paplepel is ingegoten, blijft het je je hele leven bij. Vanaf die eerder genoemde openbare lagere school ging ik minstens één keer in de week op de fiets naar mijn vriendje Bert Jansen (helaas is hij al niet meer onder ons...) die op de 'Beuten' woonde. Met die luiken. Zijn vader helpen met alles wat er speelde op een boerderij. Prachtig! En op zaterdag achterop de wagen mee in volle vaart de melkbussen ophalen, die wij als kleine mannetjes met z'n tweeën maar net op die hoge kar kregen. En dan weer met de kuiven in de wind, trekker op volle snelheid, naar de volgende boerderij met die mooie luiken. De moeder van Bert stond er iedere keer op dat ik pas mocht vertrekken na een zeer voedzame warme maaltijd. Daarna op de fiets in het donker terug naar Laag-Keppel, trappend tegen die jankende dynamo, gewoon over de Zelhemseweg, want een fietspad was er niet. Dag erna een fikse verkoudheid en op maandag snotterend in de klas van de altijd zachtjes fluitende meester Hartke.

Aan de Tolstraat in Hummelo staat er één te koop. Althans, op het moment van schrijven. Met de luiken van Enghuizen, 637 m² om te wonen en bijna een hectare erbij om buiten te spelen. Meterprijs nog lager dan in Pekela: € 1.334. Misschien toch maar een keer over nadenken.

Ik wens u een mooie Kerst toe, al dan niet achter de luiken.

Jur Raatjes

Geboren en getogen in Laag-Keppel vertrok Jur Raatjes (69) na zijn militaire dienstplicht naar Amsterdam voor een studie wiskunde. Na een werkzaam leven bij onder andere NOS, RTL 4, Heineken, Renault en Mazda heeft hij nu als gepensioneerde de tijd om vanuit zijn woonplaats Amstelveen zijn overpeinzingen te delen over het leven van een Achterhoeker in de Randstad.

Het tweede veld van HC'03 is dit seizoen de trainingslocatie van M012 uit onze regio.

Talentvolle voetballende meiden onder 12 jaar uit de regio krijgen training op het sportpark van HC'03

Het meiden- en vrouwenvoetbal heeft de afgelopen twintig jaar in Nederland een vlucht genomen. De KNVB telt inmiddels 172.000 actieve vrouwelijke voetballers en ruim 1800 amateurverenigingen beschikken over één of meerdere vrouwenteams. Meiden voetballen in veel verschillende competities en veelal gemengd. Daarnaast biedt de KNVB regioactiviteiten aan voor de beste speelsters van dat moment. Vanaf begin oktober vinden de regiotrainingen voor meiden onder 12 jaar (M012) uit het oosten van het land op het sportpark van HC'03 plaats.

Deze groep meiden onder 12 jaar heeft dit seizoen van oktober tot mei in totaal 13 activiteiten op de planning staan. Daarvan is het tweede voetbalveld van sportpark 't Doornslag op maandagavond 8 keer de plek waar de selectie meiden een training krijgen. Geen reguliere training door trainers van hun eigen vereniging, maar een training van trainers van de KNVB. Voordat de eerste training op maandagavond 7 oktober van start ging, is er al een heel traject aan vooraf gegaan. 'Er staan nog steeds regelmatig scouts langs de lijn bij verschillende verenigingen op zoek naar talentvolle spelers. Maar daarnaast gebruiken we data om speelsters gericht uit te nodigen voor een training', vertelt Ina Hol, teambegeleider bij de KNVB voor onder andere de M012.

Regio Noord-Oost

Aan het eind van vorig seizoen zijn alle meiden die actief zijn op een bepaald niveau in een gemengd team van amateurverenigingen in Groningen, Friesland, Overijssel en het oosten van Gelderland uitgenodigd om drie keer mee te trainen bij een regionale training. 'Na die trainingen is er een groep meiden geselecteerd en zij trainen nu in drie verschillende regio's die samen de regio Noord-Oost worden genoemd: de eerste groep komt uit Groningen en Friesland en krijgt daar in de regio training, de tweede groep komt uit Overijssel en traint daar, en de derde groep meiden woont op de Veluwe, in de Betuwe of de Achterhoek en komt dus naar Drempt.'

Centrale locatie

Vorig jaar vonden de trainingen voor de M012 plaats op sportpark Het Wissel in Epe. 'Dat is behoorlijk ver als je bijvoorbeeld uit Winterswijk komt en je moet ervoor zorgen dat je dochter daar om 18.00 uur kan deelnemen aan een

training. Daarom zochten we een centrale locatie in het gebied. Via een uitvraag onder amateurverenigingen in dit gebied met de vraag welke vereniging op maandagavond een veld en kleedkamers beschikbaar wil stellen, kwam HC03 uit de bus.' Bij de regiotrainingen zorgt de KNVB zelf voor alle materialen. Ina neemt deze elke training mee en houdt daarnaast toezicht in de kleedkamer.

Eindtoernooi

Terwijl de ouders en verzorgers langs de lijn naar de training kijken, een kop koffie drinken in de kantine of daar nog even hun laptop opstarten om te werken, trainen de meiden tot 19.30 uur onder leiding van twee gediplomeerde trainers, een fysiotherapeut en een keeperstrainer. 'Ze krijgen verschillende trainingsvormen aangeboden om vooral hun techniek te verbeteren. Na de eerste twee trainingen in oktober heeft er weer een selectie plaatsgevonden zodat er uiteindelijk een groep van zo'n 20 meiden overblijft per regio. Aan het einde van de reeks trainingen,

in mei, volgt er een eindtoernooi tussen de drie opleidingsgebieden in Nederland: Noord-Oost, Zuid en West. De beste M012-speelsters van dit moment zullen Noord-Oost tijdens het eindtoernooi vertegenwoordigen.' Voor deze meiden is voetballen hun lust en hun leven, maar de kans bestaat dat ze uiteindelijk buiten de boot vallen en niet worden geselecteerd. 'Tijdens het seizoen worden de meiden drie keer gewogen en gemeten om hun groei te volgen en te kijken of ze al een groeispurt hebben doorgemaakt. Zo houden we hun belasting en belastbaarheid in de gaten, want in een groeispurt zijn kinderen meer vatbaar voor blessures. In de doorstroming naar M013 is het meten en wegen ook belangrijk omdat je in die leeftijdscategorie de grootste fysieke verschillen ziet. Daarom hebben we in die leeftijd zowel een regulier team als een future team. In dit laatste team spelen meiden die op basis van techniek wel worden geselecteerd, maar fysiek te kort komen. Zo blijven ze wel in beeld bij de KNVB', licht Ina toe.

Patrick Visser

'wij betalen graag zo weinig mogelijk belasting, u ook?'

 meer!
SINCE 1958
ACCOUNTANTS + ADVISORS

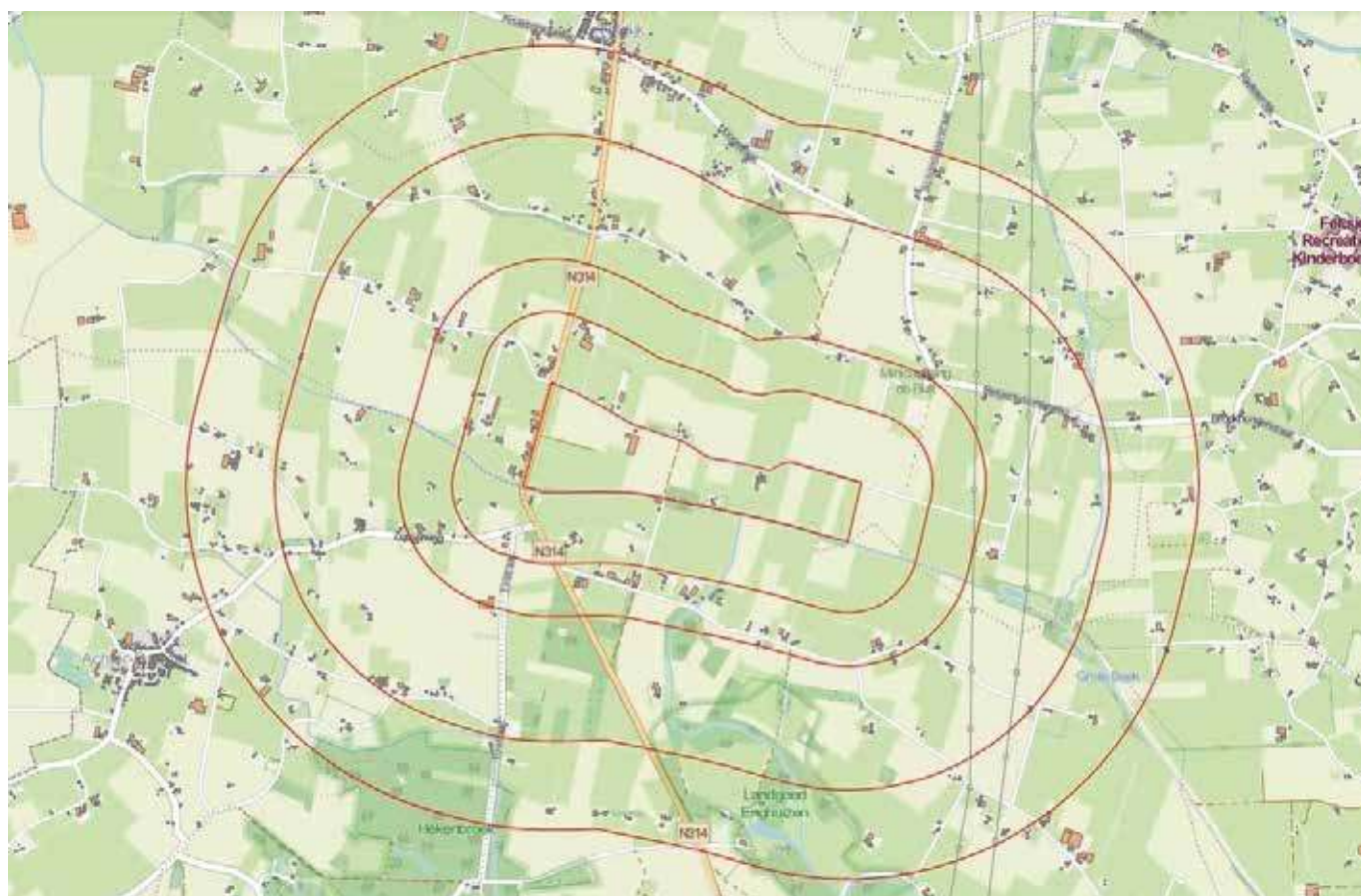
HRM + salarisadministratie
Administratieve dienstverlening
Bedrijfsfinanciering Belastingaangifte
Belastingadvies Accountancy

Meander 701, 6825 ME Arnhem
(026) 369 83 00 info@ditismeer.nl

www.ditismeer.nl

Dorpsbelang Drempt

Het voornemen van Defensie voor een mogelijke grootschalige **munitie opslag locatie** Muizengat is iets wat zomaar op ons pad als Dorpsbelang komt. Dit zijn zaken die we niet kunnen voorzien en waarin we snel moeten schakelen met de wetenschap dat je wat betreft kennis op dit onderdeel tijd nodig hebt om op niveau te komen. In feite begin je met een ruime achterstand ten opzichte van in dit geval Defensie. Op het moment van verschijnen van deze

editie kan het zijn dat er al een bijstelling is geweest en we niet meer direct een voorkeurslocatie zijn. Het besluit hierover wordt eind oktober verwacht. Dit bepaalt dan ook weer welke vervolgstappen we kunnen en moeten nemen.

In eerste instantie was niet geheel duidelijk welke impact een grootschalige munitieopslag op ons dorp en het buitengebied zou hebben. Maar na het ontvangen van de definitieve locatiekaart werd dit wel duidelijk.

Binnen de afstandscirkels betekent dit voor Drempt en dan met name Achter-Drempt, dat circa 85 woningen in dit gebied liggen. Deze woningen en bedrijven zijn gelegen aan de Zomerweg, Tolstraat, Roomstraat, Hoefkensestraat, Bronksestraat, Tellingstraat, Rammelinkweg en Gientjesweg. Over de beperkingen of gevolgen zie onze website, waar hierop dieper wordt ingegaan. Met de DBO's van Toldijk en Hummelo werken we samen om kennis en informatie te delen

en een breder front te vormen richting de overheid. Omdat Toldijk het hardst wordt geraakt, zal het u niet verbazen dat zij een zeer actieve rol vervullen en reeds veel werk verzet hebben.

Defensie hanteert vier uitgangspunten die meegenomen worden in hun keuze:

- Plan MER (Milieu Effect Rapportage)
- Voorkeur Defensie
- Bestuurlijk standpunt gemeente en provincie
- Maatschappelijk draagvlak

Op de eerste twee punten kunnen we geen invloed uitoefenen. Betreffende het bestuurlijk standpunt was deze in eerste instantie vanuit de gemeente nogal behoudend. Middels officiële brieven aan de gemeente en

inspreken namens de drie DBO's op de voorbereidende avond van de raadsvergadering, is uiteindelijk met unanieme stemmen door de raad besloten het bestuurlijk standpunt strakker neer te zetten: ongewenst is onacceptabel geworden. Op 4 oktober heeft de wethouder dit standpunt overgebracht aan de staatssecretaris.

Wat betreft het maatschappelijk draagvlak was het voor Defensie tijdens de eerste publieke bijeenkomst al snel duidelijk dat die er niet was. Het formeel kenbaar maken hiervan kon middels het indienen van een zienswijze. Een werkgroep heeft in overleg met juristen een zienswijze opgesteld die door eenieder getekend kon worden. Door ongeveer 800 inwoners en bedrijven is hier

gehoor aan gegeven. Op het moment dat locatie Muizengat actueel wordt, zal deze zienswijze inhoudelijk gewogen worden door Defensie. Dan pas kan er ook officieel bezwaar gemaakt worden tegen het plan en de procedures die gevolgd moeten worden. Het aantal getekende zienswijzen geeft wel aan dat er behoorlijk tegenstand verwacht kan worden, hetgeen voor Defensie wellicht een van de afwegingen kan zijn om van deze locatie af te zien.

Zoals eerder aangegeven staan op onze website www.drempt.info de diverse documenten en een nadere uitleg.

Tijdens de productie van dit nummer kwam voor onze dorpen een gunstig bericht van Defensie. Zie hiervoor pagina 15.

Dorpsraad Hummelo

Op 4 oktober vond in de Charettes **de Bouw-dag** plaats. Op de voorgenomen bouwlocatie aan de Stokhorsterweg werd door gemeente en leveranciers een plan gepresenteerd waarbij dorpsgenoten konden meepraten over de voorliggende plannen. Veel van de onderdelen zijn enthousiast ontvangen maar ook waren er kritische kanttekeningen.

De Dorpsraad herkent zich zowel in de positieve als negatieve geluiden. Wij zijn dan ook blij dat de gemeente zich ontvankelijk toont voor kritiek en openstaat voor aanpassingen in deze plannen. We concluderen dat de ambities overeenkomen, maar er aan de uitvoering nog het nodige te sleutelen is. De Dorpsraad is er in deze voor iedereen. Onze gezamenlijke belangen liggen bij het bouwen voor starters en senioren om hiermee doorstroming te bevorderen zoals ook de uitkomst van de Charettes aantoonde.

Ook zijn wij in de afgelopen periode erg druk geweest met de onderzoeklocatie van **het munitiedepot** in Hummelo/Toldijk.

Door verschillende vrijwilligers is er tijdens de vakantiemaanden ontzettend veel tijd gestoken in het uitzoeken van de zware materie, het onderbouwen en opstellen van bezwaarschriften, het inspreken bij de gemeente om hun zienswijze te verscherpen en het organiseren van avonden om zoveel mogelijk inwoners hun bezwaarschrift te kunnen laten tekenen. Op het moment van

dit schrijven hebben we nog geen duidelijkheid of wij op de gevreesde shortlist komen.

In ieder geval kunnen we zeggen dat we hebben gedaan wat we konden en we hopen hiermee een duidelijk signaal naar overheid en vooral Defensie te hebben afgegeven dat een munitiedepot in ons leef- en werkgebied niet ongewenst, maar juist volstrekt onacceptabel is. Het positieve van deze casus is dat er vanuit de betrokken DBO's (Drempt, Hummelo en Toldijk) hartstochtelijk is samengewerkt en dit toont aan dat het 'naoberschap' in onze regio een groot goed is!

Inzake **de verkeersproblemen in Laag-Keppel** zijn wij ronduit geschokt dat de gemeente Bronckhorst het onzalige plan heeft opgevat om de Jan de Jagerlaan, Oude Zutphenseweg en Hessenweg te willen gaan gebruiken als alternatief voor het landbouwverkeer dat, door aanpassing van de Hummelseweg naar eenrichtingsweg, hier niet langer gebruik van kan maken.

Wij maken ons ernstig zorgen om de gebruikers van dit gebied, denk aan schoolgaande kinderen uit Hoog- en Laag-Keppel richting Hummelo, maar ook de bezoekers van de Hessenhal en het Hessenbad die deze fiets- en wandelroute gebruiken, als ook de recreanten, sporters en wandelaars in dit gebied. Onze zorgen zijn kenbaar gemaakt bij wethouder en projectleiders door ons als

Dorpsraad en de vertegenwoordiging van de Hummelseweg. Wij hopen dat de 'burgerparticipatie' in de vorm van de klankbordgroep nu niet als procedureel vinkje wordt afgehandeld.

De Dorpsraad heeft een **jaarlijks budget** voor het ondersteunen van kleinschalige activiteiten. Hieruit financieren we ook de AED/reanimatie-trainingen.

Ben je hierin geïnteresseerd? Mail ons dan via dorpsraadhummeldo@gmail.com. Je kunt ook een verzoek voor ondersteuning aan ons insturen. De benodigde informatie en documenten vind je op onze website: <https://dorpsraadhummeldo.nl>.

In onze volgende bijdrage hopen we te kunnen melden dat alle bovenstaande dossiers een positieve uitkomst hebben gekregen.

Na het afsluiten van deze bijdrage zijn de gemeente Bronckhorst en provincie Gelderland (mede door input van DBO Hummelo en de bewoners van de Hummelseweg) tot de conclusie gekomen dat het gebruik van de Hessenweg voor landbouwverkeer geen goede keuze is, dit plan is teruggedenken.

Kerstpuzzel

We hebben weer een puzzel voor je samengesteld om je een paar uurtjes te vermaken. De juiste oplossing van deze puzzel kan je bovendien leuke prijzen opleveren. Wat moet je doen? In de woordzoeker zijn 44 woorden verstopt. Die woorden staan omschreven in de tekst hieronder met achter iedere omschrijving het aantal letters waaruit het woord bestaat. Ontdek welk woord we bedoelen, zoek het woord op in de woordzoeker en streep hem door. De woorden staan van links naar rechts, van rechts naar links, van boven naar beneden en van beneden naar boven. Sommige letters worden dubbel gebruikt. Alle overgebleven letters in de woordzoeker vormen een woord. Welk woord zoeken we?

Stuur je oplossing voor 31 januari 2025 naar dehessencombinatie@hc-03.nl of naar Redactie De Hessencombinatie, p/a Kruijsakker 12, 6996 DL Drempt. Onder de goede inzendingen verloten we drie prijzen. Prijswinnaars ontvangen automatisch bericht.

1. Zo heet het motorcrosscircuit in Hummelo/Langerak. (2, 10)
2. Hier viert het Koningshuis in 2025 Koningsdag. (10)
3. Welke zanger rijdt met Kerst terug naar huis? (5, 3)
4. Dit land maakte zich in 2006 los van Servië. (10)
5. Welke zanger heet in het echt Lars Bos? (6)
6. Deze kleur thee wordt het meest gedronken. (5)
7. Dit nu mega evenement werd voor het eerst in 1997 in Hummelo gehouden. (6, 5)
8. Hij is de meest gezochte crimineel van Nederland. (5, 3)
9. Een van de meest gespeelde bordspellen, een klassieker. (4)
10. Eet dit hondenras alleen rijst? (6)
11. Bijnaam van Indy 500 coureur Rinus van Kalmthout. (6)
12. De naam van de drukke ringweg/boulevard rond Parijs. (12)
13. Deze mevrouw is tijdelijk burgemeester van Bronckhorst. (3, 3, 3)
14. Middel om een kledingstuk te sluiten, ook om watersnelheid te meten. (6)
15. Zo wordt 27 december in de volksmond ook wel genoemd. (5,8)
16. Deze Engelse veerboot is ook een film over een drugsbaron. (5)
17. Amerikaanse inhoudsmaat, een kleine 4 liter. (6)
18. De naam van de vegetarische rookworst van de Hema. (8)
19. Deze voornaam is een anagram van Arnhem. (6)
20. Spel dat je speelt met meerdere spelers; als je ze allemaal hebt, roep je ... (5)
21. Wielerterm voor een domoor tussen kopgroep en peloton. (6, 6)
22. Surinaamse feestdag ter viering van de afschaffing van de slavernij. (4, 4)
23. Waar was tot 2017 het Dickens Museum gevestigd? (10)
24. Periode van 4 weken voor Kerst. (6)
25. Afstand tussen grond en het einduiteinde van de poot/het been bij dieren. (12)
26. Deze blauwachtige bloem zit ook in je oog. (4)
27. Feestmaand. (8)
28. Dit tuincentrum in Duiven begint na de zomervakantie al met Kerst. (9)
29. Deze Zeeuw zit met de muzikale jaaroverzichten weer in een achtbaan. (5, 4)
30. Haar echte naam is Louise Veronica Ciconne. (7)

31. Hier staat de grootste klompenfabriek van de wereld. (7)
 32. Deze platvis zit ook in je mond. (4)
 33. Alles draait om deze Nederlandse provinciehoofdstad. (5)
 34. Hoogtepunten in je haar. (10)
 35. Plein in Nijmegen, bekend van de Vierdaagse. (6)
 36. Meestal een spar die je in huis haalt rond half december. (9)
 37. Eiland in de Middellandse Zee; de hoofdstad is Valetta en men rijdt er links. (5)
38. Deze Dremptse zangvereniging stopte in 2024 na 98 jaar. (8)
 39. De favoriete vogel van sportcommentator Sierd de Vos. (7)
 40. Deze Charles schreef het fameuze A Christmas carol. (7)
 41. Deze Engelse band staat vaak op de eerste plaats bij muzikale jaaroverzichten. (5)
 42. Dit was tot 1991 de hoofdstad van West-Duitsland. (4)

D	E	H	E	K	S	E	N	P	L	A	S	N	N	O	B
O	V	E	I	O	O	K	W	O	R	S	T	I	I	N	E
E	E	R	S	E	J	V	E	A	A	S	S	U	T	O	L
T	E	M	S	K	E	D	D	D	N	E	U	T	O	L	T
I	K	A	A	O	L	E	R	V	N	N	L	A	K	L	R
N	A	N	L	E	L	C	E	E	O	H	G	R	I	A	U
C	Y	A	K	K	O	E	N	N	D	I	N	T	T	G	M
H	T	O	N	G	B	M	A	T	A	G	A	N	E	N	E
E	L	L	E	N	S	B	T	I	M	H	Z	I	K	E	T
M	O	N	T	E	N	E	G	R	O	L	M	A	L	T	A
D	V	A	N	D	E	R	T	A	S	I	K	S	I	R	T
I	R	I	S	N	E	P	O	N	K	G	R	O	E	N	A
C	N	A	D	E	U	Q	I	R	E	H	P	I	R	E	P
K	E	B	R	S	S	O	R	C	E	T	R	A	W	Z	E
E	E	I	E	S	M	O	O	B	T	S	R	E	K	J	S
N	U	N	E	E	T	G	O	O	H	T	F	O	H	C	S
S	Q	G	A	D	T	S	R	E	K	E	D	R	E	D	A
B	R	O	N	K	H	O	R	S	T	Y	R	R	E	F	H
D	A	N	N	Y	V	E	R	A	E	R	S	I	R	H	C

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Voor actuele informatie over een activiteit kunt u het beste contact opnemen met de desbetreffende organisator.

DECEMBER

wo 4 dec

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 5 dec

- Repair Café, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 09.30-11.30 uur, info: swdrempthummelokeppel.nl
- Bowlingmiddag 60-plussers, KBO-PCOB afd. DHK, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-15.00 uur, info: Dinie Hetterscheid (0313-474 944)

za 7 dec

- Alles-behalve-rommelmarkt, Dorpshuis De Ruimte Hummelo, 10.00-14.00 uur, info: www.dorpsluishummelo.nl
- Beerpong toernooi (18), Dorpshuis Voor-Drempt, 20.00 uur, info: beerpongddrempt@gmail.com

wo 8 dec

- Optreden zangkoor Feeling, Kerstmarkt Baak, info: inebuiting47@gmail.com
- Vlooiemarkt, Hessenhal Hoog-Keppel, 10.00-17.00 uur, info: animo-vlooiemarkten.nl

di 10 dec

- Voedselbankactie 'Oog voor voedsel, hart voor mensen', afgeven houdbare levensmiddelen in Dorpskerk Hummelo, 15.00-19.00 uur (van 1 t/m 21 dec staan bij de Spar ook kratten klaar voor de Voedselbank Doetinchem/Zelhem), info: 06-549 205 87 (diaconieën Drempt/Hoog-Keppel en Hummelo)
- Pubquiz voor senioren, KBO-PCOB/Seniorenclub 60+/St. Welzijn DHK, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00 uur, info: Gerda Hakvoort (0313-472 550 of hakvoortgma@gmail.com)

wo 11 dec

- Maaltijd voor Alleengaanden, Dorpshuis Voor-Drempt, 17.00-19.00 uur, info + aanmelden uiterlijk 8 dec: Pietermel van Voorst (06-273 088 09)

do 12 dec

- Filmhuis Hummelo: A star is born, Dorpshuis De Ruimte Hummelo, 20.30 uur, kaarten: bestellen@dorpsluishummelo.nl, Spar Hummelo of aan de deur

vr 13 dec

- Dialectochtend, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-11.00 uur, info: 0314-376 000 (Lang Leve Kunst)
- Koffieochtend diaconie Drempt & Oldenkeppel i.s.m. Dorpshuis, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-12.00 uur, info: Marian Lusink (0313-479 174)

za 14 dec

- Knusse Kerstmarkt, Dorpskerk Hummelo, 10.00-16.00 uur, info: www.kerkhummelo.nl

- Oliebollenactie Muziekvereniging Hummelo en Keppel met de Kerstmarkt in Hummelo, info: facebook.com/muziekvereniginghummeloekenkeppel

zo 15 dec

- Kerstconcert vrouwenkoor Voix-la, Dorpskerk Hoog-Keppel, 15.00 uur (zaal open 14.30 uur), info: www.dorpskerkhoogkeppel.nl
- Stijldansavond, Dorpshuis Voor-Drempt, 19.30-23.00 uur, info: herman.bouman@live.nl

wo 18 dec

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 19 dec

- Bijeenkomst Vrouwengroep Drempt (kerstviering), Kerkhuis Hoog-Keppel, 12.00 uur, info: Thea Hendriksen (0313-473 812)
- Bijeenkomst Dameskrans Hummelo (kerstmiddag), Dorpshuis De Ruimte Hummelo, 14.00-16.00 uur
- Kerstavond HC'03, gezellige avond in kerstfeer voor alle leden, 't Hessenhuus Achter-Drempt, 21.00 uur, info: www.hc-03.nl

za 21 dec

- Bijeenkomst De Zonnebloem HKD, kerstmiddag, FF naar Steef Hummelo, 14.00-16.30 uur, info: Bouwien Oosting (06-130 104 05 of bouwienoosting@gmail.com)
- Kerstconcert Muziekvereniging Hummelo en Keppel, Dorpskerk Hummelo, 19.30 uur, info: www.muziekvereniginghummeloekenkeppel.nl

zo 22 dec

- Kerstmaaltijd, St. Joriskerk Voor-Drempt, 18.00 uur, info + opgave: ds. Karin Spelt (karin.spelt@gmail.com of 06-1355 4749)

di 24 dec

- Kerstconcert zangkoor Feeling (laatste keer), St. Willibrorduskerk Achter-Drempt, 20.00 uur, info: inebuiting47@gmail.com

zo 29 dec

- Eindejaarsquiz, FF naar Steef Hummelo, info: ffaarsteef.eu

ma 30 dec

- Oliebollenverkoop t.b.v. onderhoud Hessenbad, bij de tent op terrein Hessenbad Hoog-Keppel, 10.00-15.00 uur, info + bestellen: info@hessenbad.nl

di 31 dec

- Oliebollenverkoop t.b.v. onderhoud Hessenbad, bij de tent op terrein Hessenbad Hoog-Keppel, 10.00-14.00 uur, info + bestellen: info@hessenbad.nl
- Carbidsschieten, Spalderkampseweg Hummelo, startschot 11.00 uur, info: carbidsschietenhummelo@gmail.com

JANUARI

wo 1 jan

- Nieuwjaarsconcert m.m.v. Quirine Viersen (cello) en Vincent van Amsterdam (accordeon), Dorpskerk Hummelo, 15.30 uur, info: www.nieuwjaarsconcerthummelo.nl

do 2 jan

- Repair Café, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E Hoog-Keppel, 09.30-11.30 uur, info: swdremphummelo@keppel.nl
- Bowlingmiddag 60-plussers, KBO-PCOB afd. DHK, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-15.00 uur, info: Dinie Hetterscheid (0313-474 944)

za 4 jan

- Bijeenkomst De Zonnebloem HKD (nieuwjaarsborrel), FF naar Steef Hummelo, 14.00-16.30 uur, info: Bouwien Oosting (06-130 104 05 of bouwienoosting@gmail.com)

zo 5 jan

- Nieuwjaarsreceptie HC'03, met de traditionele quiz en muziek, 't Hessenhuus Achter-Drempt, 13.30 uur, info: www.hc-03.nl

wo 8 jan

- Maaltijd voor Alleengaanden, Dorpshuis Voor-Drempt, 17.00-19.00 uur, info + aanmelden uiterlijk 5 jan: Pieter van Voorst (06-273 088 09)
- Workshop 'Waar kom je vandaan?', FF naar Steef Hummelo, 19.30-21.30 uur, info: Nel van der Meulen (06-839 960 15) of e-mail langlevkunst@amphion.nl

vr 10 jan

- Dialectochtend, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-11.00 uur, info: 0314-376 000 (Lang Leve Kunst)
- Koffieochtend diaconie Drempt & Oldenkeppel i.s.m. Dorpshuis, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-12.00 uur, info: Marian Lusink (0313-479 174)

za 11 jan

- VAT '84 discoavond, FF naar Steef Hummelo, 20.30 uur, info: ffnaarsteef.eu

wo 15 jan

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 16 jan

- Bijeenkomst Vrouwengroep Drempt (jaarvergadering), Kerkhuis Hoog-Keppel, 14.00 uur, info: Thea Hendriksen (0313-473 812)

vr 17 jan

- Filmhuis Hummelo: De terugreis, Dorpshuis De Ruimte Hummelo, 20.30 uur, kaarten: bestellen@dorpshuishummelo.nl, Spar Hummelo of aan de deur

za 18 jan

- Reünie met oud-leden Muziekvereniging Hummelo en Keppel, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-22.00 uur, info: www.muziekvereniginghummelo@keppel.nl
- De Grote Finale (feestavond), FF naar Steef Hummelo, info: ffnaarsteef.eu
- Darttoernooi georganiseerd door HC'03, 't Hessenhuus Achter-Drempt, 13.30 uur, info: www.hc-03.nl

zo 19 jan

- De Grote Finale (laatste dag), FF naar Steef Hummelo, info: ffnaarsteef.eu

za 25 jan

- Worstenactie Carnavalsvereniging De Blauwe Snek, huis aan huis in Voor-Drempt en Achter-Drempt, vanaf 10.00 uur, info: facebook.com/cvdeblauwesnek

FEBRUARI

wo 5 feb

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 6 feb

- Repair Café, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 09.30-11.30 uur, info: swdremphummelo@keppel.nl
- Bowlingmiddag 60-plussers, KBO-PCOB afd. DHK, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-15.00 uur, info: Dinie Hetterscheid (0313-474 944)

za 8 feb

- Bijeenkomst De Zonnebloem HKD (sjoelparty), Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.30 uur, info: Bouwien Oosting (06-130 104 05 of bouwienoosting@gmail.com)

zo 9 feb

- Afscheidsconcert zangkoor Feeling, Feeling stopt na een bestaan van 73 jaar, locatie en tijd op het moment van samenstellen van deze kalender nog onbekend, info: inebuiting47@gmail.com

wo 12 feb

- Maaltijd voor Alleengaanden, Dorpshuis Voor-Drempt, 17.00-19.00 uur, info + aanmelden uiterlijk 9 feb: Pieter van Voorst (06-273 088 09)

vr 14 feb

- Dialectochtend, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-11.00 uur, info: 0314-376 000 (Lang Leve Kunst)
- Koffieochtend diaconie Drempt & Oldenkeppel i.s.m. Dorpshuis, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-12.00 uur, info: Marian Lusink (0313-479 174)

wo 19 feb

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 20 feb

- Bijeenkomst Vrouwengroep Drempt (oude liedjes door John Wils), Kerkhuis Hoog-Keppel, 14.00 uur, info: Thea Hendriksen (0313-473 812)

MAART

wo 5 mrt

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)

do 6 mrt

- Repair Café, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 09.30-11.30 uur, info: swdremphummelo@keppel.nl
- Bowlingmiddag 60-plussers, KBO-PCOB afd. DHK, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-15.00 uur, info: Dinie Hetterscheid (0313-474 944)

wo 12 mrt

- Maaltijd voor Alleengaanden, Dorpshuis Voor-Drempt, 17.00-19.00 uur, info + aanmelden uiterlijk 9 mrt: Pieter van Voorst (06-273 088 09)

vr 14 mrt

- Dialectochtend, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-11.00 uur, info: 0314-376 000 (Lang Leve Kunst)
- Koffieochtend diaconie Drempt & Oldenkeppel i.s.m. Dorpshuis, Dorpshuis Voor-Drempt, 10.00-12.00 uur, info: Marian Lusink (0313-479 174)
- Dameskledingbeurs (voorjaar- en zomerkleding), St. Joriskerk Voor-Drempt, 12.00-20.00 uur, info: dames.kledingbeurs-drempt.nl

wo 19 mrt

- Spelmiddag 60-plussers (rummikub en kaartspel), KBO-PCOB, Dorpshuis Voor-Drempt, 14.00-16.00 uur, info: Tonny Lobeek (06-425 695 78)
- Bijeenkomst De Zonnebloem HKD (creatieve voorjaarsactiviteit), locatie op het moment van samenstellen van deze kalender nog onbekend, 14.00-16.30 uur, info: Bouwien Oosting (06-130 104 05 of bouwienoosting@gmail.com)

do 20 mrt

- Bijeenkomst Vrouwengroep Drempt (lezing Imkervereniging Doesburg), Kerkhuis Hoog-Keppel, 14.00 uur, info: Thea Hendriksen (0313-473 812)

za 22 mrt

- Zwerfvuil opruimdag groep Hummelo-Keppel-Eldrik en groep Drempt, info + aanmelden: Henk ten Zijthoff (henk@tzff.nl)

wo 26 mrt

- Algemene Ledenvergadering (ALV) Dorpsbelang Drempt, Dorpshuis Voor-Drempt, 19.30 uur, info: dorpsraadrempt@gmail.com

TERUGKERENDE ACTIVITEITEN

elke dag

- Boekenuitleen Dorpsboekenkast Drempt, Dorpshuis Voor-Drempt, tijdens openingsuren

elke maandag t/m vrijdag

- Boekenuitleen bij Stichting Welzijn, Gezondheidscentrum Hoog-Keppel, tijdens openingsuren
- Biljarten Stichting Welzijn, Hessencafé/sporthal Hoog-Keppel, info en aanmelden: Wim van Duijl (06-437 473 51)

elke maandag

- Damesgym 55+, Hessenhal Hoog-Keppel, 09.00-10.00 uur, info: Hannie Smeitink (06-235 292 82)

elke dinsdag

- Tai-Chi-Tao onder deskundige begeleiding, huiskamer Stichting Welzijn, Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 10.00-11.00 uur
- Beter Bewegen/Fitness, Stichting Welzijn i.s.m. FysioPlus, Burg. van Panhuysbrink1D, Hoog-Keppel, 10.00-11.00 uur
- Koffieochtend voor ouderen, Stichting Welzijn, huiskamer 't Klup Zandewierde, J.D. Pennekampweg 17, Hummelo, 10.00-12.00 uur
- Schildercursus, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 13.30 uur

elke woensdag

- Beter Bewegen/Fitness, Stichting Welzijn i.s.m. FysioPlus, Burg. van Panhuysbrink1D, Hoog-Keppel, 10.00-11.00 uur
- Jeu de Boules Stichting Welzijn/Pétanqueclub Leuke Boule, Burg. van Panhuysbrink, Hoog-Keppel, vanaf 14.00 uur, doorgang afhankelijk van weersgesteldheid, info + aanmelden: Gerrit Lobeek (06-465 759 29 of g.w.lobeek@hccnet.nl)
- Boekenuitleen, FF naar Steef Hummelo, 14.00-17.00 uur (tot medio januari)

elke laatste woensdag van de maand

- Open Tafel, Dorpshuis Voor-Drempt, 17.00-19.00 uur, info + aanmelden (uiterlijk de maandag ervoor): Frank Wolbrink (06-519 357 93)

elke woensdag en donderdag

- Eten wat de pot schaft, FF naar Steef Hummelo, 18.00 uur, aanmelden (uiterlijk de dag ervoor): info@ffnaarsteef.nl of 06-575 605 09 (tot medio januari)

elke donderdag

- Beter Bewegen/Fitness, Stichting Welzijn i.s.m. FysioPlus, Burg. van Panhuysbrink1D, Hoog-Keppel, 10.00-11.00 uur
- Koffieochtend voor ouderen, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 10.00-12.00 uur (m.u.v. de eerste donderdag van de maand wegens Repair Café)
- Koersbal, Stichting Welzijn, huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 14.00-16.00 uur (sep t/m apr)
- Boekenuitleen, FF naar Steef Hummelo, 19.00-21.00 uur

elke vrijdag

- Meer bewegen voor ouderen, Stichting Welzijn, Hessenhal Hoog-Keppel, 10.00-11.00 uur

elke zaterdag

- Nordic Walking, Stichting Welzijn, samenkomst huiskamer Burg. van Panhuysbrink 1E, Hoog-Keppel, 09.15-11.00 uur

elke zondag

- Samen koffiedrinken na de kerkdienst in Hummelo als de eigen predikant voorgaat, Dorpshuis De Ruimte Hummelo, 11.00-12.00 uur, info: kerkhummelo.nl

Aanvullingen en wijzigingen kunnen worden doorgegeven via het e-mailadres watisertedoenindhk@gmail.com. Voor het maart-nummer van De Hessencombinatie kan dit tot uiterlijk 26 januari 2025.

PELGROM, uw land- en tuinbouwspecialist

voor verkoop, onderhoud en reparatie...

we zijn o.a.
dealer van:

MASSEY FERGUSON

STIGA®

STIHL®

TORO®

PELGROM HUMMELO

LANDBOUW- EN TUINMACHINES

Broekstraat 1a - 6999 DE Hummelo - T. 0314 - 38 18 42 - info@pelgrom.nl

www.pelgrom.nl

Slaapspecialist **Dremp**t

“Alle merken onder één dak”
Meer dan 50 boxspring en bed modellen

Slaapspecialist **Dremp**t

Rijksweg 20 | 6996 AC Dremp | Tel. 0313 476218 | www.slaapspecialistdremp.nl